

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ, ΛΑΡΙΣΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ»

**ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΝΙΖΑΜΗ ΧΑΡΟΥΛΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κος ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΥ

ΛΑΡΙΣΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2019 – 2020

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του ΠΜΣ Διοίκησης Εκπαιδευτικών Μονάδων Πλήρους Φοίτησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας : Αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα της κρίσης έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος και το κείμενο είναι γραμμένο με τα δικά μου λόγια και δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής από τρίτες πηγές. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ABSTRACT	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΕΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΩΣ ΤΩΡΑ	16
3.1. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	19
3.2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	21
3.3. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	25
3.4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	27
3.5. ΑΡΧΙΚΗ ΤΥΠΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΕΠΑΛ.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ	33
4.1. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥΣ.....	34

4.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ.....	38
5.1. ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	39
5.2. ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	42
5.3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	43
5.4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	45
5.5. ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	50
6.1. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	53
6.2. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΠΕΡΑΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	53
6.3. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	55
6.4. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΨΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	56

6.5. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ <Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ>	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	70
8.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	70
8.2 ΜΕΣΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	71
8.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	72
9.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	73
9.2 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ.....	77
9.3 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗ ΣΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΛΥΚΕΙΑ	79
9.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑΛ.....	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	101
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	108
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	112

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς την αμέριστη υποστήριξη και παρότρυνση από τον σύζυγό μου Ντόγκα Ευάγγελο.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου Βελισσαρίου Ευστάθιο για τις πολύτιμες συμβουλές του και την συμβολή του κατά την διάρκεια της διεκπεραίωση της εργασίας αυτής.

Τέλος, να ευχαριστήσω τους διευθυντές των επαγγελματικών λυκείων ανά την επικράτεια που πήραν μέρος στην έρευνα και οι οποίοι συνέβαλαν με την απόψή τους στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με αυτήν την εργασία πραγματοποιήθηκε μία διεξοδική έρευνα όσον αφορά την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα της κρίσης καθώς και όλων των παραγόντων που μπορούν να συνεισφέρουν στην βελτίωση και αναμόρφωση της. Τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε εθνικό επίπεδο διαπιστώθηκε η ύψιστη σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία μίας χώρας για αυτό και δόθηκαν αρκετές μεταρρυθμίσεις και κονδύλια ώστε να αξιοποιηθούν στο έπακρο τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από μία αναβαθμισμένη και τεχνολογικά ενήμερη επαγγελματική εκπαίδευση η οποία θα συμβαδίζει με τις νέες τάσεις στην αγορά εργασίας.

Έτσι, και στην χώρα μας έγιναν αρκετές προσπάθειες αναβάθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, κάποιες φορές και ανεπιτυχείς, ώστε η επαγγελματική εκπαίδευση να συμβαδίσει και να δώσει νέα ώθηση στην αγορά εργασίας έτσι όπως διαμορφώθηκε από την οικονομική κρίση. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις ικανοποίησαν κάποιους από τους στόχους που είχαν δοθεί από την ευρωπαϊκή ένωση όπως η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο. Όμως παρατηρήθηκε ότι η συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση στην χώρα μας είναι χαμηλότερη από ότι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και αυτό αναδεικνύει ότι η επαγγελματική εκπαίδευση αντιμετωπίζει προβλήματα στην Ελλάδα και αυτό φάνηκε και από τα αποτελέσματα της έρευνας σε κάποια σημεία. Κάποια από τα πιο σημαντικά είναι η μη τακτική ανανέωση των αναλυτικών προγραμμάτων ώστε να συμβαδίζουν με τις νέες εξελίξεις στα διάφορα επαγγέλματα, η κοινωνική απαξίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, η έλλειψη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ο μη εκσυγχρονισμένος εργαστηριακός εξοπλισμός. Αυτά σε συνδυασμό με την μείωση της κρατικής χρηματοδότησης οξύνουν την ήδη δύσκολη κατάσταση στην επαγγελματική εκπαίδευση στην χώρα μας και δείχνουν τον δρόμο για αναθεώρηση κάποιων μεταρρυθμίσεων.

Το γενικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε ύστερα από την διεκπεραίωση της έρευνας είναι ότι υπήρξαν αρκετές πολιτικές για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης που αφήνουν περιθώρια βελτίωσης σε πολλά σημεία ώστε να μπορέσουμε να επωφεληθούμε στο έπακρο από τα θετικά αποτελέσματα τους. Αναδείχθηκε, επίσης, η ανάγκη για περισσότερες πολιτικές παρεμβάσεις και διορθώσεις καθώς και για δημιουργία νέων προτάσεων που θα οδηγήσουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

ABSTRACT

With this work, a thorough research was carried out regarding the upgrading of vocational education in Greece during the crisis as well as all the factors that can contribute to its improvement and reform. Both at European and national level, the highest importance of vocational education in the economic development and prosperity of a country has been recognized and several reforms and funds have been given to make the most of the results of an upgraded and technologically advanced vocational education. which will keep pace with new trends in the labor market.

Therefore, in our country, several attempts have been made to upgrade vocational education, sometimes unsuccessfully, so that vocational education goes hand in hand and gives a new impetus to the labor market as it was shaped by the economic crisis. These reforms have met some of the goals set by the European Union, such as reducing early school dropout. However, it was observed that the participation in vocational education in our country is lower than in other European countries and this shows that vocational education is facing problems in Greece and this was evident from the results of the research in some places. Some of the most important are the non-regular renewal of curricula to keep pace with new developments in various professions, the social devaluation of vocational education, the lack of teacher training and the lack of modernized laboratory equipment. These, in combination with the reduction of state funding, exacerbate the already difficult situation in vocational education in our country and show the way for a review of some reforms.

The general conclusion we reach after conducting the research is that there have been several policies to upgrade vocational education that leave room for improvement in many areas so that we can make the most of their positive results. There was also a need for more political interventions and corrections, as well as for the creation of new proposals that would lead to an increase in the effectiveness and attractiveness of vocational training.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια ταλανίζεται από μία κατάσταση που διαμορφώθηκε από τον ερχομό της οικονομικής κρίσης, η οποία δημιούργησε τεράστιες αλλαγές σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο με σοβαρότατες συνέπειες στην βιοπορισμό των Ελλήνων. Συνέπειες, που εντοπίζονται από τα προβλήματα που έφερε μαζί της η οικονομική κρίση και στην επαγγελματική εκπαίδευση, οι οποίες δεν μπορούν να περάσουν απαρατήρητες από τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, τους εκπαιδευτικούς, το μαθητικό δυναμικό αλλά και των οικογενειών τους. Η επαγγελματική εκπαίδευση καλείται τώρα να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα που έχουν διαμορφωθεί στην αγορά εργασίας της χώρας μας, αποδίδοντας όσο το δυνατό καλύτερα για θετικά αποτελέσματα μέσα από την δημιουργία νέων πολιτικών και μεταρρυθμίσεων αλλά και ανανέωση των ήδη εφαρμοσμένων στα σημεία που χρήζουν επανεξέτασης.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την κατανόηση της αναγκαιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης όσον αφορά την εκπαίδευση του εργατικού προσωπικού αλλά και η ισορροπία της προσφοράς αποφοίτων από την επαγγελματική εκπαίδευση και η ζήτησή τους από την αγορά εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται οι πολιτικές που ακολουθήθηκαν κατά τα παρελθόντα έτη στην επαγγελματική εκπαίδευση και που υπάρχουν ζητήματα ακόμα και σήμερα που χρειάζονται αναθεώρηση για την επίτευξη της αύξησης της αποτελεσματικότητάς της.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η απόδοση των καινούριων ιδεών και πολιτικών που εφαρμόστηκαν για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης έως τώρα, η οποία όπως φάνηκε στην πορεία δεν βασίστηκε ποτέ σε κάποιο επιστημονικό σχεδιασμό και για αυτό ποτέ δεν υπήρξε ουσιαστική αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Γίνεται παρουσίαση της σημερινής κατάστασης στην Ελλάδα καθώς και των παραγόντων που επηρεάζουν την επαγγελματική εκπαίδευση. Περιγράφεται, επίσης, η εικόνα της επαγγελματικής εκπαίδευσης στα πλαίσια του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προκλήσεις της εκπαίδευσης στην κρίση καθώς και των επιπτώσεών της στο μαθητικό δυναμικό και τις οικογένειές τους καθώς και στους εκπαιδευτικούς.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται διάφορες στρατηγικές για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης σύμφωνα με διεθνείς πρακτικές και πρέπει να εστιάσουν κυρίως στην σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος και την απόδοση της δημόσιας δαπάνης στην εκπαίδευση.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται περιγραφή της αναβάθμισης της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης για την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ελκυστικότητάς της, καθώς και για την αναβάθμιση υψηλού επιπέδου και την αναβάθμιση των υποδομών της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζεται το πρόγραμμα Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ που εφαρμόστηκε πρόσφατα καθώς και των θεσμών που θεσμοθετήθηκαν για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου των σχολικών μονάδων.

Στο όγδοο κεφάλαιο αναλύονται τα αποτελέσματα από την πρωτογενή έρευνα με διανομή ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε σε διάφορες σχολικές μονάδες της επαγγελματικής εκπαίδευσης ανά την επικράτεια.

Στο ένατο κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από την έρευνα τα οποία θα μας βοηθήσουν να οδηγηθούμε σε νέες προτάσεις αναβάθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Στο δέκατο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις προτάσεις που προκύπτουν από την έρευνα για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα κυρίως κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Πιο συγκεκριμένα, η διερεύνηση έγινε πάνω στην σημερινή κατάσταση που επικρατεί στην επαγγελματική εκπαίδευση και στον τρόπο που την επηρέασε η οικονομική κρίση που ξέσπασε στην χώρα μας. Ακόμη, γίνεται λόγος για τις παλιές και νέες πολιτικές που ακολουθήθηκαν για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς και ποιες είναι οι νέες προτάσεις που μπορούν να προκύψουν. Ταυτόχρονα, έγινε διερεύνηση των απόψεων των διευθυντών των σχολικών μονάδων της επαγγελματικής εκπαίδευσης

ανά την επικράτεια σε ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που αφορούν την επαγγελματική εκπαίδευση υπό το πρίσμα των σημερινών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών.

Για αυτόν σκοπό, η εργασία πραγματοποιήθηκε με βάση την μεθοδολογία δύο κατευθύνσεων:

α. Βιβλιογραφική ανασκόπηση για την συλλογή όλων των δευτερογενών δεδομένων που θα μπορούσαν να δώσουν πληροφορίες για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και την επιρροή της οικονομικής κρίσης σε αυτή καθώς επίσης και των πολιτικών και μεταρρυθμίσεων που εφαρμόστηκαν μέχρι σήμερα στην επαγγελματική εκπαίδευση και β. Πραγματοποίηση πρωτογενούς έρευνας μέσω ερωτηματολογίου που αφορά καίρια ζητήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο την κατανόηση των απόψεων των διευθυντών σχολικών μονάδων επαγγελματικής εκπαίδευσης ανά την επικράτεια για να μπορέσουμε να εντοπίσουμε τα σημεία εκείνα που χρειάζονται αναβάθμιση και βελτίωση στην δεδομένη κατάσταση που επικρατεί στην ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση στην οικονομική κρίση.

Η οικονομική κρίση επηρέασε σε σημαντικό βαθμό εκτός από την οικονομία και την αγορά εργασίας της Ελλάδας. Διαμόρφωσε, επομένως, ένα νέο τοπίο προσφοράς και ζήτησης επαγγελμάτων το οποίο συμβαδίζει με τις νέες τάσεις που δημιουργήθηκαν κατά την έναρξή της αλλά και κατά την διάρκεια της. Όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα οφείλουν να κατανοήσουν τις επιπτώσεις αυτές και να προσαρμόσουν νέα σχέδια και κατευθύνσεις για την ανάκαμψη και επαναπρογραμματισμό μετά την έξοδο από την κρίση. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να αντιληφθούν ότι οι σημερινοί απόφοιτοι των ελληνικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων θα αντιμετωπίσουν πιο συχνά το πρόβλημα της ανεργίας και θα δυσκολευτούν πολύ να βρουν μία θέση εργασίας με αποτέλεσμα αυτό να αλλάζει και την ζήτηση των προσφερομένων ειδικοτήτων για φοίτηση από τα ιδρύματα. Στην Ελλάδα έχουμε υψηλή ζήτηση για απασχόληση στον δημόσιο τομέα από τους αποφοίτους και αυτό γιατί πάντοτε όλοι οι εργαζόμενοι επιζητούν την εργασιακή ασφάλεια παρά το γεγονός ότι υπάρχουν λιγότερες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με τον ιδιωτικό τομέα.

Σύμφωνα με την θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου ένας λαός είναι παραγωγικός όταν είναι εκπαιδευμένος πράγμα που σημαίνει ότι η εκπαίδευση αποτελεί θεμέλιο λίθο στην αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού. Και αυτό επιτυγχάνεται με την πρόσβαση των νέων στην γνώση από παλαιότερες γενιές και την

χρησιμοποίησή της για να δημιουργηθεί νέα γνώση με την ενθάρρυνση για ανάπτυξη καινούριων ιδεών και προτύπων. Η εκπαίδευση, λοιπόν, είναι πολύ σημαντική τόσο σε ανεπτυγμένες χώρες όσο και στις αναπτυσσόμενες για αυτό και υποστηρίζεται από δημόσιες δαπάνες, επενδύοντας για απόδοση τόσο σε μικρο όσο και σε μακρο επίπεδο. Άλλωστε, οι άνθρωποι πόροι αποτελούν τον ενεργητικό παράγοντα που αξιοποιεί και κατευθύνει τους άλλους φυσικούς πόρους και κεφάλαιο. Για αυτόν τον λόγο δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού έτσι ώστε να υπάρξει καλύτερη απόδοση τόσο στην επένδυση που δόθηκε σε αυτή όσο και στην παραγωγική διαδικασία που θα απασχοληθεί ο ανθρώπινος παράγοντας. Είναι σημαντικό να υπάρξει μία ισορροπία όσον αφορά την προσφορά αλλά και την ζήτηση αποφοίτων που παράγει η εκπαίδευση και διοχετεύει στην αγορά εργασίας ώστε να υπάρξει ένα σημείο κατά το οποίο να μην υπάρχει πλεόνασμα ή έλλειψη εργατικού δυναμικού. Διότι, αν υπάρξει μεγαλύτερη προσφορά αποφοίτων από αυτή που μπορεί να δεχθεί η αγορά εργασίας τότε θα υπάρξει ανεργία ενώ αν υπάρξει έλλειψη αποφοίτων τότε θα υπάρξει περιορισμός της ανάπτυξης.

Κατά το παρελθόν, οι περισσότερες επιχειρήσεις συνήθιζαν να σταματούν να επενδύουν σε καιρούς κρίσης στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού πράγμα που αποδείχθηκε επιζήμιο μακροπρόθεσμα. Στην συνέχεια, όταν οι επιχειρηματίες αντιλήφθηκαν την σημασία της εκπαίδευσης του ανθρώπινου προσωπικού ειδικά στον καιρό της κρίσης επισήμαναν ότι το ανθρώπινο δυναμικό είναι αυτό που θα τους έβγαζε από την κρίση και ειδικά το εκπαιδευμένο προσωπικό διότι σε καιρούς όπου η ζήτηση μειώνεται λόγω της ένδειας και η αγορά μειώνεται τότε η αξία είναι αυτή που θα τους κάνει να παραμείνουν ανταγωνιστικοί.

Μία έρευνα που έγινε σε ανθρώπους που ασχολούνται με τη Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων από το IMC (UK) Learning Ltd βρήκε ότι (Bosch, 2010): Το 80% πιστεύει ότι το σωστά εκπαιδευμένο προσωπικό μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο στις προκλήσεις που δημιουργεί η οικονομική ύφεση. Το 83% πιστεύει ότι η εκπαίδευση του προσωπικού είναι το ίδιο σημαντική τόσο σε καιρούς ύφεσης όσο και σε άλλους καιρούς. Το 80% συμφωνεί ότι η περικοπή του προϋπολογισμού για εκπαίδευση κατά τη διάρκεια μίας υφεσιακής περιόδου δημιουργεί περισσότερα προβλήματα από αυτά που επιλύει.

Η θεωρία μας λέει γενικά ότι οι εργοδότες δεν επενδύουν στην εκπαίδευση του προσωπικού τους σε περίοδο κρίσης καθώς δεν πρόκειται να προσλάβουν νέο ανθρώπινο

δυναμικό, ενώ αντίθετα πολλές φορές το απομακρύνουν από τις θέσεις εργασίας. Ακόμη, η νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται από την κρίση όπως είναι η μειωμένη ζήτηση ή αύξηση του ανταγωνισμού οδηγεί τις επιχειρήσεις να καταφύγουν σε νέες αγορές αλλά και εκπαιδευτικές κατευθύνσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η τεχνική εκπαίδευση θεσμοθετήθηκε, αρχικά, για να μεταδώσει τις απαραίτητες γνώσεις στους μαθητές συνδυάζοντας βασικές και τεχνικές γνώσεις ώστε να τους προετοιμάσει να εργαστούν στην βιομηχανία που βρισκόταν σε ανάπτυξη (Banks, 1987) καθώς η δημιουργία και ανάπτυξη της τεχνικής εκπαίδευσης συνδέεται στενά με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε χώρα και οι οποίες καθορίζουν το σχεδιασμό και το μέλλον της (Φραγκουδάκη, 1985). Από τα χρόνια της ίδρυσης του κράτους η τεχνική εκπαίδευση υποστηρίζεται από τον Ιωάννη Καποδίστρια ιδρύοντας στην Αίγινα το πρώτο τεχνικό σχολείο το 1828 στο οποίο υπάρχουν ειδικότητες που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της Ελλάδας. Στην συνέχεια, ιδρύονται και άλλες επαγγελματικές σχολές όπως το πρώτο Γεωργικό Σχολείο στην Τίρυνθα το 1829 και το Πολυτεχνικό Σχολείο το 1836, παρά το γεγονός ότι η γενική εκπαίδευση προτιμάται από τους μαθητές. Μετά το 1940, η χώρα μπήκε σε μία νέα αναπτυξιακή πορεία όπου εμφάνιζε μεγάλη έλλειψη σε προσωπικό με τεχνικές γνώσεις σε διάφορες ειδικότητες δηλαδή υπήρχε αρκετό ανεκμετάλλετο προσωπικό. Παρά το γεγονός ότι υπήρχαν ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα μεταξύ της γενικής και της τεχνικής εκπαίδευσης, βλέπουμε ότι η στάση της ελληνικής νοοτροπίας η οποία συνέδεε την εργατική τάξη με κατώτερα κοινωνικά στρώματα συνειρμικά έβλεπε από μια, θα λέγαμε, απορριπτική οπτική γωνία την προσφορά της επαγγελματικής εκπαίδευσης (Ζάχαρης 1981), (Προβατά 2002) .

Η πρώτη επίσημη προσέγγιση για ανάπτυξη και οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα έγινε με το άρθρο Ν.Δ. 3971/1959. Οργανώνεται για πρώτη φορά επίσημα η τεχνική εκπαίδευση (Αθανασούλα – Ρέππα, 1999), (Κασσωτάκης, 1985). Έτσι, οι τεχνικές σχολές διοικούνται πλέον από το Υπουργείο Παιδείας εκτός από τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ, τις σχολές νοσηλευτικού προσωπικού του Υπ. Υγείας και τις σχολές γεωργικής εκπαίδευσης του Υπ. Γεωργίας. Το 1959 είναι ένα έτος σταθμός για την επαγγελματική εκπαίδευση καθώς η τεχνική εκπαίδευση εδραιώθηκε για να εφοδιάσει με γνώσεις την εργατική τάξη για απόκτηση ειδικότητας που θα έβρισκε αντίκρισμα στην

τότε αναπτυσσόμενη αγορά εργασίας. Ακόμη, τότε ξεκίνησαν οι πρώτες μεταρρυθμίσεις και πολιτικές που θα εφαρμοζόταν στην τεχνική εκπαίδευση ιδρύοντας την Επιτροπή Παιδείας η οποία εξετάζει το παρόν εκπαιδευτικό σύστημα δίνοντας το βήμα στην τεχνική εκπαίδευση για περαιτέρω αναβάθμιση. Στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας ιδρύεται η Γενική Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και συστήνεται θέση Γενικού Επιθεωρητή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Παράλληλα, ιδρύονται αξιόλογες τεχνικές σχολές όπως το Ζάνειο Πειραματικό Τεχνικό Γυμνάσιο και η Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΕΤΕ), η οποία αποτελεί σταθμό στο χώρο της ΤΕΕ στην Ελλάδα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην οργάνωση και λειτουργία της σχολής πήραν μέρος ειδικοί επιστήμονες από την Αμερική, ενώ στο διδακτικό προσωπικό της σχολής προσφέρονταν υποτροφίες στην Αμερική με στόχο την καλύτερη και πληρέστερη εξειδίκευσή τους.

Το 1965 με την εξέγερση των Ιουλιανών κατά την διάρκεια των οποίων δεν επιτρέπεται η ψήφιση του νομοσχεδίου για την μέση τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση ήταν αρχή για αρνητικές εξελίξεις (Ομάδα Εργασίας ΚΕΜΕΤΕ, 2011). Μία σειρά παραγόντων όπως οι αργοί ρυθμοί εκβιομηχάνισης, η μη ύπαρξη μιας δυνατής αστικής τάξης η οποία θα διεκδικούσε και θα απαιτούσε την παγίωση της παραγωγής αλλά και ο κλασικισμός που επικρατούσε γενικότερα στην συνείδηση των Ελλήνων δεν εδραίωναν το έδαφος πάνω στο οποίο θα αναπτυσσόταν τελικά η τεχνική εκπαίδευση. Στην συνέχεια, έχουμε μια σειρά από δημιουργία διαφόρων τύπων σχολείων που προσεγγίζουν την επαγγελματική εκπαίδευση με διαφορετικό τρόπο αλλά κάθε φορά καταργούνται για διάφορους λόγους όπως για παράδειγμα η ίδρυση του πολυκλαδικού λυκείου. Γενικότερα μετά την μεταπολίτευση η επαγγελματική εκπαίδευση βρέθηκε σε άνοδο καθώς καθιερώθηκε ως Λύκειο για φοίτηση μετά την υποχρεωτική γυμνασιακή εκπαίδευση αποδίδοντας στους απόφοιτους τον τίτλο του Απολυτηρίου. Τότε παρατηρούμε και την πρώτη στροφή των μαθητών για φοίτηση στην επαγγελματική εκπαίδευση φτάνοντας το 1/4 του μαθητικού πληθυσμού της Γενικής. Το μαθητικό δυναμικό της επαγγελματικής εκπαίδευσης έφτασε ακόμα και στο ποσοστό 43% έναντι 57% της Γενικής (Γκότσης, 2008) ειδικά όταν με το Ν.1566/1985 δόθηκε στους απόφοιτους της η δυνατότητα για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Επόμενη ψήφιση νομοσχεδίου είναι ο νόμος Ν. 2640/1998 η εφαρμογή του οποίου δεν οδηγεί σε ικανοποιητικά αποτελέσματα καθώς η δημιουργία των τότε επαγγελματικών λυκείων ονομαζόμενα ως ΤΕΕ οδηγούσαν στην απόκτηση τίτλου που δεν παρέπεμπε σε αυτόν του Απολυτηρίου Λυκείου αλλά σε τίτλους σχολών παλαιότερων

ετών. Στη δε αγορά εργασίας, επικρατεί σύγχυση με τους χορηγούμενους τίτλους και για κάποιες ειδικότητες τα επαγγελματικά δικαιώματα που χορηγεί η ΤΕΕ με τίτλους και αντίστοιχα επαγγελματικά δικαιώματα που χορηγούν τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) σ' ένα πλαίσιο αδιαβάθμητης «Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» (Ν. 2009/1992). Η στροφή των μαθητευομένων προς την Γενική εκπαίδευση είναι πια γεγονός με προτίμηση για φοίτηση πια στο Ενιαίο Λύκειο όπως ονομάστηκε.

Η νέα πολιτική αλλαγή στο τοπίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης γίνεται με την ψήφιση του νόμου Ν. 3475/2006 όπου δημιουργούνται δύο τύποι σχολείων: Τα Επαγγελματικά Λύκεια ΕΠΑΛ και οι Επαγγελματικές Σχολές ΕΠΑΣ όπου σύμφωνα με τον Οδηγό Ειδικοτήτων του Υπουργείου Παιδείας «η δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση αποβλέπει στο συνδυασμό της γενικής παιδείας (Ν.1566/1985) με την τεχνική επαγγελματική γνώση, με ειδικότερους σκοπούς α) την ανάπτυξη των ικανοτήτων, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης των μαθητών, β) τη μετάδοση των απαιτούμενων τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και την ανάπτυξη των συναφών δεξιοτήτων τους, γ) την παροχή στους μαθητές των απαραίτητων γνώσεων και εφοδίων για τη συνέχιση των σπουδών τους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα.» Παρατηρούμε ότι στα ΕΠΑΛ τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών διαφοροποιούνται από αυτά των ΕΠΑΣ ενώ στα ΕΠΑΛ προστίθεται ένα ακόμη έτος το λεγόμενο Μεταλυκειακό Έτος για χορήγηση πτυχίου επιπέδου 5.

Η ευρωπαϊκή ένωση από το 2000 έως σήμερα έδωσε τα κίνητρα για την δημιουργία νέας πολιτικής που θα έπρεπε να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη της με την Ελλάδα να ψηφίζει τέσσερις νέους νόμους για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, έχει ψηφιστεί ο νόμος σχετικά με το εθνικό σύστημα σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση (Ν. 3191/2003), ο νόμος σχετικά με τη συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης (Ν. 3369/2005), ο νόμος σχετικά με την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης (Ν. 3879/2010) και ο νόμος σχετικά με την αναδιάρθρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης (Ν. 4186/2013).

Όμως, παρόλο που η ελληνική πολιτεία αναγνωρίζει τον καταλυτικό ρόλο που παίζει η στενή σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας για την προφορά καλύτερης ποιότητας και απόδοσης στην παραγωγική διαδικασία (CEDEFOP 2012) ωστόσο εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ζητήματα που χρειάζονται αναθεώρηση όπως στενότερη σύνδεση με την αγορά εργασίας και την οικονομία, ισχυρότερη συμμετοχή των

κοινωνικών εταίρων, αντίληψη της κοινωνικής συνευθύνης και συναίνεσης για τα θέματα της επαγγελματικής κατάρτισης, αποκέντρωση και ενίσχυση της σχολικής αυτονομίας, μεγαλύτερη προσέλκυση των νέων στην επαγγελματική εκπαίδευση, βελτίωση της ποιότητας και στενότερη διασύνδεση της αρχικής με την συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση (Ioannidou and Stavrou, 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΩΣ ΤΩΡΑ

Τα τελευταία πενήντα χρόνια παρατηρείται ότι οι πολιτικές που ακολούθησε η ελληνική πολιτεία για την επαγγελματική εκπαίδευση ήταν εντελώς επιφανειακές καθώς όπως φάνηκε περισσότερο προώθησε την μετονομασία των επαγγελματικών σχολείων παρά εφάρμοσε ουσιαστική εκπαιδευτική πολιτική πάνω σε επιστημονικό σχεδιασμό. Ο σημαντικός αντίκτυπος όλης αυτής της πολιτικής είναι ότι το μαθητικό δυναμικό που προτιμάει την επαγγελματική εκπαίδευση παραμένει σε χαμηλά επίπεδα μάλιστα και κάτω του 30% (CEDEFOP 2010a) ενώ την τριετία 2005-2008 το ποσοστό αυτό μειώθηκε ακόμη περισσότερο στο 20%.

Όπως φάνηκε αργότερα, οι συνεχείς πολιτικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις όχι μόνο δεν αύξησαν την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης αλλά καλλιεργήθηκε και ένα κλίμα δυσπιστίας απέναντί της λόγω έλλειψης σταθερής εκπαιδευτικής πολιτικής στην πάροδο του χρόνου. Επιπλέον, όλες οι πολιτικές αλλαγές που επιχειρήθηκαν καθυστέρουσαν στην υλοποίησή τους λόγω του γεγονότος ότι αργούσε η έκδοση των διαφόρων προεδρικών διαταγμάτων για τα αναλυτικά προγράμματα, εξοπλισμό εργαστηρίων, μέσα διδασκαλίας κτλ.

Ακόμη, δεν πρέπει να μας κάνει εντύπωση το γεγονός ότι η ελληνική κοινή γνώμη έβλεπε και συνεχίζει έως σήμερα να βλέπει την επαγγελματική εκπαίδευση ως υποδεέστερη αφού και οι ίδιοι οι υπουργοί που ψήφισαν και εφάρμοζαν τις νέες πολιτικές την αντιμετώπιζαν ως τέτοια. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο Υπουργείο Παιδείας δεν υπάρχει αντίστοιχη διεύθυνση όπως υπάρχει για την γενική εκπαίδευση όπως για παράδειγμα Γενική Διεύθυνση. Αδυναμία του συστήματος επίσης αποδεικνύεται και η έλλειψη γνώσεων από πλευράς εκπροσώπων της χώρας μας σε διάφορες επιτροπές της ευρωπαϊκής ένωσης.

Την ήδη υποβαθμισμένη αντίληψη και άποψη των Ελλήνων μαθητών και γονέων για την επαγγελματική εκπαίδευση ενίσχυαν οι εκάστοτε κυβερνήσεις που είχαν πάντοτε ως προτεραιότητα την εισαγωγή των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι ίδιες οι κυβερνήσεις πολλές φορές τοποθετούσαν σε χαμηλό επίπεδο την επαγγελματική εκπαίδευση και αυτό μπορεί να το αντιληφθεί κανείς αν διαβάσει ένα απόσπασμα από συνεδρίαση της Βουλής των Ελλήνων το 1976: « ...θα δύνανται να φοιτήσουν εις την μέσην επαγγελματικήν σχολήν, η οποία σχολή δια λόγους κυρίως ψυχολογικούς, θα επρότεινα, κ. Υπουργέ, να ονομασθή Τεχνικόν Λύκειον μετά την Τεχνικήν Σχολήν. Είναι ένας ψυχολογικός λόγος, ώστε οι ακολουθούντες την τεχνικήν και επαγγελματικήν εκπαίδευσιν να νομίζουν ότι ακολουθούν ανωτέραν μέσην επαγγελματικήν εκπαίδευσιν» (συνεδρίαση ΡΘ΄ 5-41976 σελ. 4019 - στο Ίκκου Χ, 2011). Η άποψη αυτή κυριαρχεί στην αντίληψη πολλών Ελλήνων πολιτών και βλέπουμε ότι δεν υπάρχει κάποια επιστημονική βάση για να στηριχθεί. Όμως στο πέρασμα των ετών όχι μόνο πέρασε από γενιά σε γενιά αλλά εδραιώθηκε και συνεχίζει να υπάρχει έως σήμερα και παρά τις όποιες προσπάθειες για αύξηση της ελκυστικότητάς της.

Μία ακόμη αδυναμία του συστήματος που εντοπίζεται είναι η έλλειψη θεσμοθέτησης για την πιστοποίηση των προσόντων που αποκτήθηκαν άτυπα πράγμα που οδηγεί την Ελλάδα στην αναντιστοιχία με τα όσα επιτάσσει η ευρωπαϊκή ένωση όπου βλέπουμε τα πτυχία που χορηγούν η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και η τριτοβάθμια να βρίσκουν κάποια αντιστοιχία προσόντων υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Έτσι, η ανάπτυξη αυτής της νοοτροπίας στην συνείδηση των Ελλήνων οδήγησε στον ελλειπή επιστημονικό σχεδιασμό για χάραξη αποτελεσματικής εκπαιδευτικής πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση από την πλευρά της πολιτείας αφού δεν δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στις διάφορες διεθνείς μελέτες για την επαγγελματική εκπαίδευση από διάφορους διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΟΣΑ αλλά ούτε αναπτύχθηκε κάποια επιστημονική μέθοδος ή εφαρμογή που θα εντόπιζε τις αδυναμίες των προηγούμενων πολιτικών μεταρρυθμίσεων ώστε να παρακαμφθούν ή να διορθωθούν στην εφαρμογή των επόμενων πολιτικών σχεδιασμών. Αδυναμίες που θα μπορούσαν να είχαν παρακαμφθεί αν η εκπαιδευτική πολιτική βασίζονταν σε αξιόπιστα επιστημονικά τεκμήρια και βάσεις δεδομένων αξιοποιώντας τα συμπεράσματα από τις προηγούμενες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Αν γυρίσουμε τον χρόνο πίσω θα δούμε ότι οι όποιες προσπάθειες που

γίνανε για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης τελικά ήταν απόρροια της ειλικρινούς διάθεσης των πολιτικών κομμάτων για επίλυση του χρόνιου προβλήματος αλλά και πολλές φορές κομματικής προβολής.

Η έλλειψη επαρκούς γνώσης για δημιουργία στόχων αλλά και αποτελεσματικών νόμων στην εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθήθηκε καθώς και συνεχόμενη αλλαγή των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων χωρίς να υπάρχει κάποια επιστημονική βάση εξακολουθεί και μέχρι σήμερα να παραμένει ως πρόβλημα. Από την μέχρι τώρα πορεία της θεσμοθέτησης της επαγγελματικής εκπαίδευσης παρατηρούμε ότι όποιες πολιτικές μεταρρυθμίσεις και αν έγιναν δεν επέφεραν το επιθυμητό αποτέλεσμα διότι η αναμόχλευση των ίδιων προβληματισμών και κατανοούμε το γεγονός ότι η ανάγκη για αναπροσαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής παραμένει πιο επιτακτική από ποτέ. Κρίνεται, λοιπόν, αναγκαίο να εξεταστεί η αναδιάρθρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε ολιστικό και μακροπρόθεσμο επίπεδο για να μπορέσουμε να δούμε και τα πολυπόθητα αποτελέσματα.

Η πολιτική που ακολουθήθηκε από την πολιτεία σε όλη την διαδρομή της επαγγελματικής εκπαίδευσης περισσότερο προωθήθηκε από τα ευρωπαϊκά κονδύλια που διέθετε η ευρωπαϊκή ένωση για τα κράτη μέλη της για την αναβάθμισή της παρά από τις πραγματικές ανάγκες της. Έτσι, δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ με βάση κάποιο συγκεκριμένο επιστημονικό σχεδιασμό για αυτό και δεν υπήρξε ποτέ η πραγματική αναβάθμισή της και η συνειδητή προτίμηση από τους μαθητές.

Ειδικά η τελευταία μεταρρύθμιση που σταμάτησε την λειτουργία αρκετών ειδικοτήτων από τα επαγγελματικά λύκεια αναγκάζοντας πολλούς μαθητές να επιλέξουν μία ειδικότητα που δεν ήταν της αρεσκείας τους και έδωσε με άδοξο τρόπο θεωρητικά και πρακτικά καταρτισμένους καθηγητές τους οποίους η ίδια η πολιτεία εκπαίδευσε για αυτόν τον σκοπό. Οπότε για άλλη μία φορά βλέπουμε η πολιτεία να δρα πρόχειρα και σπασμωδικά χωρίς να μπορεί να διαχειριστεί με ορθολογικό τρόπο τα όποια κονδύλια και ζητήματα προκύπτουν στην επαγγελματική εκπαίδευση.

Στην χώρα μας το 67% έναντι του 76% του μέσου όρου του ΟΟΣΑ του εργατικού μας δυναμικού έχει ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατέχει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (άνω του 30%) σε όλη την Ευρώπη. Αν αυτά τα κονδύλια που διοχέτευε η Ευρώπη στην χώρα μας αξιοποιούνταν με πιο ορθολογικό τρόπο σίγουρα η ποιότητα της

παρεχόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης θα βελτιωνόταν. Σήμερα η επαγγελματική εκπαίδευση εξακολουθεί να βρίσκεται σε δύσκολη κατάσταση καθώς το εκπαιδευτικό σύστημα δεν έχει καταφέρει ακόμα να κατανοήσει την πραγματική αξία της προσφοράς της στις διάφορες απαιτήσεις των καιρών.

3.1. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα (CEDEFOP 2014) ανέλαβε την προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ για το 2014 υπό την πίεση μεγάλων οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων, καθώς η κρίση, η οποία έγινε αισθητή σε όλη την Ευρώπη, έχει πλήξει ιδιαίτερα την Ελλάδα. Για αυτό το λόγο έχουν γίνει αρκετές μεταρρυθμίσεις οι οποίες έχουν επικεντρωθεί σε οικονομικά ζητήματα. Όμως, για να αντιστραφούν οι αρνητικές τάσεις, αξίζει να σημειωθεί ότι οι πολιτικές για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, και ιδιαίτερα για την επαγγελματική, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, προσφέροντας πολλές επιλογές στα άτομα ώστε να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση την ευημερία της οικονομίας.

Καθώς η αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων είναι πιο επιβεβλημένη από ποτέ, η νομοθεσία για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση στοχεύει στην προώθηση της ΕΕ και την ενίσχυση της μάθησης στον επαγγελματικό χώρο. Έτσι, η ΕΕ βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο κατά το οποίο το σχέδιο δράσης για την απασχόληση των νέων έχει στόχο να συνδέσει στενότερα την εκπαίδευση με την εργασία, να αναβαθμίσει την ΕΕ, να ενισχύσει την μαθητεία και να διευρύνει τις δυνατότητες επαγγελματικού προσανατολισμού για τους νέους.

Οι νομοθετικές αλλαγές που προωθούνται, δίνουν την δυνατότητα στους νέους να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες στο χώρο εργασίας έτσι ώστε να οδηγηθούν σε καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές μέσα από τη μαθητεία. Με αυτό τον τρόπο πλησιάζουν περισσότερο τα προσόντα που απαιτούνται για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας μέσα από την επικοινωνία μεταξύ του χώρου εκπαίδευσης και αυτού της εργασίας.

Αξίζει να γίνει κατανοητό από τις επιχειρήσεις ότι η εκπαίδευση των νέων αποτελεί επένδυση και για το δικό τους μέλλον. Η ακριβέστερη αντιστοίχιση ανάμεσα στα προσόντα και τα εργασιακά καθήκοντα ωφελεί τόσο τους εργοδότες όσο και τους

εργαζόμενους. Από την άλλη πλευρά, οι νέοι και οι οικογένειές τους, πρέπει να κατανοήσουν τα πλεονεκτήματα της ΕΕ και της μαθητείας, ιδιαίτερα σε μία χώρα όπως η Ελλάδα όπου η πανεπιστημιακή εκπαίδευση έχει υψηλότερο κύρος από την επαγγελματική.

Ωστόσο οι αντιλήψεις δεν αντικατοπτρίζουν πάντα την πραγματικότητα. Η ανεργία μεν των πτυχιούχων μπορεί να είναι χαμηλότερη από εκείνη των ατόμων με λιγότερα προσόντα αλλά έχει αυξηθεί δε κατά την διάρκεια της κρίσης. Συγχρόνως, το μερίδιο των νέων που απασχολούνται σε επίπεδο χαμηλότερο από τα προσόντα τους αυξήθηκε κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες. Εκτιμάται ότι ως το 2020 (CEDEFOP 2012) το 60% των θέσεων εργασίας στην Ελλάδα θα απαιτούν προσόντα μεσαίου επιπέδου, που συχνά αποκτώνται μέσα από την ΕΕ. Η πληροφόρηση σχετικά με τις δεξιότητες που χρειάζονται, σήμερα αλλά και στο μέλλον, πρέπει να ενσωματώνεται στις αποφάσεις όσων κατευθύνουν τις μεταρρυθμίσεις ΕΕ αλλά και των ίδιων των μαθητών.

Η Ελλάδα σήμερα προετοιμάζει την εφαρμογή του εθνικού πλαισίου προσόντων τα οποία δείχνουν τι προσδοκάται να ξέρουν, να κατανοούν και να πράττουν τα άτομα σε διάφορα επίπεδα. Επίσης, δείχνουν τις δυνατότητες αξιολόγησης και επικύρωσης δεξιοτήτων που αποκτώνται από συνθήκες τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και συμβάλλουν επίσης στο να μπορούν τα άτομα να αναπτύσσουν τις ικανότητές τους καθ' όλη την διάρκεια του εργασιακού τους βίου.

Η πλήρης εφαρμογή των αλλαγών που εισήγαγε η νομοθετική μεταρρύθμιση, οι πρωτοβουλίες για την διάγνωση των αναγκών σε δεξιότητες και η συνεργασία με χώρες με ανεπτυγμένα συστήματα ΕΕ θα χρειαστούν χρόνο. Η προσήλωση όλων των εταίρων του χώρου εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας είναι αυτή που θα βοηθήσει στο να προκύψουν αποτελέσματα με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Όπως, αποδεικνύουν στοιχεία από άλλες χώρες, όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων όσον αφορά τη διαμόρφωση των κατάλληλων για την αγορά εργασίας προσόντων, υπάρχει και μεγαλύτερη δυνατότητα υποστήριξής τους.

Η παρούσα εργασία προσφέρει μία εις βάθος εικόνα της ΕΕ στην Ελλάδα έτσι όπως έχει διαμορφωθεί από την οικονομική κρίση, δείχνει τι έχει προκύψει από τις μέχρι τώρα αλλαγές καθώς επίσης καταδεικνύει και την αναγκαιότητα της αναβάθμισης της ΕΕ ώστε η Ελλάδα να αντιμετωπίσει τις σημερινές προκλήσεις.

3.2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με το CEDEFOP 2014 η Ελλάδα, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι μικρή σε μέγεθος και παρουσιάζει μεγάλη γεωγραφική διασπορά λόγω των νησιών της. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής (ΕΛΣΤΑΤ 2013) η Ελλάδα έχει 10815197 κατοίκους εκ των οποίων το 49,2 % είναι άνδρες και 50,8 % είναι γυναίκες. Κύριες τάσεις στα δημογραφικά χαρακτηριστικά είναι η σταδιακή γήρανση του πληθυσμού και η αλλαγή στην σύστασή του λόγω των μεταναστευτικών ροών.

Ο αριθμός των κατοίκων έχει μειωθεί κατά 1,38 % (148 823 άτομα) σε σχέση με την προηγούμενη απογραφή του 2001 ενώ η μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση παρατηρείται στις ηλικίες 30-44 ετών. Ακόμη, καταγράφεται χαμηλό ποσοστό γονιμότητας (WORLD BANK 2013) στην Ελλάδα το οποίο οδηγεί σε σταδιακή μείωση και γήρανση του πληθυσμού.

Οι αλλαγές στα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά αποτελούν σημαντική πρόκληση για την οικονομία και την ανάπτυξη της χώρας. Η παρατηρούμενη συρρίκνωση του εργατικού δυναμικού κατά κανόνα οδηγεί μία χώρα σε οικονομική και κοινωνική υποβάθμιση. Βάσει μελέτης (ΟΟΣΑ 2011) ο αριθμός του ενεργού εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα προβλέπεται να μειωθεί κατά περίπου 12% έως το 2050 (έναντι 9% στο σύνολο των χωρών που ερευνήθηκαν). Καθώς μειώνεται το εργατικό δυναμικό, μειώνονται και οι εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία ενώ το κράτος δαπανά μεγαλύτερα ποσά για το ασφαλιστικό σύστημα και το σύστημα υγείας. Παράλληλα, η αύξηση των μεταναστών, κυρίως από τρίτες χώρες, δημιουργεί νέα ζητήματα που σχετίζονται με την ένταξή τους στα συστήματα εκπαίδευσης και απασχόλησης.

2. Πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο

Μετά το ξέσπασμα της δημοσιονομικής και οικονομικής κρίσης και την υπαγωγή της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό μηχανισμό χρηματοπιστωτικής σταθεροποίησης το 2010, το πολιτικό σκηνικό αλλάζει ραγδαία στην Ελλάδα. Οι νέες διαρθρωτικές και μεταρρυθμίσεις

που προωθούν οι κυβερνήσεις λόγω της οικονομικής κρίσης αλλάζουν τις πολιτικές ισορροπίες εκ βάθρων. Το πολιτικό σκηνικό ανατρέπεται και η κοινωνία αντιδρά απέναντι στο πολιτικό σύστημα είτε με αλλαγή της εκλογικής συμπεριφοράς είτε με δυναμικές κινητοποιήσεις και απεργίες.

Ο κοινωνικός αντίκτυπος της κρίσης είναι πολύ σοβαρός. Ήδη από τον πρώτο χρόνο έναρξης της κρίσης υπήρξε αύξηση κατά 54% των νοικοκυριών όπου δεν εργάζεται κανένα μέλος ή εργάζεται κάτω από τρεις μήνες τον χρόνο. Έτσι, παρατηρείται αύξηση της κοινωνικής ανισότητας καθώς τίθενται σε κίνδυνο και η κοινωνική συνοχή και προστασία (Eurostat 2013). Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη (Μητράκος 2013) το μεγαλύτερο μερίδιο στην ερμηνεία της ανισότητας φαίνεται να έχει η εκπαίδευση (25%) ακολουθούμενη από την εργασία (17%) ενώ υπήρξε και μεταβολή της ανισοκατανομής με την Ελλάδα να καταλαμβάνει την 4^η θέση μεταξύ των πιο άνισων χωρών.

Παρά το γεγονός ότι ο αριθμός των ανέργων έχει υπερδιπλασιαστεί, ο αριθμός των επιδοτούμενων ανέργων παραμένει σταθερός. Η προβλεπόμενη σημαντική μείωση του ελλείμματος το 2013-2014 οφείλεται κυρίως στην μείωση των κοινωνικών δαπανών ενώ παρατηρούμε ότι το ποσοστό της φτώχειας αυξήθηκε κατά 38%. Έτσι, θα λέγαμε ότι με την αύξηση της ανισότητας παρατηρείται μείωση της κοινωνικής προστασίας (Ματσαγάνης 2013).

Η Ελλάδα παρουσίαζε ένα από τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ακόμα και πριν την έλευση της κρίσης. Η βαθιά οικονομική κρίση αύξησε τα επίπεδα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και έπληξε σοβαρά το διαθέσιμο εισόδημα. Τα άτομα με χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας από ό, τι τα άτομα με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης καθώς (ΕΛΣΤΑΤ 2012) το 28,7% το 2012 αντιστοιχεί σε άτομα με υποχρεωτική εκπαίδευση και χαμηλότερα, 24,2% σε άτομα με δευτεροβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και 9,4% σε άτομα με πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

3. Οικονομικό υπόβαθρο

Από το φθινόπωρο του 2009, όταν παρουσιάστηκε πρώτη φορά επίσημα ο κίνδυνος χρεοκοπίας της Ελλάδας, έως και σήμερα η χώρα βρίσκεται σε διαρκή ύφεση. Το υψηλότερο επίπεδο ανεργίας, οι συνεχείς περικοπές σε μισθούς και συντάξεις και τα

αυξανόμενα μέτρα λιτότητας οδηγούν σε μείωση της καταναλωτικής δύναμης και σε σημαντική απώλεια του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Παρά την μεγάλη μείωση του κόστους εργασίας οι επενδύσεις παραμένουν χαμηλές, ενώ το ασταθές πολιτικό αλλά και θεσμικό περιβάλλον δυσχεραίνει την εισροή νέου κεφαλαίου.

Στον τομέα του εμπορίου (ΕΛΣΤΑΤ 2010) παρατηρείται σημαντική μείωση στον δείκτη του κύκλου εργασιών στο λιανικό εμπόριο από το 2010 και μετά καθώς επίσης και στον τομέα των οικοδομικών κατασκευών η εξέλιξη της ετήσιας μεταβολής του δείκτη παραγωγής είναι έντονα αρνητική τα τρία τελευταία χρόνια. Θετική εικόνα παρουσιάζει ο τουρισμός, ο οποίος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην Ελλάδα, αφενός λόγω του οικονομικού του δυναμικού και του δυναμικού δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, αφετέρου λόγω των κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνεπειών του.

4. Αγορά εργασίας

Η Ελλάδα είχε χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα στην αγορά εργασίας τα οποία οξύνθηκαν με την έλευση της οικονομικής κρίσης. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Eurostat, η ανεργία στην Ελλάδα το 2013 καταγράφει την υψηλότερη ταχύτητα ανόδου στην ΕΕ και σημείωσε αύξηση κατά 209% σε σχέση με το 2008. Ταυτόχρονα, αυξάνεται το ποσοστό των μακροχρονίως ανέργων, των οποίων οι πιθανότητες για ένταξη στην αγορά εργασίας μειώνονται όσο επιμηκύνεται η διάρκεια ανεργίας (Eurostat 2013).

Η πραγματική ανεργία φαίνεται να είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή που καταγράφεται επισήμως. Σύμφωνα με την Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ 2013) έχει ξεπεράσει το 30%. Αυτό οφείλεται στο μεγάλο ποσοστό εργαζόμενων που απασχολούνται στις οικογενειακές επιχειρήσεις χωρίς να λαμβάνουν κανονικό μισθό.

Ο εθνικός στόχος σχετικά με την συμμετοχή του πληθυσμού στην απασχόληση, στο πλαίσιο της στρατηγικής της Ευρώπης για τα 2020 και που είναι 70% του πληθυσμού έως το 2020, (ευρωπαϊκός στόχος είναι το 75%) φαίνεται αδύνατον να επιτευχθεί υπό το καθεστώς βαθιάς ύφεσης και έλλειψης επενδύσεων. Μάλιστα υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να μετατραπεί η κυκλική ανεργία σε διαρθρωτική αν δεν υπάρξουν μέτρα για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την καλύτερη σύζευξη της προσφοράς και της ζήτησης προσόντων.

Παρότι το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης συνδέεται με τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας, στην ανώτατη τεχνολογική εκπαίδευση το ποσοστό ανεργίας παραμένει υψηλό (30,6% το 2013). Ακόμη, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών και των νέων είναι ιδιαίτερα υψηλό. Στις γυναίκες είναι 31,3% ενώ στους άνδρες 23,8%, ενώ η διαφορά συμμετοχής στην απασχόληση κατά φύλο είναι μεγαλύτερη από 20 εκατοστιαίες μονάδες.

Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στους νέους 15-24 ετών (57,2%), το οποίο στις νέες γυναίκες φθάνει το 62,8%. Η υψηλή ανεργία των νέων στην Ελλάδα κινείται σε επίπεδα άνω του 20% από το 1983, ακόμη και σε χρονιές με σημαντική μεγέθυνση της οικονομίας. Οι λόγοι είναι πολλοί: παρατεταμένος χρόνος μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, μαθητική διαρροή, έλλειψη επαγγελματικής εκπαίδευσης που να προσελκύει το ενδιαφέρον των νέων, λιγιστές δυνατότητες συνδυασμού σπουδών και εργασίας, αδυναμία της ελληνικής αγοράς εργασίας να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας ακόμη και σε περιόδους υψηλής ανάπτυξης.

Η κυβέρνηση παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας των νέων, ώστε να εντείνει την προσπάθεια για μείωση της ανεργίας. Το σχέδιο περιλαμβάνει την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για νέους, την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και των συστημάτων μαθητείας, τη θέσπιση συστηματικών προγραμμάτων μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, την ενίσχυση της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού, ιδίως για νέους ανέργους, καθώς και την ενίσχυση της καινοτομίας και επιχειρηματικότητας των νέων.

Το ποσοστό των νέων μεταξύ 15-24 ετών που βρίσκονταν εκτός εκπαίδευσης και εργασίας στην Ελλάδα αυξήθηκε διαρκώς από το 2008 έως το 2012 και βρίσκεται σταθερά ανάμεσα στα υψηλότερα της ΕΕ. Το οικονομικό κόστος που υφίσταται η χώρα από την μη συμμετοχή των νέων στην αγορά εργασίας υπολογίζεται στο 3,3% του ΑΕΠ (ευρωπαϊκός μέσος όρος: 1,21%, Γερμανία: μικρότερος του 0,6%) (Eurofound 2012).

Το κοινωνικό κόστος είναι υψηλό από την αύξηση της κατηγορίας αυτής, καθώς εκτιμάται ότι οι νέοι που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης ή απασχόλησης εκφράζουν λιγότερη εμπιστοσύνη στους δημοκρατικούς θεσμούς και έχουν μικρότερη συμμετοχή στην πολιτική ζωή. Το πρόβλημα της νεανικής ανεργίας δυναμιτίζει τις προοπτικές ανάπτυξης, ενώ υπονομεύει την κοινωνική συνοχή (άνοδος ακραίων κινημάτων, διατάραξη της

αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, ξενοφοβία και ρατσισμός, αντιευρωπαϊκά και εθνιστικά ρεύματα κ.α.).

Ανάμεσα στην προσφορά και στην ζήτηση, άμεσο αντίκτυπο έχουν η δημοσιονομική κρίση και η συνεχιζόμενη ύφεση της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με την μαζική μετανάστευση των νέων με υψηλά προσόντα προς χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά. Ως ένδειξη αυτής της μετακίνησης προς αγορές του εξωτερικού, η επισκεψιμότητα του ιστότοπου Europass από την Ελλάδα δεκαπλασιάστηκε από το 2009.

5. Επίπεδο εκπαίδευσης

Το επίπεδο συμμετοχής στην εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι υψηλό. Συγκεκριμένα, το 2012 οι πτυχιούχοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν άνω του 30% των ατόμων 30-34 ετών. Αντίθετα, τα ποσοστά συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση είναι διαχρονικά χαμηλά.

Το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης για άτομα μεταξύ 18-24 ετών έχει μειωθεί σε σχέση με το 2006 και σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για το έτος 2012 το ποσοστό διαρροής στην εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου αλλά υψηλότερο από τον στόχο που είχε τεθεί για το 2020 (Eurostat 2013).

3.3. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ελληνική κοινωνία χαρακτηριζόταν ανέκαθεν από εντονότατη ζήτηση για γενική εκπαίδευση και πανεπιστημιακές σπουδές. Η επαγγελματική εκπαίδευση είχε ανέκαθεν μικρή απήχηση στους νέους και συνδέεται συνειρμικά με επίπονη και υποδεέστερη σωματική εργασία, ενώ η γενική εκπαίδευση συνδέεται με προσδοκίες κοινωνικής ανέλιξης. Σήμερα, οι νέοι εξακολουθούν να βλέπουν την επαγγελματική εκπαίδευση ως διέξοδο ανάγκης και αυτό παρά τις συνεχείς προσπάθειες της πολιτείας να την αναδείξει σε εναλλακτική λύση, ισότιμη με την γενική εκπαίδευση, και παρά τα ερευνητικά δεδομένα που εμφανίζουν τους αποφοίτους της να συναντούν μικρότερες δυσκολίες στην εύρεση απασχόλησης απ' ότι οι απόφοιτοι της γενικής εκπαίδευσης (Γιολδάσης 2018).

Η πλειοψηφία των νέων συνεχίζει και σήμερα, σε ποσοστό που κυμαίνεται γύρω στο 70% να επιλέγει το γενικό λύκειο που δίνει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η επαγγελματική εκπαίδευση παραμένει για την πλειονότητα των γονιών και των παιδιών δεύτερη επιλογή. Προσελκύει κυρίως μαθητές με χαμηλές επιδόσεις, οι οποίοι ως επί των πλείστων προέρχονται από χαμηλά οικονομικά στρώματα. Αυτή η κατάσταση ενισχύει τις αρνητικές προκαταλήψεις και δημιουργεί φαύλο κύκλο εις βάρος αυτής της μορφής εκπαίδευσης (Ioannidou and Stavrou, 2013). Το μικρό ποσοστό συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση φαίνεται πως συνδέεται άμεσα με την αδυναμία της ΕΕ να προσελκύει τους νέους.

Ακόμη, η μαθητική διαρροή από την επαγγελματική εκπαίδευση εμφανίζεται ιδιαίτερα αυξημένη (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2006 σελ.184) ενώ χαμηλότερη εμφανίζεται η αντίστοιχη διαρροή στο γενικό λύκειο. Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ των περιοχών με τη μεγαλύτερη σχολική διαρροή να καταγράφεται στην Κρήτη, την Ήπειρο και την Κεντρική Μακεδονία ενώ η μικρότερη εμφανίζεται στα Ιόνια νησιά. Τα κυριότερα αίτια της διαρροής, σύμφωνα με έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, φαίνεται πως είναι το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό και εκπαιδευτικό επίπεδο της οικογένειας σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο μαθητής συμμετέχει στην οικογενειακή επιχείρηση ή σε ευκαιριακή απασχόληση στον τουριστικό τομέα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2006 σελ 196).

Το ποσοστό των μαθητών που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση διαφέρει ανά περιφέρεια και κυμαίνεται από 20-34%. Η γεωγραφική διαφοροποίηση της αναλογίας μαθητών μεταξύ επαγγελματικού και γενικού λυκείου φαίνεται να επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων όπως η δομή της απασχόλησης ανά περιφέρεια, το βιοτικό επίπεδο, το μορφωτικό επίπεδο των γονέων των μαθητών, η προσβασιμότητα στην σχολική μονάδα κ.α.(ΙΤΥΕ,2011,σελ 106-107).

Καθοριστικό ρόλο στη δυνατότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης να προσελκύσει τους νέους, τόσο γενικά όσο και σε συγκεκριμένες ειδικότητες, φαίνεται πως έχει η ύπαρξη θεσμοθετημένων ή μη επαγγελματικών δικαιωμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ ο κατασκευαστικός κλάδος στην Ελλάδα γνώριζε μεγάλη άνθηση, υπολειμματούσαν οι σχετικές ειδικότητες στα ΕΠΑΛ λόγω της ανυπαρξίας κατοχυρωμένων επαγγελματικών δικαιωμάτων για τεχνίτες μέσου ή χαμηλού επιπέδου προσόντων, παρ' όλο που τα επαγγέλματα αυτά απαιτούν αυξημένες γνώσεις και δεξιότητες. Στα επαγγέλματα που δεν έχουν κατοχυρωθεί τα επαγγελματικά δικαιώματα οι ανάγκες καλύπτονται από

εμπειροτέχνες ενώ στους τομείς που θεσμοθετήθηκαν τα επαγγελματικά δικαιώματα όπως στους κομμωτές και στους υδραυλικούς παρατηρήθηκε και έντονη ζήτηση εκπαιδευτικών υπηρεσιών. (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2006 σελ. 150)

Από το 2000 έως σήμερα έχουν ψηφιστεί τέσσερις νόμοι και πολυάριθμες τροπολογίες σε μια προσπάθεια να ρυθμιστεί νομοθετικά ο χώρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης γενικότερα. Πιο συγκεκριμένα, έχει ψηφιστεί ο νόμος σχετικά με το εθνικό σύστημα σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση (Ν.3191/2003), ο νόμος σχετικά με την συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης (Ν.3369/2005), ο νόμος σχετικά με την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης (Ν.3879/2010) και ο νόμος σχετικά με την αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Ν.4186/2013). Η νομοθετική αυτή κινητικότητα οφείλεται κυρίως στην έμφαση που έδωσε από το 2000 η ΕΕ στην δημιουργία ανταγωνιστικότερης Ευρώπης, ικανής να ανταπεξέλθει στις νέες προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης. Οφείλεται όμως και στην αναγνώριση από πλευράς της ελληνικής πολιτείας των θετικών αποτελεσμάτων που θα είχε η ανάπτυξη ΕΕ στην οικονομική ζωή και στην κοινωνική συνοχή. Ευρήματα από διεθνείς και συγκριτικές έρευνες αποδεικνύουν ότι η στενή διασύνδεση της ΕΕ με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και της οικονομίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για ένα σύστημα υψηλής ποιότητας και αποδοτικότητας, που θα διευκολύνει την μετάβαση από το σχολείο στην ενεργό ζωή (Wolf 2011, CEDEFOP 2012β, Mc Coschan 2008).

Ο νέος νόμος για την αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή τον Σεπτέμβριο του 2013, εμπεριέχει στοιχεία ανοίγματος του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης προς την οικονομία και την αγορά εργασίας (Ν.4186/2013). Ωστόσο, τα μεγάλα ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει το ελληνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης εξακολουθούν να υφίστανται: στενότερη σύνδεση με την αγορά εργασίας και την οικονομία, ισχυρότερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, αντίληψη της κοινωνικής συνευθύνης και συναίνεσης για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης, αποκέντρωση και ενίσχυση της σχολικής αυτονομίας, μεγαλύτερη προσέλκυση νέων στην ΕΕ, βελτίωση της ποιότητας και στενότερη διασύνδεσης της αρχικής με την συνεχιζόμενη ΕΕ (Ioannidou and Stavrou, 2013).

3.4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά 5-15 ετών. Περιλαμβάνει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (νηπιαγωγείο και δημοτικό) και τον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο). Με την αποφοίτηση οι μαθητές ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και μπορούν να επιλέξουν αν θα ακολουθήσουν την γενική ή την επαγγελματική εκπαίδευση (Cedefop 2014).

Εάν επιλέξουν να συνεχίσουν την φοίτησή τους στην γενική εκπαίδευση θα παρακολουθήσουν μαθήματα στο γενικό λύκειο (ΓΕΛ) που είναι τριετούς φοίτησης και ανήκει στον δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Υπάρχουν επίσης και τα εσπερινά λύκεια που απευθύνονται σε εργαζόμενους μαθητές και η φοίτηση σε αυτά διαρκεί τέσσερα χρόνια. Οι μαθητές εισέρχονται στα λύκεια στην ηλικία των 15 ετών και αποφοιτούν στην ηλικία των 18 ετών. Η Α΄ τάξη αποτελεί αποκλειστικά τάξη γενικής παιδείας, ενώ η Β΄ και η Γ΄ τάξη λυκείου πέρα από μαθήματα γενικής παιδείας περιλαμβάνει και μαθήματα ειδικών κατευθύνσεων. Η επιλογή των μαθημάτων αυτών από τους μαθητές γίνεται με βάση τον εκπαιδευτικό και επαγγελματικό προσανατολισμό που παρέχεται μέσω των αποκεντρωμένων δομών των ΣΕΠΕΔ του Υπουργείου Παιδείας. Όσοι μαθητές λάβουν το απολυτήριο γενικού λυκείου μπορούν μέσω εξετάσεων εθνικού επιπέδου να ξεκινήσουν σπουδές στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (Cedefop 2014).

Σύμφωνα με τον νέο νόμο (Ν.4186/2013) για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση ο οποίος στοχεύει μεταξύ άλλων στο να προσελκύσει περισσότερους μαθητές στην επαγγελματική εκπαίδευση, οι μαθητές εκτός του γενικού λυκείου έχουν τις εξής επιλογές:

A) αρχική επαγγελματική εκπαίδευση εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος στο δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο επαγγελματικό λύκειο

B) αρχική επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης στις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ), στα ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ), στα κέντρα διά βίου μάθησης και στα κολλέγια (Cedefop 2014).

3.5. ΑΡΧΙΚΗ ΤΥΠΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΕΠΑΛ

Τυπική θεωρείται η εκπαίδευση η οποία παρέχεται εντός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, οδηγεί στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων από το κράτος και

αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας (Ν.3879/2010), (Cedefop 2014).

Ο νόμος για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Ν.4186/2013) ορίζει ότι η επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από το επαγγελματικό λύκειο (ΕΠΑΛ). Τα ΕΠΑΛ (δημόσια ή ιδιωτικά) ιδρύονται αποκλειστικά από το Υπουργείο Παιδείας και διακρίνονται σε ημερήσια ή εσπερινά. Ελάχιστο ηλικιακό όριο εγγραφής στα εσπερινά ΕΠΑΛ είναι τα 16 έτη (Cedefop 2014).

Τα δημόσια επαγγελματικά λύκεια παρέχουν ειδικότητες οι οποίες προβλέπονται από το νόμο. Τα προγράμματα που προσφέρονται είναι διαρθρωμένα σε τομείς, ομάδες και ειδικότητες. Οι περισσότεροι τομείς προσφέρουν δύο ή περισσότερες ειδικότητες. Οι τομείς που προσφέρονται σήμερα είναι: πληροφορική, μηχανολογία, ηλεκτρολογία, ηλεκτρονική/αυτοματισμός, δομικά έργα, περιβάλλον και φυσικοί πόροι, διοίκηση και οικονομία, γεωπονία-τεχνολογία τροφίμων και διατροφής, πλοιάρχων και τέλος μηχανικών εμπορικού ναυτικού (Cedefop 2014).

Ταυτόχρονα, ο νέος νόμος προβλέπει ότι οι ειδικότητες πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες της οικονομίας, τις προτάσεις των περιφερειών, υπουργείων και κοινωνικών εταίρων. Τα αναλυτικά προγράμματα προβλέπεται να διαμορφώνονται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση (European Credit system for vocational and education and training ECVET) και θα λαμβάνονται υπόψη, εφόσον υπάρχουν, τα σχετικά περιγράμματα που πιστοποιούνται από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), (Cedefop 2014).

Το επαγγελματικό λύκειο οδηγεί σε δύο επίπεδα:

A) το τριετές πρόγραμμα

B) ένα επιπλέον έτος μαθητείας (Cedefop 2014).

Ο δευτεροβάθμιος κύκλος στα ημερήσια ΕΠΑΛ περιλαμβάνει τρία έτη σπουδών. Στην Α΄ τάξη εγγράφονται χωρίς εξετάσεις οι κάτοχοι απολυτηρίου γυμνασίου ή άλλου ισότιμου τίτλου. Οι προαγόμενοι από την Α΄ τάξη του ΕΠΑΛ δικαιούνται να εγγραφούν στην Β΄ τάξη του γενικού λυκείου (Cedefop 2014).

Στο τέταρτο έτος, στην τάξη μαθητείας (εκπαίδευση στο χώρο εργασίας), η οποία είναι προαιρετική και αποτελεί καινοτομία του νέου νόμου, εγγράφονται οι κάτοχοι του απολυτηρίου και πτυχίου του δευτεροβάθμιου κύκλου τριετών σπουδών των ΕΠΑΛ. Η τάξη μαθητείας που εφαρμόζει το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης (μαθητείας) του ΟΑΕΔ, περιλαμβάνει μάθηση στο χώρο εργασίας, μάθημα ειδικότητας και προπαρασκευαστικά μαθήματα πιστοποίησης στη σχολική μονάδα αντίστοιχα. Την ευθύνη υλοποίησης της τάξης μαθητείας, της τοποθέτησης σε χώρους εργασίας των φοιτούντων καθώς και όλα τα σχετικά με αυτήν έχει το ΕΠΑΛ και ο ΟΕΑΔ (Cedefop 2014).

Κατά την διάρκεια της περιόδου 2001-11, οι σχολικές μονάδες της επαγγελματικής εκπαίδευσης μειώθηκαν συνολικά στο ένα τρίτο (ΙΤΥΕ, 2011). Η μείωση ήταν ιδιαίτερα μεγάλη στην περίπτωση των ιδιωτικών σχολείων (86,5%).

Την ίδια περίοδο, ο μαθητικός πληθυσμός στην επαγγελματική εκπαίδευση παρουσίαζε αξιοσημείωτη μείωση, η οποία υπερβαίνει το 35%. Ειδικά στην περίπτωση των ιδιωτικών σχολείων, η μείωση του μαθητικού τους δυναμικού είναι συνεχής καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου 2001-11, παρουσιάζοντας αρνητική μεταβολή της τάξης 91%. Η συμμετοχή των κοριτσιών μειώνεται συνεχώς. Μεταξύ των ετών 2001-11 η αρνητική μεταβολή υπερβαίνει το 50%. Το ποσοστό των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών στα ΕΠΑΛ, το σχολικό έτος 2009-10 ήταν 16% ενώ στις ΕΠΑΣ 15% (Cedefop 2014).

Το ίδιο έτος, οι δημοφιλέστεροι τομείς για τους μαθητές των ΕΠΑΛ είναι της υγείας και πρόνοιας (20,3%) και της πληροφορικής (14,4%) σύμφωνα με την μελέτη αποτύπωσης του ΙΤΥΕ(2011, σελ.113). Οι τομείς και οι ειδικότητες τόσο στα ΕΠΑΛ όσο και στις ΕΠΑΣ που εμφανίζουν τάσεις μεγαλύτερης ανάπτυξης ανήκουν στον κλάδο των υπηρεσιών. Εξειδικεύσεις προσανατολισμένες προς την μεταποιητική βιομηχανία, τις κατασκευές και την γεωργία απουσιάζουν ή υπολειτουργούν όπως επισημαίνεται στην ίδια μελέτη (ΙΤΥΕ 2011 σελ. 149-150). Κλάδοι που θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικοί για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας στην περίοδο 2014-20 σύμφωνα με την μελέτη του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον καθορισμό των ειδικοτήτων που παρέχονται από την επαγγελματική εκπαίδευση (υγεία, ενέργεια, εφοδιαστική αλυσίδα, πληροφορική, τρόφιμα, περιβάλλον, μέταλλα και οικοδομικά υλικά). Ωστόσο, ανάμεσα στις 52 ειδικότητες που καταργήθηκαν στα ΕΠΑΛ και τις ΕΠΑΣ το 2013 με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας ορισμένες ανήκουν σε δημοφιλείς και δυναμικά αναπτυσσόμενους κλάδους (ΙΤΥΕ 2011).

Στους απόφοιτους του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών χορηγείται απολυτήριο επαγγελματικού λυκείου (ισότιμου με αυτό του γενικού λυκείου) και πτυχίο ειδικότητας EQF4 μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις από το ΕΠΑΛ. Οι απόφοιτοι της τάξης μαθητείας των ΕΠΑΛ λαμβάνουν πτυχίο επιπέδου EQF5 από το Υπουργείο Παιδείας και τον ΟΕΑΔ από κοινού, μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών πιστοποίησης των προσόντων από τον εθνικό φορέα (Ν.4186/2013). Οι απόφοιτοι των εσπερινών επαγγελματικών λυκείων δεν έχουν υποχρέωση πρόσβασης στην τάξη μαθητείας για την προσέλευσή τους στις διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων, εφόσον έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 600 ημερομίσθια εργαζόμενοι στην ειδικότητα με την οποία αποφοιτούν στην Γ΄ τάξη (Cedefop 2014).

Ο υπεύθυνος φορέας για τις διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων και για την χορήγηση πτυχίου ειδικότητας στους απόφοιτους της τάξης μαθητείας είναι ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), είτε αποκλειστικά είτε σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ. Οι επιτυχόντες στις εξετάσεις πιστοποίησης, παράλληλα με το προβλεπόμενο πτυχίο ειδικότητας, αποκτούν την άδεια άσκησης επαγγέλματος. Κατά περίπτωση, στην οργάνωση και στην διεξαγωγή των εξετάσεων πιστοποίησης, συμμετέχουν και άλλα υπουργεία που χορηγούν αντίστοιχες άδειες άσκησης επαγγέλματος (Cedefop 2014).

Επίσης, οι απόφοιτοι του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών ΕΠΑΛ έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή στην Ανώτατη Εκπαίδευση σε συναφείς ειδικότητες του πτυχίου τους και σε ειδικό ποσοστό θέσεων.

Παράλληλα, ενώ παρατηρούμε ότι αυξάνεται το εκπαιδευτικό επίπεδο των απασχολούμενων, το ποσοστό απασχόλησης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης σημείωσε πτώση και μάλιστα τέτοια πτώση ώστε να είναι η χαμηλότερη απασχόληση από όλες τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ακόμη, οι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης σημείωσαν το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων και ακολούθησαν οι απόφοιτοι του Λυκείου ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ανέργων ανήκει στους απόφοιτους του δημοτικού. Έτσι, η κρίση ανέδειξε περισσότερο το βαθύ πρόβλημα της αναντιστοιχίας της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στην Ελλάδα.

Στο χώρο της μέσης εκπαίδευσης τα πράγματα δεν είναι καλύτερα αφού η αδυναμία σύνδεσης της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας φαίνεται στο γεγονός ότι υπάρχει

άνιση κατανομή των αποφοίτων στην απασχόληση στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες αφού το μεγαλύτερο μέρος των αποφοίτων απασχολείται στην εστίαση (11,1% έναντι 4%), στην δημόσια διοίκηση – Άμυνα (9,6% έναντι 6,3%) και στην Γεωργία (9,5% έναντι 4,1%). Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ότι στην Ελλάδα ένας στους τρεις με μεσαίο επίπεδο εκπαίδευσης απασχολείται στις Υπηρεσίες – Πωλήσεις και ένας στους επτά είναι υπάλληλοι γραφείου ενώ το μεγαλύτερο μέρος απασχόλησης των αποφοίτων μέσης εκπαίδευσης είναι Τεχνικοί (17% έναντι 7% στην Ελλάδα) και οι ειδικευμένοι τεχνίτες (16% έναντι 12%).

Η κρίση στην Ελλάδα ανέδειξε την ρήξη μεταξύ της μεταξύ της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας αφού τα ποσοστά των νέων ανέργων είναι σταθερά εδώ και δύο δεκαετίες κυρίως απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης (43% το 2017 έναντι 39 % το 2009 και 43% το 2001), ενώ ακολουθούν οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας (29% το 2017 και το 2009 από 17% το 2001). Μετά το 2011, παρατηρείται περαιτέρω αύξηση της ανεργίας των αποφοίτων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα από τους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μόνο το 14% έχει απασχόληση ενώ σχεδόν οι μισοί (48% περίπου) είναι άνεργοι και αντίστοιχα όσοι αποφοίτησαν το 2006-2011 άνεργοι είναι ένας στους τρεις (36%) (IOBE 2017).

Επιπρόσθετα, παρατηρείται αναντιστοιχία στην εκπαίδευση και στην εργασία που εκτελούν και απασχολούνται οι απόφοιτοι της μέσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, η οποία κατατάσσεται στην 25η θέση μεταξύ των 28 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρά το γεγονός ότι οι απόφοιτοι μέσης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα δηλώνουν περισσότερη συνάφεια από τους αποφοίτους της γενικής εκπαίδευσης (IOBE 2017).

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η κρίση προκάλεσε βαθύ ρήγμα μεταξύ της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας χωρίς όμως να αλλάξει ιδιαίτερα την κατάσταση που επικρατεί διαχρονικά στην Ελλάδα. Ακόμη, η κρίση προκάλεσε και αλλαγή στην ζήτηση για περισσότερη εκπαίδευση αποσκοπώντας σε καλύτερες οικονομικές απολαβές και προοπτικές εξέλιξης. Και αυτό το βλέπουμε από το γεγονός ότι το 65% των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης είχαν περισσότερες ευκαιρίες για απασχόληση σε σχέση με το 41% των αποφοίτων μέσης εκπαίδευσης (IOBE2017).

Στην Ελλάδα υπάρχει επίσης και η διαφορετική μισθολογική αντιμετώπιση των εργαζομένων ανάμεσα στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, η οποία εντείνει την ζήτηση για την ανώτατη εκπαίδευση η οποία αμείβεται πολύ καλύτερα από τον δημόσιο τομέα. Αυτός είναι και ο λόγος που οι περισσότεροι στρέφονται στην φοίτηση στο Γενικό Λύκειο το οποίο οδηγεί περισσότερο στην ανώτατη εκπαίδευση από ότι στο Επαγγελματικό Λύκειο. Με αυτόν τον τρόπο η διαχείριση αυτή του δημοσίου έναντι του ιδιωτικού τομέα, συμβάλλει στην περιορισμένη συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση καθώς ενισχύει την επιδίωξη για απόκτηση τίτλου ανώτατης εκπαίδευσης και έτσι περιορίζει την καλύτερη σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Εκείνο που παρατηρούμε ότι έχει διορθωθεί μέσα στην κρίση, είναι η δυνατότητα του κράτους να διορθώνει την αναντιστοιχία μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας προσλαμβάνοντας ανέργους στον δημόσιο τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Η κρίση λοιπόν διαμόρφωσε τέτοιες συνθήκες στην εκπαίδευση ώστε να περιοριστεί αρκετά η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και των δημοσίων επενδύσεων. Έτσι, το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται βελτίωση ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στον ανταγωνισμό που δημιουργείται από την οικονομική παγκοσμιοποίηση και την τεχνολογική άνοδο. Θα πρέπει να πραγματοποιηθούν ριζικές αλλαγές ώστε η προσφορά δεξιοτήτων των εργαζομένων να ανταποκρίνονται το μέγιστο δυνατό στην νέα διαμορφωμένη ζήτηση που προκύπτει από την οικονομική εξέλιξη. Αυτό αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική σύνδεση της ελληνικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και θα πρέπει να εστιάσουμε στις εξής σημαντικές αλλαγές:

- ανακατανομή των αποφοίτων στην ανώτατη εκπαίδευση σε ειδικότητες που μπορούν να απασχοληθούν περισσότερο στον ιδιωτικό τομέα παρά στον δημόσιο ιδιαίτερα σε τομείς με εξωστρεφή ανταγωνισμό.

- ανακατανομή του μαθητικού δυναμικού και στροφή προς την επαγγελματική εκπαίδευση από την γενική εκπαίδευση κυρίως σε τομείς συνδεδεμένους με την τοπική και περιφερειακή αγορά εργασίας.

- επανένταξη και εκπαίδευση των ανέργων στην αγορά εργασίας.

Σε αυτή την πραγματικότητα έρχεται να προστεθεί και η αβεβαιότητα για τις μελλοντικές ανάγκες που θα διαμορφωθούν στην αγορά εργασίας σε δεξιότητες και γνώσεις που θα πρέπει να έχει το εργατικό δυναμικό για να ανταποκριθεί στην απρόβλεπτη εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής ανάπτυξης. Αυτό αποτελεί πρόκληση της εκπαίδευσης η οποία θα πρέπει να επηρεάζεται περισσότερο με το οικονομικό, κοινωνικό και τοπικό περιβάλλον παρά με το πολιτικό, ώστε να μετατραπεί σε ένα ευέλικτο βιώσιμο και παραγωγικό πρότυπο που να μπορεί να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Για την αποτελεσματική σύνδεση της ελληνικής αγοράς εργασίας με την εκπαίδευση θα πρέπει τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα να γίνουν πιο αυτόνομα και τη μέση εκπαίδευση θα πρέπει να αποκεντρωθεί και να συνδεθεί περισσότερο με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και επιχειρήσεων έτσι ώστε να προσανατολίσει και την προτίμηση των μαθητών στην επαγγελματική εκπαίδευση, αλλάζοντας τον τρόπο σκέψης και νοοτροπίας των μαθητών.

Όλα τα παραπάνω για να επιτευχθούν θα πρέπει να γίνει μια αλλαγή εκ βάθρων στο πολιτικό σύστημα της εκπαίδευσης και στον τρόπο διακυβέρνησης και διαχείρισης των οικονομικών πόρων και τρόπων χρηματοδότησης στην εκπαίδευση με τέτοιο τρόπο ώστε να δοθεί ώθηση στην αποτελεσματικότητα της αποκέντρωσης του εκπαιδευτικού συστήματος και την ανακατανομή των μαθητικών ροών.

Οι εκπαιδευτικές επιλογές των νέων επηρεάζονται άμεσα από το περιβάλλον μέσα στο οποίο διαμορφώνονται. Αυτό θα μπορέσει να αλλάξει αν μακροπρόθεσμα στην Ελλάδα μεταβάλουμε την σχέση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στις επαγγελματικές προοπτικές και οικονομικές απολαβές των εργαζομένων. Η ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας σε συνδυασμό με την ορθολογική διαχείριση του δημοσίου τομέα και του προσωπικού του θα μπορέσουν να μεταβάλουν μακροπρόθεσμα τις ροές του εκπαιδευτικού συστήματος στο εσωτερικό του και την μετακίνηση του βάρους προτίμησης απασχόλησης από τον δημόσιο τομέα στον ιδιωτικό.

4.1. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥΣ

Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η οικονομική κρίση επηρέασε την ελληνική οικογένεια διαμορφώνοντας ένα οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο οποίο τα παιδιά των Ελλήνων μεγαλώνουν μέσα στην υλική αποστέρηση και φτώχεια γεγονός που αποδεικνύεται μέσα από πολλές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την UNICEF για τα παιδιά των Ελλήνων στην διάρκεια της κρίσης και πιο συγκεκριμένα κατά το έτος 2015 αποδεικνύεται ότι σε ποσοστό 22% τα παιδιά ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και σε ποσοστό 45% τα παιδιά αντιμετωπίζουν την υλική αποστέρηση περισσότερο από τα παιδιά άλλων χωρών (UNICEF 2017).

Είναι λοιπόν αναμφίβολη η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην ελληνική οικογένεια ως προς την καθημερινή διαβίωσή τους αλλά και σε συναισθηματικό και υλικό επίπεδο. Με την έναρξη της κρίσης αυξήθηκε η ανεργία και η υποαπασχόληση γεγονός που οδήγησε πολλά ελληνικά νοικοκυριά στην περικοπή βασικών εξόδων ακόμα και στην διατροφή πράγμα που οδήγησε και αυτό με την σειρά του στον υποσιτισμό των μαθητών και στην αδυναμία αυτών για παρακολούθηση του σχολικού προγράμματος. Ακόμη, η υποαπασχόληση οδήγησε στην ανασφάλιστη εργασία των γονέων οι οποίοι αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στην ιατροφαρμακευτική κάλυψη των παιδιών κάτι που επιδείνωσε και την υγεία και φυσική κατάσταση των μαθητών. Επιπλέον η κρίση επηρέασε την δυναμική μεταξύ των μελών της οικογένειας δημιουργώντας ενδοοικογενειακή βία πολλές φορές με τσακωμούς και εντάσεις ως αποτέλεσμα της οικονομικής ανασφάλειας και ανέχειας πράγμα που επηρέασε και αυτό με καταλυτικό τρόπο την ψυχική υγεία των μαθητών. (Drydakakis, 2015), (Μπούρας & Λύκουρας, 2011), (Kokkevi, Stavrou, Kanavou & Fotiou, 2014) Έτσι, λοιπόν, παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι μαθητές πλέον μεγαλώνουν σε δύσκολο οικογενειακό περιβάλλον πράγμα που θα αφήσει το αποτύπωμα του ακόμα και στην μετέπειτα ενήλικη ζωή των μαθητών. (Sobolewski & Amato, 2005).

Μέσα από τις επιπτώσεις της κρίσης στην ελληνική οικογένεια παρατηρούμε ότι υπάρχουν περιπτώσεις γονέων οι οποίοι λόγω των προβλημάτων δεν μπορούν να ανταποκριθούν στο γονεϊκό τους ρόλο παρατηρούμε ότι οι μαθητές έρχονται στο σχολείο πολλές φορές έχοντας ελλείψεις σε βασικά μέσα για την διεξαγωγή του μαθήματος όπως για παράδειγμα υπάρχουν περιπτώσεις μαθητών οι οποίοι δεν έχουν βιβλία. Έτσι οι γονείς δεν είναι σε θέση να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά με τα παιδιά τους αφήνοντάς να μεγαλώνουν χωρίς καθοδήγηση και όρια. (Αναγνωστόπουλος & Σουμάκη, 2013), (Αυγητίδου et al., 2016), (Brooks- Gunn & Duncan, 1997), (Γαλανάκη, 2015), (Hossain & McGregor,

2011). Οπότε οι μαθητές μέσα σε ένα τέτοιο οικογενειακό πλαίσιο μεγαλώνουν ελεύθερα χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς και χωρίς να υπάρχει ένα υγιές πρότυπο για να ταυτιστούν.

Μία από τις αμεσότερες συνέπειες που προέκυψαν από το ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα είναι η μείωση του εισοδήματος στον οικογενειακό προϋπολογισμό το οποίο ελάττωσε και την δυνατότητα της κάλυψης βασικών αναγκών τόσο στα έξοδα του σπιτιού όσο και στα έξοδα του σχολείου όπως συμμετοχή σε διάφορες εξωσχολικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τα μαθήματά τους, εκδρομές, γραφική ύλη κτλ. (Kokkevi et al., 2014), (Shafiq, 2010), (Συνήγορος του Παιδιού, 2012). Επιπρόσθετα, πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι η φτώχεια σχετίζεται με τις χαμηλές μαθησιακές επιδόσεις διότι όπως φάνηκε τα παιδιά ασχολούνται περισσότερο με θέματα επιβίωσης όπως για παράδειγμα παιδική εργασία παρά με την σχολική τους επίδοση. (Eagle & Black, 2008), (Griggs & Walker, 2008), (Ντολιοπούλου, 2015). Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που οδηγούνται οι μαθητές στην πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου. Επιπλέον, η κρίση επηρεάζει το παιδί ως σύνολο προκαλώντας είτε συμπεριφοριστικά προβλήματα, είτε επηρεάζοντας το ψυχοσωματικό υπόβαθρό του ακόμα υποκινεί την συμμετοχή του σε διάφορες παραβατικές συμπεριφορές και καταστάσεις όπως η βία ή η συμμετοχή σε ακραίες οργανώσεις. (Akrivou et al., 2016)

Το σχολείο αποτελεί ένα φορέα μέσα στον οποίο οι μαθητές αναπτύσσονται και συμπεριφέρονται ισότιμα, λαμβάνουν ίσες ευκαιρίες ανεξάρτητα από την οικογενειακή προέλευση και εκφράζονται μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες. Παρατηρούμε ότι τα παιδιά που προέρχονται από ευκατάστατες οικογένειες παρουσιάζουν μία προδιάθεση για μάθηση η οποία είναι αποτέλεσμα της επαφής τους με περισσότερα εξωτερικά ερεθίσματα από το οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώνουν. (Φραγκουδάκη, 1985, σελ.163-164). Ενώ τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες που πρέπει να αντιμετωπίσουν προβλήματα επιβίωσης έχουν λιγότερες προσδοκίες από την επίδοσή τους στο σχολείο. Ακόμη η οικογένεια κληροδοτεί στα παιδιά αξίες που είναι πολύ σημαντικές για τον τρόπο που αντιμετωπίζουν την σχολική ζωή αλλά και την μόρφωση γενικότερα. Αυτό αποτελεί και τον παράγοντα που λειτουργεί καθοριστικά στην ανισότητα των μαθητών και στην ανομοιογένεια του μαθητικού δυναμικού. (Bourdieu, 1996, σελ. 360).

Η οικονομική κρίση προσδιορίστηκε σε μία έρευνα από τους διευθυντές σχολικών μονάδων ως συστημικό φαινόμενο καθώς εκτός από την επιρροή της σε οικογενειακό

επίπεδο βλέπουμε τις επιπτώσεις που έχει και στο κοινωνικό επίπεδο του παιδιού. Επιδρά λοιπόν αναπόσπαστα τόσο στην προσωπικότητα του παιδιού όσο και στο γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται.

4.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Η οικονομική κρίση που ήρθε στην Ελλάδα επηρέασε τους εκπαιδευτικούς κυρίως ως προς τους περιορισμούς που αντιμετώπισαν οι ίδιοι στα μέσα και στον υλικό εξοπλισμό που θα χρησιμοποιούσαν στην μαθησιακή διαδικασία. Ακόμη, η σχολική ζωή των εκπαιδευτικών άλλαξε από το γεγονός ότι παρουσιάστηκαν πολλές κενές θέσεις εκπαιδευτικών οι οποίες καλύπτονται από αναπληρωτές εκπαιδευτικούς οι οποίοι προσλαμβάνονται στην αρχή αλλά και κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Αυτό αποτελεί πρόβλημα καθώς οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να μετακινούνται οι ίδιοι αλλά και οι οικογένειές τους κάθε χρόνο σε διαφορετικό μέρος και δεν έχουν μία σταθερή εργασιακή σχέση με το σχολείο στο οποίο εργάζονται. Ειδικά οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων οι οποίοι μεταφέρονται κάθε χρόνο σε διαφορετικό σχολείο με διαφορετικό εργαστηριακό εξοπλισμό θα πρέπει κάθε φορά να μαθαίνουν από την αρχή όλα τα απαραίτητα για την σωστή λειτουργία του εργαστηρίου πράγμα δύσκολο αν σκεφτεί κανείς ότι κάθε χρόνο θα πρέπει να εγκλιματίζεται στο κάθε νέο εργαστήριο που πηγαίνει. Σε αυτό έρχεται να προστεθεί και το επαγγελματικό άγχος (Kyriacou 2001), που διέπει τον εκπαιδευτικό λόγω διαφόρων πολιτικών αλλαγών που πραγματοποιούνται αρκετά συχνά όπως για παράδειγμα συγχωνεύσεις ή διαθεσιμότητα, οι οικονομικοί λόγοι όπως οι περικοπές μισθών ή αύξηση φορολογίας, το σχολικό περιβάλλον σε συνδυασμό με τους μαθητές και τους άλλους συναδέλφους εκπαιδευτικούς καθώς και το αυξημένο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες εξουθενώνουν επαγγελματικά τον εκπαιδευτικό (Johnson et al., 2005), (Travers & Cooper, 1993) και πολλές φορές δεν μπορεί να επιτελέσει αποτελεσματικά το έργο του ή παρατηρούμε το γεγονός να χάνει και το ενδιαφέρον του για καλύτερη απόδοση στην εργασία του. (Kalyva, 2013), (Κοντογεωργίου, Κολοκοτρώνης & Λαπούσης, 2015), (Mouza & Souchamvali, 2015), (Στάγια & Ιορδανίδης, 2013), (Avgitidou et al., 2017)

Η έλλειψη πόρων λειτούργησε καταλυτικά στον τρόπο που εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν την οικονομική κρίση και αυτό επισημάνθηκε με δύο τρόπους. Στην πρώτη περίπτωση βλέπουμε οι εκπαιδευτικοί να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να παίρνουν αποφάσεις ώστε να βρουν τρόπους βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας ενώ στην δεύτερη

περίπτωση παρατηρούμε ότι οι εκπαιδευτικοί αποθαρρύνθηκαν και αποστασιοποιήθηκαν από το εκπαιδευτικό έργο διεκπεραιώνοντας απλώς το έργο τους. (Ziontaki & Vissariou, 2014), (Tsakiridou et al., 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Για να αντιμετωπίσουμε όλες τις προκλήσεις που υπάρχουν στην ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση θα πρέπει να διαμορφωθούν κάποιες προτάσεις πολιτικής που θα ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στην πραγματικότητα που διαμόρφωσε η κρίση. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη και όλες οι διεθνείς πρακτικές που εφαρμόστηκαν για την διακυβέρνηση των εκπαιδευτικών συστημάτων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε ανάλογες περιπτώσεις. Οι στρατηγικές αναβάθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει να εστιάσουν κυρίως στην σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος και την απόδοση της δημόσιας δαπάνης στην εκπαίδευση.

Πρώτα, θα πρέπει να αυξήσουμε την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης ώστε να επιτευχθεί η ανακατανομή του μαθητικού δυναμικού από την γενική εκπαίδευση στην επαγγελματική. Μία καλή πρόταση για την αύξηση της ελκυστικότητας των μαθητικών ροών προς αυτήν θα ήταν η ίδρυση και ανάπτυξη ενός δικτύου πρότυπων πειραματικών επαγγελματικών λυκείων στενά συνδεδεμένα με την τοπική και περιφερειακή αγορά εργασίας και των επιχειρήσεων τα οποία θα διοικούνται από τις αποκεντρωμένες αρχές της χώρας. Για να γίνει αυτό, θα πρέπει να υπάρξει δημόσια χρηματοδότηση και ανοιχτή πρόσκληση για υποβολή και αξιολόγηση προτάσεων από τις τοπικές αρχές και από ανεξάρτητες επιτροπές αξιολόγησης που θα απαρτίζονται από εκπαιδευτικούς, ειδικούς επιστήμονες και εκπροσώπους της τοπικής οικονομίας.

Για την υποβολή των προτάσεων αυτών θα πρέπει να εστιάσουμε κυρίως στις ειδικότητες και στα προγράμματα σπουδών τα οποία θα πρέπει να είναι συνυφασμένα με την τοπική κοινωνία και οικονομία τα οποία θα πρέπει να έχουν μελετηθεί από τους τοπικούς παραγωγικούς φορείς και επιχειρήσεις. Ακόμη, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην εξωστρέφεια της εκπαίδευσης προετοιμάζοντας τους αυριανούς εργαζόμενους στην παραγωγή προϊόντων για εξαγωγή. Επίσης, να δοθεί προτεραιότητα στην χρησιμοποίηση

των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση και να υποστηριχθούν οι καινοτόμες τεχνολογίες όπως π.χ. η ρομποτική.

Στα πρότυπα επαγγελματικά λύκεια θα εργάζονται εκπαιδευτικοί και θα φοιτούν μαθητές οι οποίοι θα έχουν επιλεγεί με αξιοκρατικό τρόπο καθώς και η διοίκησή τους θα γίνεται με ανοιχτή πρόσκληση και η θητεία θα ανανεώνεται ύστερα από την επίτευξη του συμφωνηθέντος στόχου. Επίσης, θα υπάρχει σύνδεση των προγραμμάτων σπουδών με την συμμετοχή των μαθητών σε μαθητεία στις τοπικές επιχειρήσεις και η χρηματοδότησής τους θα συνεχίζεται εφόσον οι απόφοιτοι απορροφούνται στην τοπική αγορά εργασίας και θα δίνεται από ανεξάρτητη αρχή.

Για την καλύτερη διαχείριση του μαθητικού δυναμικού θα πρέπει επίσης να δημιουργηθούν εθνικά κριτήρια αναφοράς στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών και μαθησιακών στόχων με βάση τα οποία θα αξιολογούνται οι προτιμήσεις και τα χαρακτηριστικά των μαθητών ώστε να τους δοθεί η σωστή κατεύθυνση για την εξασφάλιση καλύτερης απορρόφησης στην αγορά εργασίας.

Ακόμη ένας τρόπος να λειτουργήσει υπέρ της συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση θα μπορούσαν να είναι κάποια παραδείγματα όπως τα κίνητρα με χρηματοδότηση, τα οικογενειακά επιδόματα και μείωση του φόρου κ.α.

5.1. ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης αποτελεί βασική προτεραιότητα τόσο της ελληνικής κυβέρνησης όσο και της ευρωπαϊκής ένωσης. Έτσι, η ΕΕ δημιούργησε τα θεμέλια για την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης όλων των χωρών μέσω της διαδικασίας της Κοπεγχάγης (Ενισχυμένη Ευρωπαϊκή Συνεργασία για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση), η οποία ξεκίνησε το 2002 από τις χώρες της ΕΕ και εκτός της ΕΕ καθώς και από τους κοινωνικούς εταίρους. Αυτή η συνεργασία συνεχίζεται για την αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Όλα τα παραπάνω επικεντρώνονται σε 11 στρατηγικούς στόχους της ευρωπαϊκής συνεργασίας για την περίοδο 2011-2020 και είναι:

1. Να είναι η επαγγελματική εκπαίδευση συνειδητή επιλογή των μαθητών

2. Ενίσχυση της ποιότητας, της αριστείας και της καταλληλότητας
3. Ευέλικτη πρόσβαση στην κατάρτιση και τα επαγγελματικά προσόντα
4. Ανάπτυξη της διεθνοποίησης και της διεθνούς κινητικότητας
5. Καλλιέργεια της καινοτομίας, της δημιουργικότητας και του επιχειρηματικού πνεύματος καθώς και προώθηση της χρήσης Νέων Τεχνολογιών
6. Επαγγελματική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς
7. Προώθηση της συμμετοχής των ενδιαφερομένων παραγόντων και προβολή των επιτευγμάτων της ευρωπαϊκής συνεργασίας
8. Συντονισμός μεταξύ των ευρωπαϊκών και εθνικών φορέων για την διαφάνεια, αναγνώριση, διασφάλιση της ποιότητας και της κινητικότητας
9. Ενίσχυση της συνεργασίας της πολιτικής και μεταξύ των πολιτικών φορέων
10. Βελτίωση της ποιότητας και της συγκρισιμότητας των δεδομένων για την χάραξη της πολιτικής
11. Αξιοποίηση της στήριξης της ΕΕ.

Η ευρωπαϊκή πολιτική παρεμβαίνει σε τέσσερις άξονες ώστε να καταφέρει να επιτύχει όλα τα παραπάνω. Αυτοί είναι:

- εξατομίκευση
- προσφορά ευκαιριών
- διοίκηση και λειτουργία
- βελτίωση της εικόνας της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Όσον αφορά την εξατομίκευση, η οποία είναι πολύ σημαντική διότι οι μαθητευόμενοι έχουν διαφορετικές κλίσεις, ικανότητες και ενδιαφέροντα πρέπει να είναι

διαφοροποιημένη και ευέλικτη. Η διαφοροποίηση αυτή διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα της εκπαίδευσης. Έτσι, η εσωτερική αναφέρεται στην διαδικασία της μάθησης και της διδασκαλίας, ενώ η εξωτερική αναφέρεται στην δημιουργία νέων προγραμμάτων για να ανταποκριθεί η εκπαίδευση καλύτερα στις ανάγκες των μαθητών. Η διαφοροποίηση μπορεί να είναι είτε προσωπική ή έστω σε μικρές ομάδες καθοδήγηση, υποστήριξη και επίβλεψη στα διάφορα στάδια της επαγγελματικής εκπαίδευσης και ευέλικτη για να μπορεί να ακολουθεί τις νέες τάσεις και εξελίξεις στην εκπαίδευση.

Λαμβάνοντας υπόψιν τις εξατομικευμένες προτιμήσεις των μαθητών ενισχύεται η αναγνώριση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και από την ίδια την κοινωνία καθώς οι πιθανότητες για ευκαιρίες επιτυχίας αυξάνονται. Ο ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης αναγνωρίζεται από το γεγονός ότι μπορεί να προσφέρει ένα εύρος ευκαιριών στο μαθητικό δυναμικό οι οποίες θα καλύπτουν τις επαγγελματικές και κοινωνικές ανάγκες τις οποίες καλείται ο εκπαιδευόμενος να ανταποκριθεί.

Η διοίκηση και λειτουργία παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην αναγνώριση της επαγγελματικής εκπαίδευσης όπως τονίστηκε σε ανακοινωθέν του Ελσίνκι (2006). Η διοίκηση και λειτουργία θα πρέπει να αναφέρεται στην αξιοποίηση των τοπικών συνεργασιών, στις ανάγκες των μαθητών και αγοράς εργασίας, την επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών, στην διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης καθώς και στην πρόβλεψη των αναγκών της αγοράς εργασίας.

Για την βελτίωση της εικόνας της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει να δοθούν τα απαραίτητα κίνητρα για αριστεία στις διάφορες δεξιότητες όπως για παράδειγμα διοργάνωση διαγωνισμών δεξιοτήτων ή εφαρμογή διεθνών προτύπων στην εκπαίδευση εκτός του ότι θα πρέπει να τονισθεί η ισοτιμία της με αυτή της γενικής εκπαίδευσης. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι ένα μεγάλο ποσοστό που επιλέγει την επαγγελματική εκπαίδευση εδώ και χρόνια στην Ελλάδα έχουν χαμηλή μαθησιακή επίδοση η οποία προέρχεται από διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, μαθησιακά και άλλα προβλήματα. Για αυτό τον λόγο θα πρέπει να τονίσουμε κυρίως την σημασία του σχολείου, την παρέμβαση της εκπαίδευσης στην κοινωνία και εργασία και την ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών. Η μαθητεία που εφαρμόζεται στην επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί έναν καλό τρόπο για να στρέψει την επαγγελματική εκπαίδευση στην κατεύθυνση αυτή. Ακόμη, η σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την τριτοβάθμια

μπορεί να αναδείξει την εξέλιξη της τεχνολογίας και των επιχειρήσεων. Ήδη εισάγονται απόφοιτοι της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε ειδικό ποσοστό και εξετάσεις σε μαθήματα ειδικότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

5.2. ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Με βάση τις προβλέψεις του CEDEFOP για το 2020 θα πρέπει οι θέσεις εργασίας να αυξηθούν κατά 34% για υψηλού επιπέδου τυπικά προσόντα και 50% θα πρέπει να καλυφθεί από εργαζόμενους με μεσαίου επιπέδου εκπαίδευση (CEDEFOP 2012β). Ακόμη σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες θα πρέπει να μειωθεί το ποσοστό των ανειδίκευτων εργατών. Αυτές οι τάσεις δεν αντικατοπτρίζονται στην ελληνική αγορά εργασίας καθώς θα πρέπει να γίνει μια αναδιαμόρφωση του μαθητικού, φοιτητικού και εργατικού δυναμικού για την καλύτερη δυνατή αξιοποίησή του. Μέχρι το 2025 προβλέπεται αύξηση σε ζήτηση θέσεων εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών με ταυτόχρονη μείωση των θέσεων στο πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.

Στην Ελλάδα δεν υπήρξαν ιδιαίτερα συστηματοποιημένες προσπάθειες για την διάγνωση των αναγκών της αγοράς εργασίας παρά το γεγονός ότι υπήρξε ο μηχανισμός διάγνωσης του Παρατηρητηρίου Απασχόλησης (ΠΑΕΠ) και μετέπειτα Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ), ώστε να αποτελέσει την βάση πάνω στην οποία θα στηριχθεί ο σχεδιασμός και εφαρμογή μια συγκεκριμένης εκπαιδευτικής πολιτικής για την σύνδεσή της με την αγορά εργασίας.

Στην χώρα μας θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην επίτευξη διεθνούς ανταγωνιστικότητας με ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάπτυξη γνώσης και εργασίας σε τομείς οι οποίοι δείχνουν να έχουν άνοδο τα επόμενα χρόνια (ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020) και αυτοί είναι:

-ενέργεια

-βιομηχανία, μεταποίηση τροφίμων

-τουρισμός

-λιανικό και χονδρικό εμπόριο

-αγροτική παραγωγή και γεωργικές καλλιέργειες

- ιχθυοκαλλιέργειες
- παραγωγή γενόσημων φαρμάκων
- φροντίδα τρίτης ηλικίας
- ιατρικός τουρισμός
- διαχείριση αποβλήτων.

Σύμφωνα με μελέτη της Mc Kinsey που αποτέλεσε τη βάση για το σχεδιασμό του ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 εκτιμά ότι στους κλάδους αυτούς θα δημιουργηθούν περίπου 520.000 θέσεις εργασίας τα επόμενα χρόνια ενώ οι τομείς στους οποίους δίνει βαρύτητα το ΕΣΠΑ είναι (Mc Kinsey 2011):

- ενέργεια
- υγεία και φάρμακο
- υλικά και κατασκευές
- μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα
- τουρισμός
- περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη
- ΤΠΕ
- αγροδιατροφή

5.3. ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις που θα πρέπει να κινηθούμε για να αναβαθμίσουμε την επαγγελματική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι:

1. Αναγνώριση και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης ενισχύοντας την έννοια <παιδεία> και υποστηρίζοντας τους μαθητές σε πρώτη φάση, με

στόχο την βελτίωσή τους μέσα από την βοήθεια ψυχοκοινωνικών δομών, και σε δεύτερη φάση υποστηρίζοντας τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς. Ακόμη, θα πρέπει να ενθαρρύνουμε την ενεργό συμμετοχή τόσο των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών στις διάφορες ενέργειες της επαγγελματικής εκπαίδευσης έτσι ώστε να μειώσουμε το ποσοστό της μαθητικής διαρροής και της σχολικής αποτυχίας. Θα λέγαμε ότι η επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί μέτρο αντιμετώπισης της πρόωρης εγκατάλειψης διότι όσοι επιστρέφουν στην εκπαίδευση επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση εντέλει για να ολοκληρώσουν τις μαθητικές σπουδές τους (ΥΠΕΠΘ 2016).

2. Αναγνώριση του εργασιακού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την προετοιμασία των μαθητών έτσι ώστε να εργαστούν στην ελληνική αγορά εργασίας συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο τόσο στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας όσο και την ανάπτυξη της σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την τοπική κοινωνία και οικονομία. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να οι μαθητές να προετοιμαστούν για να αντιμετωπίσουν ένα πιο ευρύ και διεθνές περιβάλλον με στόχο την μείωση της επέκτασης των αδυναμιών (ΥΠΕΠΘ 2016).

3. Σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τον αναπτυξιακό προσανατολισμό και σχεδιασμό της χώρας δίνοντας έμφαση στην οργανωτική και τεχνολογική αναβάθμιση των ελληνικών επιχειρήσεων αλλά και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Ακόμη, τίθεται το ζήτημα της εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού για την απασχόλησή τους σε διάφορους τομείς και της ανταποδοτικότητας της επιμόρφωσής τους. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να ενισχυθεί η εκβιομηχάνιση και η νησιωτικότητα της χώρας προετοιμάζοντας το εργατικό δυναμικό με πολύπλευρες γνώσεις γύρω από τον τομέα τους (ΥΠΕΠΘ 2016). Με βάση λοιπόν όλα τα παραπάνω θα πρέπει να προσανατολιστεί η γνώση σε τομείς που η χώρα μας έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα και αυτοί είναι:

-Υπηρεσίες και προϊόντα υγείας

-Παραγωγή, κατεργασία και αξιοποίηση υλικών και σύγχρονων κατασκευών

-Υπηρεσίες και προϊόντα ενέργειας

-Μεταφορές και διαχείριση εφοδιαστικών αλυσίδων

-Αξιοποίηση περιβαλλοντικών τεχνολογιών και ανακύκλωσης

-Τουρισμός και πολιτισμός

-Αξιοποίηση των ΤΠΕ

-Υπηρεσίες και προϊόντα αγροδιατροφής (IOBE 2018).

Έτσι, θα πρέπει να γίνουν αλλαγές στην επαγγελματική εκπαίδευση με βάση καινοτομικά χαρακτηριστικά και ένταξη των φορέων της σε ένα ενιαίο σύστημα. Ακόμη, πρέπει να δοθεί υποστήριξη και ενθάρρυνση των μαθητών μέσω ψυχοκοινωνικών δομών προετοιμάζοντας για αυριανούς ενεργούς πολίτες και αναδεικνύοντας έτσι και τον κοινωνικό ρόλο που έχει η επαγγελματική εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, θα πρέπει η επαγγελματική εκπαίδευση να γίνει συνειδητή επιλογή από τους μαθητές και ταυτόχρονα θα πρέπει να βελτιωθεί το επίπεδο εκπαίδευσης μέσα από την προσαρμογή των προγραμμάτων και ειδικοτήτων συναφών με την ελληνική αγορά εργασίας. Όσον αφορά τα προγράμματα και τα γνωστικά αντικείμενα θα πρέπει να είναι διευρυμένα και να προσφέρουν διέξοδο τόσο στην εγχώρια αγορά εργασίας όσο και στην ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά εργασίας (ΥΠΕΠΘ 2016).

5.4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Για να επιτύχουμε την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει να ακολουθήσουμε κάποιες στρατηγικές κατευθύνσεις (ΥΠΕΠΘ 2016) οι οποίες είναι:

-Διακυβέρνηση Συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και υιοθέτηση συστήματος και παρακολούθησης της υλοποίησης της στρατηγικής της

-Ανάδειξη και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου

-Αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας

-Ενίσχυση και διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας

-Αναβάθμιση της ποιότητας

-Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας

-Ενίσχυση της διαπερατότητας και διασυνοριακής κινητικότητας

-Ενίσχυση της ελκυστικότητας

-Ενίσχυση υψηλού επιπέδου

-Διασφάλιση – Βέλτιστη αξιοποίηση υποδομών

Η επαγγελματική εκπαίδευση από μόνη της είναι μια σύνθετη κατηγορία εκπαίδευσης από άποψη λειτουργίας και απαιτεί ιδιαίτερη διαχείριση καθώς απευθύνεται μεν σε άτομα με διάφορα χαρακτηριστικά και δε οι εκπαιδευτικές δομές ανήκουν σε διαφορετικές βαθμίδες. Οπότε, διαπιστώνεται η ανάγκη δημιουργίας ενός συστήματος διακυβέρνησης για την υλοποίηση και παρακολούθηση των παρεμβάσεων για την εφαρμογή των νέων στρατηγικών κατεύθυνσης αναβάθμισης.

Έτσι, για την λήψη των αποφάσεων είναι υπεύθυνα δύο υπουργεία: το ΥΠΠΕΘ και το Υπ. Εργασίας όσον αφορά τις στρατηγικές που θα πρέπει να ακολουθηθούν για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στη συνέχεια, για το συντονισμό του όλου εγχειρήματος θα συσταθούν οι εξής σημαντικές επιτροπές από το ΥΠΠΕΘ: η Εθνική επιτροπή και η Τεχνική επιτροπή. Η μεν Εθνική επιτροπή φέρει την συνολική ευθύνη του συντονισμού και της εφαρμογής όλων των αποφάσεων που θα λαμβάνονται από τα δυο παραπάνω υπουργεία. Ενώ, η δε Τεχνική επιτροπή θα υποστηρίζεται από την Εθνική επιτροπή και θα της εισηγείται για την ανάπτυξη των προγραμμάτων που εφαρμόζονται στην επαγγελματική εκπαίδευση καθώς και την δημιουργία ειδικοτήτων όπως αυτές διαμορφώνονται από την ζήτηση της αγοράς εργασίας και τις περιφερειακές δομές. Η τεχνική επιτροπή θα υποστηρίζεται από ένα πληροφοριακό σύστημα το οποίο θα ανατροφοδοτείται με πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των στρατηγικών αναβάθμισης, θα καταγράφονται όλες οι αναπτυξιακές προτεραιότητες, θα συνδέεται και με άλλα πληροφοριακά συστήματα, θα αναλύει στατιστικά όλα τα δεδομένα και θα εξάγει συμπεράσματα και αποτελέσματα για την ορθή εφαρμογή των στρατηγικών αναβάθμισης (Ν 4368/21-02-2016).

Πιο συγκεκριμένα, η Τεχνική επιτροπή (Α.Π.51938/Γ9.13979/12-11/2015) καλείται να υλοποιήσει την εφαρμογή του θεσμού της Μαθητείας με την εξεύρεση θέσεων μαθητείας και οργάνωση τοπικών συμπράξεων. Ακόμη, καλείται να αναπτύξει και να

επικαιροποιήσει τα επαγγελματικά προγράμματα και ειδικότητες και να σχεδιάσει την συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση.

Όσον αφορά τώρα την ανάδειξη του κοινωνικού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης με βάση διάφορες έρευνες που έχουν γίνει σε διάφορες χώρες της Ευρώπης η επαγγελματική εκπαίδευση προτιμάται κυρίως από μαθητές με χαμηλότερες επιδόσεις (Kollias A. 2010). Αυτό δημιούργησε κατ' επέκταση μια εικόνα με χαμηλές προσδοκίες από την πλευρά των μαθητών αλλά και της κοινωνίας για την επαγγελματική εκπαίδευση. Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η επαγγελματική εκπαίδευση διαδραματίζει έναν άτυπο κοινωνικό ρόλο διότι δίνει το βήμα σε μαθητές με χαμηλές επιδόσεις αλλά και τους επανεντάσσει στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπρόσθετα, μέσω της μαθητείας η επαγγελματική εκπαίδευση αναπτύσσει τον κοινωνικό της χαρακτήρα καθώς σε αυτήν καταφεύγουν μαθητές που διαρρέουν από το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα και δεν απασχολούνται κάπου. Η επαγγελματική εκπαίδευση (UNESCO 2015) αναπτύσσει όχι μόνο τις επαγγελματικές δεξιότητες αλλά και τις κοινωνικές ενώ η επαγγελματική εκπαίδευση λειτουργεί ανασταλτικά στην πρόωρη εγκατάλειψη της σχολικής ζωής (CEDEFOP 2015). Οι δράσεις στις οποίες θα πρέπει να καταφύγουμε για την ανάδειξη της κοινωνικής διάστασης της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει να εμπεριέχουν την αξιοποίηση των κοινωνικών δομών όπως για παράδειγμα διάφορα παιδοψυχολογικά ιατρεία με την συνδρομή των γονέων και των εκπαιδευτικών ώστε να προετοιμάσουν την ομαλή ένταξη των μαθητών στις απαιτήσεις της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ακόμη, η ενισχυτική διδασκαλία αποτελεί ένα μέτρο υποστήριξης των μαθητών και ενθάρρυνσης αλλά και η προσέγγιση της γνώσης με διαφορετικούς τρόπους όπως επιπρόσθετο υλικό και αξιοποίηση των ΤΠΕ. Επιπρόσθετα θα πρέπει να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών όχι μόνο στο αντικείμενο της ειδικότητας αλλά και σε διάφορα ζητήματα που μπορεί να προκύψουν κατά την διάρκεια της σχολικής ζωής. Στη συνέχεια, θα πρέπει να εφαρμοστούν νέες παιδαγωγικές μέθοδοι με την υιοθέτηση νέων δραστηριοτήτων προσέγγισης αλλά και αξιολόγησης του διδακτικού αντικειμένου μέσα από τα αναμορφωμένα αναλυτικά προγράμματα. Θα πρέπει να καλλιεργηθεί κλίμα συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ώστε να αντιμετωπίσουν κατά το καλύτερο δυνατό τρόπο τα διάφορα θέματα που απασχολούν κάθε μαθητή αξιοποιώντας όλες τις δυνατότητες που τους δίνονται όπως για παράδειγμα σύγκλιση συμβουλίων και συλλόγων (ΥΠΕΠΘ 2016).

Για την βελτίωση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης κρίνεται απαραίτητο να διοργανώνονται διάφορες ημερίδες ενημέρωσης και επαγγελματικού προσανατολισμού καθώς και να ενθαρρύνεται η συμμετοχή σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ως εκ τούτου θα η επαγγελματική εκπαίδευση καλείται να υποστηρίξει τους μαθητές που προέρχονται από χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα και κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, τους ανέργους με την επανένταξή τους στην εκπαίδευση, να ακολουθεί όλες τις εξελίξεις στα διάφορα αντικείμενα τα οποία διδάσκονται και να στοχεύει στην ολόπλευρη μόρφωση του μαθητικού της δυναμικού ώστε να μειωθούν οι διάφορες κοινωνικές ανισότητες (Παϊδούση 2016).

5.5. ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η σχέση μεταξύ της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της τοπικής κοινωνίας θα πρέπει να είναι πάντα αμοιβαία, αμφίδρομη και ισότιμη έτσι ώστε να επωφελούνται και οι δύο πλευρές. Πρέπει μέσα από την ανταλλαγή απόψεων, εμπειριών και ιδεών να δημιουργούν το κατάλληλο περιβάλλον για ανάπτυξη και διάδοση ενός καλού κλίματος μέσα στο οποίο θα έχουν την ευκαιρία και το θάρρος να δράσουν τόσο οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές όσο και οι γονείς και οι τοπικές επιχειρήσεις. Το επαγγελματικό σχολείο επιβάλλεται να έχει ανοιχτό διάλογο επικοινωνίας με την κοινωνία διότι ένα σχολείο το οποίο δεν αλληλεπιδρά με την κοινωνία και την εργασία στην καθημερινότητα τότε δεν μπορεί να προσφέρει ενδιαφέρουσα εκπαίδευση προς τους μαθητές και αποπροσανατολίζεται από τον στόχο την προετοιμασίας τους ως αυριανούς πολίτες.

Με την ενεργοποίηση των τοπικών φορέων και ψυχοκοινωνικών δομών για υποστήριξη του έργου της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πετύχουμε την ανάπτυξη και αναβάθμιση της κατ' επέκταση σε όλα τα πεδία που αφορούν την επαγγελματική εκπαίδευση. Το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθεί η εφαρμογή των στρατηγικών αναβάθμισης θα πρέπει να περιλαμβάνουν έναν μηχανισμό διάγνωσης αναγκών τόσο της τοπικής αγοράς εργασίας όσο και της εθνικής. Ακόμη, θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να εποπτεύουν τους μαθητές κατά την πραγματοποίηση της Μαθητείας στον χώρο εργασίας και με την συνεχή επικοινωνία που θα αναπτύσσεται με τους εκπαιδευτές της Μαθητείας θα κατανοούν περισσότερο και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και με την εμπειρία που θα αποκτούν οι μαθητές θα προσθέτουν επιπλέον γνώσεις για το αντικείμενό τους. Επιπρόσθετα, τα

εργαστηριακά μαθήματα θα μπορούσαν να γίνουν και με την μέθοδο project που θα αφορούν πραγματικές επαγγελματικές δραστηριότητες (ΥΠΕΠΘ 2016).

Όσον αφορά τον μηχανισμό διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας, ο οποίος παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την κοινωνία, θα πρέπει κατά κύριο λόγο να προσδιορίσουμε την προσφορά και την ζήτηση των ειδικοτήτων στην παρούσα φάση αλλά και στην μελλοντική όπως φαίνεται να διαμορφώνεται και να εντοπίσουμε τις οποιεσδήποτε αναντιστοιχίες ώστε να μειώσουμε την απόκλιση μεταξύ της προσφορά και της ζήτησης των επαγγελμάτων τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και εθνικό. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαμε να προσδιορίσουμε τι αποφάσεις θα κληθούμε να πάρουμε για τον σχεδιασμό πολιτικών για την επαγγελματική εκπαίδευση συλλέγοντας όλες τις κατάλληλες πληροφορίες οι οποίες θα είναι διαθέσιμες και σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (ΥΠΕΠΘ 2016).

Στην Ελλάδα αυτός ο μηχανισμός διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας είναι το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού και επεξεργάζεται πολλές πηγές δεδομένων και ακολουθεί κυρίως στατιστικές μεθόδους ανάλυσης ώστε να εξασφαλίσει την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση. Βασικό εργαλείο για την διάγνωση των πραγματικών αναγκών της αγοράς εργασίας είναι μία βάση δεδομένων η οποία διατηρεί στοιχεία για την πληροφόρηση που χρειαζόμαστε. Σε αυτήν την πλατφόρμα συγκεντρώνουμε όλα τα απαραίτητα στοιχεία που χρειαζόμαστε από τις επιχειρήσεις για τις ειδικότητες που έχουν ζήτηση στην αγορά εργασίας και κάνουμε τις απαραίτητες στατιστικές αναλύσεις για να εξάγουμε τα τελικά συμπεράσματα για την προσφορά και την ζήτηση αυτών των ειδικοτήτων (ΥΠΕΠΘ 2016).

Τα αποτελέσματα για την διάγνωση των αναγκών της αγοράς εργασίας κοινοποιούνται κάθε χρόνο από το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και αφορούν κυρίως την πολιτική που θα πρέπει να ακολουθηθεί ώστε να αναπτυχθεί ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των στρατηγικών αναβάθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης με βάση τις προκύπτουσες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στην συνέχεια τα αποτελέσματα αυτά αξιοποιούνται από τα διάφορα μέρη της επαγγελματικής εκπαίδευσης για τον προσδιορισμό των ειδικοτήτων που θα πρέπει να προσφερθούν από την επαγγελματική εκπαίδευση, την αναβάθμιση και δημιουργία αναλυτικών προγραμμάτων και η πιστοποίηση (ΥΠΕΠΘ 2016).

Για να προσδιοριστούν οι ειδικότητες στην επαγγελματική εκπαίδευση θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί από την Τεχνική επιτροπή και την επιτροπή Διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας. Τα αποτελέσματα από τις μελέτες θα πρέπει να εφαρμόζονται με βάση τη γεωγραφική συνιστώσα και με ανά βαθμίδα. Το έργο της Τεχνικής επιτροπής θα πρέπει να υποστηρίζεται εκτός από τα μόνιμα μέλη της και από διάφορους άλλους φορείς όπως π.χ. ΙΕΠ και υπηρεσίες των υπουργείων ώστε να μπορεί να εξάγει αποτελέσματα από την αξιοποίηση δεδομένων όπως ζήτηση των παρόντων ειδικοτήτων, αναφορές των περιφερειακών φορέων και εμπειρογνομόνων κ.α. Στην συνέχεια, αφού περάσει από την έγκριση της Εθνικής Επιτροπής θα καταλήξει στα αρμόδια υπουργεία για την τελική λήψη της απόφασης. Μετά την οριστικοποίηση των ειδικοτήτων σε εθνικό επίπεδο θα κληθούν οι περιφερειακοί και τοπικοί φορείς να διαλέξουν τις ειδικότητες για να καλύψουν τις τοπικές ανάγκες ζήτησης της αγοράς εργασίας (IOBE 2018).

Όσον αφορά τα προγράμματα σπουδών που θα πρέπει να αναπτυχθούν για τις ειδικότητες που θα προταθούν με την παραπάνω διαδικασία, ο ΕΟΠΠΕΠ λαμβάνει υπόψη επίσης και τις προτάσεις που προκύπτουν απευθείας από επιχειρηματίες και τοπικούς φορείς για κάλυψη των ειδικοτήτων που έχουν υψηλή ζήτηση σε τοπικό επίπεδο. Για να αναπτύξει τα κατάλληλα αναλυτικά προγράμματα θα πρέπει να στοχεύσει στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, στην αξιολόγηση και στην σύνδεση με το εθνικό πλαίσιο προσόντων ώστε να επιτύχουμε τα απαραίτητα αποτελέσματα (IOBE 2018).

Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών της επαγγελματικής εκπαίδευσης υπάρχουν στους αντίστοιχους οδηγούς σπουδών ανά ειδικότητα. Σε κάθε ειδικότητα ο οδηγός σπουδών αναλύει τις επιδιωκόμενες γνώσεις και τα αναμενόμενα αποτελέσματα από την διαδικασία της μάθησης. Ακόμη γίνεται αναφορά στις μεθόδους διδασκαλίας, στον εξοπλισμό, στα μέσα διδασκαλίας και στις μεθόδους αξιολόγησης που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν από τον διδάσκοντα για τις επίτευξη των διδακτικών στόχων (IOBE 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η αναβάθμιση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης αποτελεί προτεραιότητα για την αύξηση τόσο της αποτελεσματικότητας όσο και της ελκυστικότητας. Άλλωστε υπάρχει και σχετική οδηγία από την ευρωπαϊκή ένωση για τις χώρες που συμμετέχουν σε

αυτή να εφαρμόσουν κοινό πλαίσιο διασφάλισης ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους είναι σημαντικό να γίνει η αναβάθμιση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι:

- Η προσαρμογή της αγοράς εργασίας στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και στην συνέχεια στην δημιουργία νέων ειδικοτήτων που είναι προσαρμοσμένες σε αυτές.
- Η ενίσχυση της συνειδητής επιλογής της επαγγελματικής εκπαίδευσης από τους εκπαιδευόμενους
- Η εφαρμογή πολιτικής για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Για την βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης έχει θεσμοθετηθεί το εθνικό πλαίσιο διασφάλισης της ποιότητας της Δια βίου Μάθησης το οποίο βασίζεται πάνω στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας (European Commission 2019). Στο πλαίσιο αυτό ορίζονται οι αρχές ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας που αφορούν τις εισροές, την διαδικασία και τις εκροές του εκπαιδευτικού συστήματος και παρέχονται όλες οι κατάλληλες οδηγίες για την αξιολόγηση των αρχών ποιότητας.

Για να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή αναβάθμιση της ποιότητας θα πρέπει οι εκπαιδευτικές μονάδες να εφοδιάζονται με τις κατάλληλες πληροφορίες ώστε η προσφερόμενη γνώση να είναι σε συνάρτηση με την αγορά εργασίας (CEDEFOP 2018c). Ως εκ τούτου, θα πρέπει να γίνει αποτελεσματική ανάλυση των αναγκών σε γνώσεις και δεξιότητες και θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία μεταξύ των υπουργείων και διαφόρων φορέων. Στην συνέχεια, θα πρέπει τα προγράμματα σπουδών για την προσφερόμενη γνώση να είναι σχεδιασμένα με τέτοιο τρόπο ώστε να προσεγγίζουν με διαφορετικό τρόπο την γνώση και να είναι προσαρμοσμένα στα διαφορετικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων. Μέσα από τα προγράμματα, επίσης, γίνεται η προετοιμασία του νέου για την ένταξη στην αγορά εργασίας και κατ' επέκταση ενισχύεται το εργατικό δυναμικό βελτιώνοντας την παραγωγική διαδικασία των επιχειρήσεων (ΥΠΕΠΘ 2016).

Όσον αφορά την αναβάθμιση της ποιότητας των προγραμμάτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην καλλιέργεια της γνώσης και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων μέσα στο πραγματικό επαγγελματικό χώρο. Ακόμη, θα πρέπει

δίνει έμφαση στην απόκτηση προσόντων σύμφωνα με το εθνικό πλαίσιο προσόντων και να προσφέρει ευκαιρίες μάθησης για όλους τους μαθητές σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Επίσης, θα πρέπει να δίνει την δυνατότητα σε κάθε μαθητή να αξιοποιεί την κριτική του σκέψη και να χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ. Θα πρέπει να είναι δομημένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχουν την δυνατότητα σε κάθε μαθητή για δια βίου μάθηση και να καλλιεργείται η επαγγελματική συνείδηση και συνεργασία. Να δίνεται η δυνατότητα στο σύγχρονο επαγγελματικό περιβάλλον για ανάπτυξη διαφόρων δεξιοτήτων όπως καινοτομίας και επιχειρηματικότητας καθώς και εξωστρέφειας. Επιπρόσθετα, τα προγράμματα θα πρέπει να έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να λειτουργούν ανατροφοδοτικά σε σχέση με τους διδακτικούς στόχους ώστε να βελτιώνεται η εκπαιδευτική διαδικασία.

Κατά τον σχεδιασμό των προγραμμάτων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαφορετικότητα του μαθητικού πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται καθώς και οι ατομικές διαφορές του κάθε μαθητή ξεχωριστά. Να έχουν σαφώς προκαθορισμένα τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα από την αναφορά της διδακτέας ύλης και του ωρολογίου προγράμματος. Θα πρέπει να δίνονται οδηγίες για τα εποπτικά μέσα που θα χρησιμοποιηθούν και για την μέθοδο διδασκαλίας που θα πρέπει να ακολουθήσει ο εκπαιδευτικός. Ακόμη, θα πρέπει να αναφέρονται οι δυνατότητες για πρακτική εξάσκηση και μαθητεία και να προσφέρεται ευέλικτη ζώνη σύμφωνα με την οποία θα αξιοποιούνται οι εμπειρίες των μαθητών σε συνδυασμό με τις δυνατότητες που προσφέρει η τοπική οικονομία (ΥΠΕΠΘ 2016).

Ένας ακόμη παράγοντας που είναι πολύ σημαντικός για την αναβάθμιση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Διότι, όπως είδαμε, οι συνεχείς αλλαγές και νέες τεχνολογικές εξελίξεις στον επιχειρηματικό κόσμο απαιτούν αναπροσαρμογή όχι μόνο των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης αλλά και του ανθρώπινου παράγοντα όπως είναι οι εκπαιδευτικοί. Αποδεικνύεται ότι είναι καίριας σημασίας τόσο η επιμόρφωσή τους στον παιδαγωγικό τομέα όσο και στον τομέα που αφορά την ειδικότητά τους, ιδίως για τα εργαστηριακά μαθήματα. Καθίσταται επίσης σημαντική η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στα νέα προγράμματα σπουδών που διαμορφώνονται, στην Μαθητεία και στον ενεργό ρόλο των εκπαιδευτικών σε αυτήν, στην εισαγωγή επαγγελματικών έργων σε πραγματικό επίπεδο και της ευέλικτης ζώνης και στην ανάδειξη του κοινωνικού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΥΠΕΠΘ 2016).

Επιπλέον, με την επιμόρφωση οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών και να επιλέγει εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας και αξιολόγησης έτσι ώστε και με αυτόν τον τρόπο να ενθαρρύνει ακόμα και τους πιο μαθησιακά αδύνατους μαθητές για ενεργό συμμετοχή τόσο στο μάθημα όσο και στις δραστηριότητες του σχολείου. Ακόμη, κρίνεται απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την παραγωγή ελεύθερου εκπαιδευτικού υλικού το οποίο θα είναι βασισμένο στην άρρητη γνώση και στην εμπειρία των projects της τοπικής οικονομίας για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης.

6.1. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Για να μπορέσουμε να έχουμε την εικόνα της αποτελεσματικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης αρκεί να δούμε την απορρόφηση των αποφοίτων της στην αγορά εργασίας (IOBE 2018), (CEDEFOP 2018c). Σε αυτό θα βοηθήσει πολύ το πληροφοριακό σύστημα με τις κατάλληλες βάσεις δεδομένων τα οποία θα πρέπει να είναι διασυνδεδεμένα με τα υπουργεία για την κατάλληλη πληροφόρηση των καταχωρημένων απαραίτητων στοιχείων των εργαζομένων. Η τεχνική επιτροπή και η επιτροπή διάγνωσης θα είναι υπεύθυνες για την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων για την μετάβαση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας και τις ανάγκες που προκύπτουν τόσο σε εθνικό όσο σε τοπικό επίπεδο. Ένα τέτοιο πληροφοριακό σύστημα αποτελεί το ΕΡΓΑΝΗ το οποίο παρακολουθεί την μετάβαση των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας και το οποίο είναι συνδεδεμένο με τα πληροφοριακά συστήματα του υπουργείου παιδείας και του ΟΑΕΔ (ΥΠΕΠΘ 2016).

6.2. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΠΕΡΑΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Προκειμένου να επιτευχθεί η αναβάθμιση της διαπερατότητας και διασυνοριακής κινητικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει πρώτα απ' όλα να γίνει η διασύνδεση των αποκτηθέντων προσόντων με το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων για την επαγγελματική εκπαίδευση. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων περιλαμβάνει τίτλους σπουδών που κατατάσσονται στο εθνικό πλαίσιο προσόντων και που έχουν αποκτηθεί στην τυπική εκπαίδευση. Ακόμη, τα μαθησιακά αποτελέσματα από τον ΕΟΠΠΕΠ έχουν σχεδιαστεί πάνω στις γνώσεις και δεξιότητες που ορίζει το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων.

Σε ότι αφορά περαιτέρω ανάπτυξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων η Ελλάδα λαμβάνει υπόψη της τις συστάσεις του CEDEFOP.

Η διαπερατότητα των υποσυστημάτων αλλά και των διαφορετικών συστημάτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι ήδη θεσμοθετημένη σε μεγάλο βαθμό και αυτό φαίνεται από την κινητικότητα των μαθητών αλλά και εργαζομένων σε αυτήν. Η δυνατότητα μετακίνησης Α' τάξη Γενικού Λυκείου στην Β' τάξη του ΕΠΑΛ και αντίστροφα, η δυνατότητα απαλλαγής μαθημάτων γενικής παιδείας για τους αποφοίτους του Γενικού Λυκείου που επιθυμούν να γραφτούν στην Β' τάξη των ΕΠΑΛ. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα απαλλαγής των αποφοίτων ΕΠΑΣ για παρακολούθηση μαθημάτων της ειδικότητας που έχουν διδαχθεί. Ακόμη, είναι θεσμοθετημένη η κάθετη κινητικότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσα από ειδικές εξετάσεις. Η πολιτεία αναπτύσσει την τεχνογνωσία συμμετέχοντας στα διάφορα ευρωπαϊκά δίκτυα και την Συμβουλευτική και Επαγγελματικό Προσανατολισμό ώστε να καθοδηγήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το μαθητικό δυναμικό στην εξεύρεση θέσεως εργασίας.

Η διασυνοριακή κινητικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης επιτυγχάνεται με το πρόγραμμα Erasmus το οποίο είναι ευρωπαϊκό πρόγραμμα (European Commission 2020) για την εκπαίδευση και κατάρτιση και απευθύνεται στην νεολαία ενώ χωρίζεται σε 3 δράσεις:

- κινητικότητα των ατόμων
- συνεργασία για την καινοτομία και ανταλλαγή καλών πρακτικών
- ενίσχυση σε θέματα μεταρρυθμίσεων και πολιτικής.

Έτσι λοιπόν οι μαθητευόμενοι τοποθετούνται σε μια θέση στο εξωτερικό για να παρακολουθήσουν μια σχολή που προσφέρει πρακτική άσκηση ενώ οι εργαζόμενοι της επαγγελματικής εκπαίδευσης συμμετέχουν σε δραστηριότητες επαγγελματικής εξέλιξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο (κατάρτιση, επισκέψεις ή παρακολούθηση εν ώρα εργασίας, ανάθεση διδασκαλίας). Ο σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι να επιτευχθεί η διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά της εργασίας, η προώθηση μάθηση βασισμένης στην εργασία και η αναβάθμιση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Θα λέγαμε λοιπόν ότι η ανάπτυξη και η υλοποίηση της

διακρατικής κινητικότητας με υποστήριξη των μαθημάτων βασισμένα στην εργασία αποδεικνύεται ότι συμπληρώνουν το έργο της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Έτσι, οι μαθητές αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες επεκτείνοντας και αναπροσαρμόζοντας τα προγράμματα σπουδών σύμφωνα με τις διεθνείς εμπειρίες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι με την διασυνοριακή κινητικότητα η επαγγελματική εκπαίδευση ανέπτυξε ένα ευρύτατο πεδίο δράσης και ανατροφοδότησης με χώρες του εξωτερικού πράγμα που βοήθησε πολύ στην συνεργασία και δικτύωση με άλλα σχολεία η οποία με την σειρά της βελτίωσε την διαδικασία και το περιεχόμενο της διδασκαλίας, διεύρυνε τους πνευματικούς ορίζοντες των μαθητών, ενδυνάμωσε το επαγγελματικό προφίλ των εκπαιδευομένων αλλά και της ίδιας της σχολικής μονάδας και ανέπτυξε δεσμούς με διάφορους φορείς όπως η αγορά εργασίας, ΜΚΟ, άλλους κοινωνικούς φορείς κ.α.

Στα πλαίσια της ευρωπαϊκής κοινής στρατηγικής (ΥΠΕΠΘ 2016) για την επαγγελματική εκπαίδευση η Ελλάδα αξιοποιεί όλα τα εργαλεία και τα δίκτυα που έχουν δημιουργηθεί από την ευρωπαϊκή ένωση για την επαγγελματική εκπαίδευση. Αυτά τα εργαλεία έχουν δημιουργηθεί για να προωθήσουν την αναγνώριση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, την διαφάνεια, την συγκρισιμότητα και την ποιότητα των συστημάτων και είναι τα εξής: Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για την Διασφάλιση της Ποιότητας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EQAVET), το Ευρωπαϊκό Σύστημα για την μεταφορά Πιστωτικών Μονάδων στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ECVET), το Ευρωδιαβατήριο (Europass) και το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF).

6.3. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ευρωπαϊκή ένωση καθώς και η χώρα μας έχουν θέσει ως στόχο την αναβάθμιση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης έναντι της γενικής εκπαίδευσης η οποία μέχρι σήμερα κατέχει την μερίδα του λέοντος στην εκπαίδευση (Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή 2012). Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος θα πρέπει να γίνουν κάποιες συμπληρωματικές ενέργειες οι οποίες θα γίνουν με βάση τις συστάσεις της ευρωπαϊκής οικονομικής και κοινωνικής επιτροπής και του εθνικού στρατηγικού πλαισίου για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το Υπουργείο

Παιδείας και Θρησκευμάτων (2016), αυτές οι ενέργειες θα πρέπει να ακολουθούν τις εξής κατευθύνσεις:

-Η ανάδειξη και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, με το πρόγραμμα «Μια νέα αρχή στα ΕΠΑΛ» (ΥΠΕΠΘ 2016).

-Η αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας, προκειμένου να βελτιωθεί η προσβασιμότητα των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας (ΥΠΕΠΘ 2016).

-Η αναβάθμιση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με την αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και των Οδηγών Σπουδών της επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και των Προγραμμάτων που θα καλύψουν τις ανάγκες του θεσμού της Μαθητείας (ΥΠΕΠΘ 2016).

-Η ενίσχυση του υψηλού επιπέδου επαγγελματικής εκπαίδευσης, με την διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΥΠΕΠΘ 2016).

-Η ενίσχυση της διασύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την Αγορά Εργασίας και την Κοινωνία, με την αξιοποίηση των εκροών του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας από τα υποσυστήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΥΠΕΠΘ 2016).

Οπότε θα πρέπει να γίνουν κάποιες παρεμβάσεις που θα εφαρμοσθούν σε πέντε επίπεδα σύμφωνα με το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για την επαγγελματική εκπαίδευση. Στο πρώτο επίπεδο που αφορά την πολιτεία θα πρέπει να δοθούν σημαντικά οικονομικά κίνητρα στην τοπική αγορά εργασίας και επιχειρήσεις ώστε να αυξήσουν την ζήτηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης ως μέσο καταπολέμησης της ανεργίας.

6.4. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΨΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Είναι πραγματικά μεγάλη η προσφορά της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην οικονομία και αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Είναι, επίσης, σημαντικό να είναι πάντα προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει τις καινούριες τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις ώστε να μπορεί να εκπαιδεύσει με αποτελεσματικό

τρόπο το αυριανό εργατικό προσωπικό. Κρίνεται, λοιπόν, αναγκαίο να αναβαθμίσει το επίπεδο των σπουδών καθώς και να διασφαλίσει την ποιότητα της εκπαίδευσης που προσφέρει ώστε οι μαθητές και αυριανοί εργαζόμενοι να έχουν εμπιστοσύνη στην επαγγελματική εκπαίδευση για τον τρόπο που θα τους εκπαιδεύσει αλλά και για τις διεξόδους που δημιουργεί στην αγορά εργασίας. Επίσης, κρίνεται αναγκαίο να εφαρμόσει καινοτόμους μεθόδους για την ενεργή ενθάρρυνση των φορέων και εκπαιδευτών για την συνεργασία με καινοτόμα προγράμματα και επιχειρήσεις. Θα μπορούσε να αναπτύξει και συνεργασία με την τριτοβάθμια εκπαίδευση για την υποστήριξη της γνώσης καθώς και με αντίστοιχους φορείς στο εξωτερικό (European Union 2011). Αυτό θα μπορούσε να βοηθήσει στην ανάπτυξη του πειραματισμού μέσα από την εφαρμογή των νέων αυτών γνώσεων και στην αναπροσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών. Επιπλέον, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία πληροφορικής και επικοινωνιών ΤΠΕ για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση της διδασκαλίας (European Foundation 2012). Θα πρέπει, επίσης, να δοθούν κίνητρα για συνεργασία με τους εργοδότες για την στήριξη της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας.

Κάποια από τα ενδεικτικά βήματα που μπορούν να γίνουν προς την κατεύθυνση της αναβάθμισης υψηλού επιπέδου της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι όπως ενθάρρυνση συνεργασίας των φορέων της επαγγελματικής εκπαίδευσης, τοπικής αγοράς και επιχειρήσεων καθώς και άλλων φορέων, ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών για να ακολουθούν τα νέα δεδομένα που συνεχώς προκύπτουν, κίνητρα για απόδοση επαίνου και βραβείων καινοτομίας, συμμετοχή σε διάφορες εκθέσεις για εκπαιδευτικές καινοτομίες αλλά και σε πιλοτικά προγράμματα, δημιουργία εικονικών επιχειρήσεων στα επαγγελματικά σχολεία αλλά και στήριξη νεοσύστατων επιχειρήσεων.

6.5. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Για την αναβάθμιση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει να υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές για κάθε ειδικότητα που προσφέρεται. Γι' αυτό βασική προϋπόθεση αποτελεί η κάλυψη των εργαστηρίων και των υποδομών με όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό. Αυτό είναι μια πρόκληση αν σκεφτεί κανείς και το κόστος της συντήρησης που απαιτείται για όλο τον βασικό εξοπλισμό που έχουν στην κατοχή τους όλα τα επαγγελματικά σχολεία τα οποία χαρακτηρίζονται υψηλής αξίας. Ακόμη, για να προσαρμόζονται στις τρέχουσες εξελίξεις τόσο στον τεχνολογικό τομέα όσο και στον οικονομικό θα πρέπει να εξοπλίζονται συνεχώς με τον απαραίτητο εξοπλισμό πράγμα που

κάποιες φορές μπορεί να είναι και αδύνατο λόγω της οικονομικής κρίσης που βιώνει η χώρα. Αυτό έχει ως συνέπεια την απαξίωση του υπάρχοντος εξοπλισμού αλλά και την ύπαρξη σημαντικών ελλείψεων για την κάλυψη όλων των εργαστηριακών απαιτήσεων. Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε κάποιες δομές και κάποιες από αυτές καλύφθηκαν από τις κατασκευές που έφτιαξαν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί με τους μαθητές στα πλαίσια χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων όπως το πρόγραμμα Δαίδαλος.

Για να αξιοποιηθεί στο έπακρο ο ήδη υπάρχων εργαστηριακός εξοπλισμός θα πρέπει πρώτον να γίνει μία καταγραφή του υφιστάμενου εξοπλισμού στα πλαίσια μιας μελέτης για την εκτίμηση των αναγκών που υπάρχουν. Στην συνέχεια, θα πρέπει αυτή η καταγραφή να δοθεί σε ένα πληροφοριακό σύστημα για τις ανάγκες κάθε εκπαιδευτικής δομής, να γίνει ο απαραίτητος χαρακτηρισμός τους ως προς τις διδακτικές ενότητες και να γίνει η σύνδεσή τους με τα προγράμματα σπουδών (ΥΠΕΠΘ 2016).

Ένας άλλος τρόπος που θα μπορούσε να βοηθήσει στην αναβάθμιση της εργαστηριακής δομής θα μπορούσε να είναι η ενθάρρυνση για συμμετοχή στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα όπως Δαίδαλος ή Τεχνομάθεια μέσα από τα οποία θα εκπονούνται εργαστηριακά projects (OECD 2015) από τους μαθητές με την βοήθεια των εκπαιδευτικών τους και θα συνδράμουν στην ενίσχυση με νέα υλικό και εξοπλισμό στα εργαστήρια της σχολικής μονάδας που φοιτούν. Με αυτό τον τρόπο αφενός οι μαθητές εκπαιδεύονται με βάση την μέθοδο project και συμμετέχουν σε ένα πραγματικό έργο αφετέρου η κατασκευή πάνω στην οποία εκπαιδεύονται θα προστεθεί στον ήδη υπάρχων εξοπλισμό του εργαστηρίου.

Η επιχειρηματική προσομοίωση της εκπαιδευτικής μονάδας χρησιμοποιώντας το εργαστήριό της ώστε οι μαθητές μέσα από διάφορες δράσεις όπως καταγραφή υλικού και αναγκών, δημιουργία καταλόγου υλικών, υποβολή προσφοράς, κατασκευή, επίσκεψη πελάτη κτλ να μπορέσουν να προετοιμαστούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο για να εισαχθούν μετέπειτα στην αγορά εργασίας (Laux and Connolly 2013). Π.χ. στην ειδικότητα των Μηχανολόγων μπορεί να αφορά χαμηλού κόστους παρεμβάσεις για εξοικονόμηση ενέργειας (ή νερού) σε ξενοδοχειακές μονάδες (N.6422/1934). Αυτή η δράση μπορεί να έχει συνέργειες με άλλη παράλληλη δράση που σχεδιάζεται και αφορά εξωστρεφείς δράσεις για το άνοιγμα του Επαγγελματικού Σχολείου στην κοινωνία π.χ. ενημέρωση τοπικής κοινωνίας για εξοικονόμηση ενέργειας.

Στα πλαίσια λοιπόν της αναβάθμισης της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης κρίνεται αναγκαίο να γίνει χωροταξική κατανομή υποδομών με στόχο όλες οι λειτουργούσες ειδικότητες να διαθέτουν ένα ελάχιστο δυνατό εξοπλισμό, ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες της ειδικότητας στην οποία φοιτούν. Ακόμη θα πρέπει να γίνει μία μελέτη για την διασφάλιση της ποιότητας, της συντήρησης, της καλής λειτουργίας, της κάλυψης των προμηθειών για την αναβάθμιση της εργαστηριακής μονάδας (European Foundation 2012). Επιπλέον, θα θεσμοθετηθεί μία ευέλικτη ζώνη των εργαστηριακών ασκήσεων ώστε οι μαθητές να ασχολούνται με την συντήρηση και βελτίωση του ήδη υπάρχοντος εργαστηριακού εξοπλισμού. Αφού γίνει η βέλτιστη αξιοποίηση των υφιστάμενων δομών και υπάρξει η διασφάλιση συντήρησης και καλή λειτουργίας καθώς και σχεδιασμός και εφαρμογή εναλλακτικών υποδομών για το πέρας των εργαστηριακών ασκήσεων τότε προβλέπεται και η επένδυση σε νέο εξοπλισμό όπου αυτό κριθεί αναγκαίο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ <Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ>

Για πρώτη φορά βλέπουμε να γίνεται μία προσπάθεια για αναβάθμιση του κοινωνικού ρόλου καθώς και την αποτελεσματική βελτίωση του εκπαιδευτικού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης από την πολιτεία εφαρμόζοντας σε όλα τα επαγγελματικά λύκεια της χώρας το πρόγραμμα Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ. Είναι μία παρέμβαση κατά την οποία αναβαθμίζεται η εργασία των εκπαιδευτικών προς όφελος των μαθητών χρησιμοποιώντας κάποια “εργαλεία” που τους δίνονται με βάση αυτό το πρόγραμμα αναλόγως με τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών και τις δυνατότητες των σχολείων στα οποία εφαρμόζεται.

Η Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ κρίθηκε αναγκαία από τους μαθητές κατά την φάση μετάβασης από το γυμνάσιο στο ΕΠΑΛ. Ιδιαίτερος, προσφέρει πολλαπλές ευκαιρίες βελτίωσης για όσους τα κοινωνικά ή τα μαθησιακά τους προβλήματα τους εμπόδισαν στην προηγούμενη μαθησιακή τους πορεία. Ακόμη, στηρίζεται στις δυνατότητες που προσφέρει η επαγγελματική εκπαίδευση και στο ανθρώπινο δυναμικό της το οποίο διαχρονικά και εξ’ ανάγκης έχει αναπτύξει ιδιαίτερες δεξιότητες παιδαγωγικής υποστήριξης των μαθητών. Επιπλέον, δίνει την δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να κάνουν μία νέα ενδιαφέρουσα αρχή η οποία στηρίζεται στην συνεργασία και την δημιουργικότητα κάτι το οποίο φάνηκε και κατά την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος κατά το σχολικό έτος 2017-18. Επιπρόσθετα, αναδεικνύει ανάγκες και μπορεί να επηρεάσει καθοριστικά όλη την

εκπαίδευση ακόμα και την διοίκηση της εκπαίδευσης η οποία έχει ιστορικά διαμορφωθεί με γραφειοκρατικές αγκυλώσεις (ΥΠΕΠΘ 2014).

Κατά την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος το σχολικό έτος 2017-2018 που έγινε σε εννιά σχολεία παρατηρήθηκε αύξηση των μαθητών κατά 25-45% στα πιλοτικά αυτά σχολεία πράγμα που ανέδειξε την απήχηση του που είχε το πρόγραμμα στους γονείς και τους μαθητές. Ουσιαστικά σε αυτό βοήθησε η συλλογική προσπάθεια από πλευράς καθηγητών για προσέγγιση των μαθητών και ενθάρρυνσή τους για συμμετοχή σε διάφορες δραστηριότητες οι οποίες τους εντάσσουν και τους ενσωματώνουν στην κοινωνία του σχολείου. Η δυνατότητα για κάθε μαθητή να μπορεί να απευθυνθεί στον σύμβουλο καθηγητή του ώστε να τον βοηθήσει στην ομαλή ένταξή του στο σχολικό περιβάλλον, να θέσει εφικτούς εκπαιδευτικούς στόχους, να διερευνήσει κατά το δυνατόν τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή του στην εκπαιδευτική διαδικασία. Έτσι, ο σύμβουλος καθηγητής αφού γνωρίσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή θα είναι σε θέση με την συλλογική προσπάθεια και των υπολοίπων καθηγητών να προσφέρουν ευκαιρίες για μια νέα αρχή στο μάθημά τους. Με αυτόν τον τρόπο θα βοηθήσουν τους μαθητές να ενταχθούν σε δραστηριότητες με νόημα για αυτούς και θα μπορέσουν να τους βοηθήσουν να οδηγηθούν στην επιτυχία που πολλές φορές υπάρχει η περίπτωση κάποιος μαθητής να μην την έχει βιώσει ποτέ. Αυτό θα ενθαρρύνει περισσότερο τους μαθητές για συμμετοχή στην μαθησιακή διαδικασία αναπτύσσοντας μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ καθηγητή και μαθητή η οποία θα χαρακτηρίζεται από αμοιβαία αποτελεσματικότητα και αυτό θα αναβαθμίσει με την σειρά του και τη ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης σε συλλογικό επίπεδο (ΥΠΕΠΘ 2014).

Έτσι το πρόγραμμα Μία νέα αρχή στα ΕΠΑΛ δίνει την δυνατότητα για αξιοποίηση των διεξόδων που παρέχει είτε σε “καλούς” μαθητές που στο παραδοσιακό ελληνικό σχολείο δεν μπορούν να βρουν αρκετές ευκαιρίες για δραστηριότητες που να ταιριάζει στο προφίλ τους είτε σε “αδύνατους” μαθητές οι οποίοι βίωσαν επί σειρά ετών την αποτυχία και αναζητούν τώρα μια ευκαιρία να γνωρίσουν κάτι διαφορετικό από αυτό που προσφέρει το σχολείο. Ένας αδύνατος μαθητής συνήθως οδηγήθηκε σε αυτήν την αδυναμία διότι είχε να αντιμετωπίσει άλλα προβλήματα ο ίδιος και η οικογένειά του. Ακόμη και τα “περίεργα” παιδιά που το σχολείο δεν κατάφερε να διαγνώσει έγκαιρα τις μαθησιακές τους δυσκολίες αλλά ούτε είχαν την τύχη να παρέχεται παράλληλη στήριξη κατά την διάρκεια του μαθήματος, πράγμα τελείως άγνωστο έως τώρα, αλλά ούτε το οικογενειακό περιβάλλον

είχε την γνώση ή την οικονομική δυνατότητα να τους υποστηρίξουν βρίσκουν τώρα νέα ώθηση και κίνητρα για βελτίωση. Εν τέλει, το πρόγραμμα Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ επιδιώκει να προετοιμάσει όλους τους μαθητές ώστε να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν με επάρκεια τις διεξόδους που θεσμοθετήθηκαν προς τις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης ή προς το επάγγελμα και την μαθητεία (ΥΠΕΠΘ 2014).

Οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑΛ έχουν αναπτύξει μία διαφορετική παιδαγωγική προσέγγιση των μαθητών τους καθώς πολλοί είναι εκείνοι οι μαθητές που έχουν ευνοηθεί από τις δυνατότητες που παρέχονται στην επαγγελματική εκπαίδευση και ιδιαίτερα από την βοήθεια που δέχθηκαν από τον Σύμβουλο καθηγητή τους. Ακόμη, οι ψυχολόγοι που βρίσκονται πλέον μέσω του προγράμματος σε κάθε ΕΠΑΛ δίνουν συμβουλές για την διαχείριση και προσέγγιση των μαθητών καθώς επίσης οι μαθητές έχουν κάποιον ειδικό να απευθυνθούν για να επιλύσουν κάποια από τα ζητήματά τους κάτι το οποίο συμβάλλει στην βελτίωση του σχολικού κλίματος, τη συνεργασία με τους γονείς, την αναβάθμιση του κοινωνικού ρόλου του σχολείου κτλ (ΥΠΕΠΘ 2014).

Η δυνατότητα επίσης που προσφέρεται στα ΕΠΑΛ για την εργαστηριακή διδασκαλία και την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της στην Α' τάξη με επέκταση σε μαθήματα όπως μαθηματικά και νέα ελληνικά δίνει την απάντηση με εναλλακτικό τρόπο στις αδυναμίες του μαθητικού δυναμικού. Με αυτόν τον τρόπο απελευθερώνονται οι εκπαιδευτικοί και επικεντρώνονται στην διδασκαλία του αντικειμένου και όχι στις προαπαιτούμενες γενικές γνώσεις που θα έπρεπε ορισμένοι μαθητές να έχουν για την ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος (ΥΠΕΠΘ 2014).

Οι ευκαιρίες που προσφέρονται από την χρηματοδότηση του σχεδίου δράσης κάθε σχολείου για εξωστρέφεια μέσα από πολλαπλές ευκαιρίες για δραστηριότητες για κάθε μαθητή αλλά και επειδή η υποστήριξη μεταξύ ομότιμων είναι ιδιαίτερα αποδοτική δόθηκε η δυνατότητα για επέκταση της βιωματικής γνώσης που απέκτησαν τα πρώτα εννιά πιλοτικά σχολεία μέσα από το πρόγραμμα ώστε να την μοιραστούν με άλλα σχολεία με απώτερο σκοπό να δημιουργηθούν μόνιμα δίκτυα ή και κοινότητες μάθησης όχι μόνο για το πρόγραμμα αλλά και για άλλα θέματα. Στην ίδια κατεύθυνση για αλληλοϋποστήριξη το κάθε σχολείο θα εφοδιαστεί με προηγμένο σύστημα τηλεδιάσκεψης ώστε να μπορεί να επικοινωνήσει αποδοτικά με άλλα σχολεία, τους εμπειρογνώμονες του προγράμματος, τους συντονιστές ειδικότητας κτλ (ΥΠΕΠΘ 2014).

Η ελληνική εκπαίδευση έχει διαμορφωθεί ιστορικά με έντονο γραφειοκρατικό προσανατολισμό και με προσπάθεια ρύθμισης των πάντων από πάνω προς τα κάτω. Με αυτόν τον τρόπο δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη πρωτοβουλίες όπως το πρόγραμμα Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ ή στην καλύτερη των περιπτώσεων δεν τις θεωρεί προτεραιότητα. Το σύστημα διοίκησης δημιουργεί συνήθως καθυστερήσεις και αντιστέκεται στην δημιουργία διευκολύνσεων. Η εφαρμογή του προγράμματος από την αρχή αντιμετώπισε αρκετά προβλήματα τέτοιας φύσης τόσο κατά την πιλοτική φάση όσο και κατά την καθολική εφαρμογή όμως η ο ενθουσιασμός για συμμετοχή από πλευράς των εκπαιδευτικών, η εθελοντική προσφορά των στελεχών της επιστημονικής κοινότητας και η επίκληση των κοινωνικών αξιών του προγράμματος έδωσε κίνητρα για εμπιστοσύνη της διοίκησης δράσεων προερχόμενων από κάτω (ΥΠΕΠΘ 2014). Η υλοποίηση του προγράμματος πραγματοποιείται με πέντε δράσεις οι οποίες αναλύονται παρακάτω:

1. Ο θεσμός του Σύμβουλου καθηγητή

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2014), <<ο θεσμός του Σύμβουλου καθηγητή προτείνει μία καινοτόμο δράση που εφαρμόζεται στους μαθητές της Α΄ τάξης των ΕΠΑΛ με στόχο την συστηματική υποστήριξή τους στην σχολική ζωή και στην δημιουργία θετικού κλίματος στην σχολική κοινότητα. Η δράση στοχεύει στο να υποστηρίξει και να ενδυναμώσει ψυχικά τους νεοεισερχόμενους μαθητές ώστε η προσαρμογή τους να στο σχολικό περιβάλλον να είναι ομαλή και λειτουργική. Επίσης, στοχεύει στο να συμβάλει στην βελτίωση των σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών – μαθητών αλλά και μεταξύ των εκπαιδευτικών, έτσι ώστε να οικοδομηθούν σχέσεις εμπιστοσύνης και να μειωθούν οι συγκρούσεις. Επιπλέον, να βοηθήσει στον εντοπισμό και την άρση προβλημάτων που αναστέλλουν την γνωστική πρόοδο των μαθητών και να φροντίσει για την παραπομπή των μαθητών που αντιμετωπίζουν προβλήματα σε αρμόδιους φορείς όπως για παράδειγμα μη διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά κλπ αλλά και να διευκολύνει την σύνδεση των οικογενειών τους με υπηρεσίες ψυχικής υγείας>>.

Κάθε Σύμβουλος – Καθηγητής είναι υπεύθυνος να ενημερώνει τους μαθητές για την δράση στην πρώτη συνάντηση και να φροντίζει να τεθούν τα θεμέλια για αμοιβαία εμπιστοσύνη και σεβασμό και τους προσκαλεί να διαμορφώσουν τους στόχους αυτής της συνεργασίας και να ορίσουν το πρόγραμμα των συναντήσεων τους. Ακόμη, η ομάδα των Συμβούλων -Καθηγητών ορίζει τακτικές συναντήσεις όπου συζητούνται ανώνυμα όλα τα

ζητήματα που χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης. Οι συναντήσεις αυτές έχουν τον ρόλο της ενδυνάμωσης και της ανατροφοδότησης των Συμβούλων – Καθηγητών. Κρίνεται αναγκαία και η συμμετοχή του ψυχολόγου του προγράμματος ώστε να υπάρχει κάποιος ειδικός για να δώσει τις απαραίτητες συμβουλές.

Ο θεσμός του Σύμβουλου – Καθηγητή ακολουθεί την επικρατέστερη τάση της συμβουλευτικής και καλείται να αναβαθμίσει τον παιδαγωγικό ρόλο του εκπαιδευτικού και να βελτιώσει το κλίμα στη σχολική κοινότητα έτσι ώστε το σχολείο να γίνει λιγότερο απρόσωπο στους μαθητές και στην κοινωνία.

2. Ο θεσμός του ψυχολόγου

Ο θεσμός του ψυχολόγου στην δράση του προγράμματος σύμφωνα με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2014), <<παρέχει ψυχολογική υποστήριξη στους μαθητές οι οποίοι κατόπιν δικής τους πρωτοβουλίας ή κατόπιν παρότρυνσης των καθηγητών τους διατυπώνουν ένα σχετικό αίτημα. Σε περίπτωση που κρίνει ότι είναι απαραίτητο ότι χρειάζεται ψυχοθεραπευτική δράση παραπέμπει τον μαθητή σε συνεργασία με τους γονείς του σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας της ευρύτερης κοινότητας. Ακόμη, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, υποστηρίζει και καθοδηγεί σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο ανά τακτά χρονικά διαστήματα τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν αναλάβει το ρόλο του Σύμβουλου – Καθηγητή. Ενημερώνει και ευαισθητοποιεί τον Σύλλογο γονέων και κηδεμόνων σε θέματα δυναμικής της ομάδας – τάξης και επικοινωνίας με τους μαθητές καθώς και σχέσεων λειτουργικής συνεργασίας με στη σχολική κοινότητα, μέσω εισηγήσεων, βιωματικών σεμιναρίων, ομαδικής συμβουλευτικής και βεβαίως προσωπικών συναντήσεων ψυχικής ενδυνάμωσης. Επιπρόσθετα, συμβουλεύει και υποστηρίζει τους γονείς σε θέματα σχετικά με την εφηβεία και σχέσεων με την οικογένεια σε επίπεδο ατομικών συνεδρίων, ομαδικών σχετικού ενδιαφέροντος, σχολών γονέων και άλλων σχετικών εκδηλώσεων>>.

3. Ο θεσμός της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας

Η υλοποίηση του θεσμού της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας σύμφωνα με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2014), <<αφορά την διδασκαλία των μαθημάτων Νέα Ελληνικά και Μαθηματικά στην Α' τάξη των ΕΠΑΛ και σκοπός της δράσης αυτής είναι η ενδυνάμωση των μαθητών και μαθητριών των ΕΠΑΛ ως προς τις

γλωσσικές επικοινωνιακές δεξιότητες και δεξιότητες μαθηματικού λογισμού με διδακτικές πρακτικές στις οποίες λαμβάνονται υπόψη οι διαφοροποιημένες ανάγκες των μαθητών / μαθητριών των ΕΠΑΛ. Μία από τις προτεραιότητες της παρούσας ισχύουσας εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η αναβάθμιση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και η καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης στην συγκεκριμένη βαθμίδα. Διότι τα ΕΠΑΛ αντιμετωπίζουν εντονότερα από κάθε άλλα βαθμίδα το πρόβλημα της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης του Παρατηρητηρίου του ΙΕΠ για την μαθητική διαρροή. Ακόμη, στα ΕΠΑΛ παρατηρούνται προβλήματα έλλειψης γραμματισμού, λόγω της μη αντιμετώπισής τους σε προηγούμενες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Τα ελλείμματα αυτά είναι και η αιτία που αρκετοί μαθητές οδηγήθηκαν στα ΕΠΑΛ και εγκατέλειψαν πρόωρα τον σχολικό βίο. Τα ΕΠΑΛ, επιπλέον, δεν έτυχαν του ενδιαφέροντος και της υποστήριξης που θα τους άξιζε πραγματικά>>.

Σύμφωνα με έρευνα του Παρατηρητηρίου του ΙΕΠ το 77% αυτών που εγκαταλείπουν τα ΕΠΑΛ, το εγκαταλείπουν στην Α' τάξη σε μία φάση δηλαδή κατά την οποία οι μαθητές αποφασίζουν αν θα συνεχίσουν στην νέα βαθμίδα. Η εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία υλοποιείται σύμφωνα με τα αντίστοιχα ωρολόγια προγράμματα σπουδών, τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και αφορά στην βελτίωση των μαθησιακών επιδόσεων των μαθητών και την παιδαγωγική υποστήριξή τους κατά το πνεύμα και το περιεχόμενο των προβλεπόμενων στην δράση Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ. Τα μαθήματα Νέα Ελληνικά και Μαθηματικά στα οποία υλοποιείται ο συγκεκριμένος θεσμός, είναι κομβικής σημασίας γιατί οι καλές επιδόσεις στα συγκεκριμένα μαθήματα είναι καίριες για την επιτυχημένη πορεία των μαθητών και στις επόμενες τάξεις και στα μαθήματα ειδικότητας.

Έτσι, η εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία οφείλει να είναι ένα ευέλικτο ανοικτό πρόγραμμα με το οποίο παρέχονται κυρίως στρατηγικές σε εκπαιδευτικούς και μαθητές /μαθήτριες για την διαμόρφωση διαφοροποιημένων διδακτικών και μαθησιακών πρακτικών ώστε κάθε μαθητής / μαθήτρια να αντιμετωπίζεται ως μια διαφορετική προσωπικότητα που δεν προσεγγίζεται με βάση τα ελλείμματα που παρουσιάζει με βάση τους στόχους του προγράμματος σπουδών αλλά με βάση τα ιδιαίτερα μαθησιακά, ψυχοκοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά του /της.

Η εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία, με βάση τα παραπάνω, δεν αποτελεί μια επιλογή “προσαρμογής” αλλά μια πρόταση αναβάθμισης διεργασιών, μεθόδων και προοπτικών

που θα καταστήσει την μαθησιακή διαδικασία προνομιακό χώρο ανάπτυξης δεξιοτήτων και ενεργοποίησης των δυνατοτήτων των μαθητών / μαθητριών μέσα σε ένα μαθησιακό πλαίσιο παροχής αντίστοιχων ευκαιριών.

4. Ο θεσμός των σχεδίων δράσης σχολείων

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2014) <<η συγκεκριμένη δράση του προγράμματος αφορά τους μαθητές της Α΄ τάξης ΕΠΑΛ, όμως εμπλέκει και ως υποστηρικτές των μαθητών της Α΄ τάξης και όλο τον σύλλογο διδασκόντων και πιθανόν αρκετούς μαθητές Β΄, Γ΄ τάξεων μέσα από σχετικές με τη δράση εργαστηριακές ασκήσεις τεχνικών μαθημάτων και κυρίως μέσω των προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων, Erasmus με αντίστοιχα θέματα και άλλων δράσεων εξωστρέφειας του σχολείου που διαπερνούν την σχολική κοινότητα. Πυρήνας των σχεδίων δράσης επιδιώκεται να είναι τα μαθήματα προσανατολισμού της Α΄ τάξης στα οποία προσφέρονται για πολύμορφες εργασίες, έργα (projects), απλές κατασκευές κλπ και αναδεικνύουν τη διαφορετικότητα των ΕΠΑΛ την οποία αναμένουν από την Α΄ τάξη των ΕΠΑΛ που επιλέγουν οι μαθητές. Στόχος είναι η ενίσχυση του σχολείου ως κοινότητας, η επαύξηση του κύρους του, η περαιτέρω σύνδεσή του με την τοπική κοινωνία, η ανασκευή προκαταλήψεων της κοινής γνώμης και η βελτίωση της ελκυστικότητας των ΕΠΑΛ μέσα από την θεσμική υποστήριξη της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της κοινωνικής ευθύνης μέσα από δράσεις εξωστρέφειας στο πλαίσιο των μαθημάτων ή σχολικών δραστηριοτήτων. Επίσης, περιλαμβάνονται παρουσιάσεις των έργων μαθητών, πολιτιστικές εκδηλώσεις και συνεργασίες με πολιτιστικούς και άλλους φορείς της τοπικής κοινότητας. >>.

5. Ο θεσμός της δικτύωσης των σχολείων

Η δράση της δικτύωσης του σχολείου σύμφωνα με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2014), <<έχει ως σκοπό την ανάπτυξη επικοινωνιακών δεσμών μεταξύ των σχολικών μονάδων με σκοπό την ανταλλαγή των εμπειριών για την υλοποίηση των σχεδίων δράσης, την εφαρμογή του θεσμού του συμβούλου καθηγητή, την εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία, την σύνδεση του ΕΠΑΛ με την τοπική κοινωνία κλπ. Σταδιακά, οι επικοινωνιακοί δεσμοί απέκτησαν άλλη δυναμική και οδήγησαν σε ευρύτερες διασχολικές συνεργασίες με κοινούς στόχους με αποτέλεσμα το σχολικό δίκτυο να εξελιχθεί σε

κοινότητα. Η επικοινωνία αυτή διευκολύνεται με την συγκρότηση τριμελούς συντονιστικής ομάδας σε κάθε σχολική μονάδα και με την βοήθεια του διαδικτύου>>.

Η δικτύωση των σχολείων λειτουργεί παρωθητικά ως χώρος κοινής αναφοράς όπου αναδεικνύεται με εντυπωσιακό τρόπο ο ιδιαίτερος και δημιουργικός χαρακτήρας της επαγγελματικής εκπαίδευσης όπως για παράδειγμα κατασκευή οχήματος με ελάχιστα μέσα, διεθνείς βραβεύσεις ρομποτικής, θεατρικές παραστάσεις, διαγωνισμοί φωτογραφίας κλπ. Μέσα από αυτή τη δράση αναδεικνύεται ο δυναμισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις τοπικές κοινωνίες, διευκολύνεται η ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών μεταξύ των εκπαιδευτικών και τέλος γίνεται πολύτιμη ανατροφοδότηση στην ηγεσία για θεσμικές παρεμβάσεις και πιο αποτελεσματική λειτουργία των σχολείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα ερευνητικά ερωτήματα για την πραγματοποίηση της έρευνας είναι τα εξής:

1. Ποια είναι η σημερινή κατάσταση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα;
2. Πώς η οικονομική κρίση επηρέασε την επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα;
3. Πόσο έχουν αποδώσει οι καινούριες ιδέες που εφαρμόστηκαν για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης έως τώρα;
4. Ποιες είναι οι νέες προτάσεις που μπορούν να προκύψουν για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης;

8.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Κατά την πραγματοποίηση της εργασίας κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία δύο κατευθύνσεων με την πρώτη να αποτελεί καθαρά έρευνα με βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με τους ερευνητικούς σκοπούς του παρόντος θέματος και με την δεύτερη να αποτελεί έρευνα ερωτηματολογίου. Επιλέχθηκε, επομένως, τόσο η ποιοτική (βιβλιογραφική ανασκόπηση) όσο και η ποσοτική (ερωτηματολόγιο) ερευνητική μέθοδος για την ερμηνεία, ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς το ζητούμενο αυτής της έρευνας για την πραγματοποίηση της εργασίας. Η έρευνα με το ερωτηματολόγιο έγινε για να κατανοήσουμε τις απόψεις των διευθυντών των σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ σε διάφορους νομούς της χώρας μας για την επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα της κρίσης καθώς και των προτάσεων που θα προκύψουν για την αναβάθμισή της.

8.2. ΜΕΣΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ως μέσο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελείται από 36 συνολικά ερωτήσεις κλειστού τύπου πολλαπλών επιλογών. Στις ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert πέντε σημείων ως επί των πλείστων αλλά και άλλων σημείων. Οι πρώτες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αφορούν δημογραφικά χαρακτηριστικά και εντάσσουν τον ερωτώμενο σταδιακά στην συμπλήρωση και ολοκλήρωση της φόρμας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου δεν απαιτούσε πολύ χρόνο για την συμπλήρωσή του και έχει μία λογική μορφή ώστε ο ερωτώμενος να δίνει τις απαντήσεις του χωρίς να αισθάνεται πίεση.

Για την δημιουργία του ερωτηματολογίου αλλά και την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η φόρμα των Google Forms, το οποίο αποτελεί ένα από τα πιο ευέλικτα και εύχρηστα στατιστικά πακέτα για την ανάλυση και την πραγματοποίηση μίας ποσοτικής έρευνας.

8.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η διαδικασία της συλλογής των δεδομένων βασίζεται πάνω στην δειγματοληψία η οποία αρχικά προσδιορίστηκε από τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνεται το ερωτηματολόγιο της έρευνας και για τον οποίο θέλουμε να εξάγουμε συμπέρασμα. Στην συνέχεια πρέπει να προσδιοριστούν οι πηγές που θα χρησιμοποιηθούν για την επιλογή του δείγματος και στην συνέχεια θα πρέπει να επιλεγεί το τμήμα του πληθυσμού που αποτελέσει το δείγμα.

Πιο συγκεκριμένα, κατά την έναρξη πραγματοποίησης της έρευνας στην διαδικασία δειγματοληψίας γίνεται ο ορισμός του πληθυσμού που είναι εκείνος που αποτελείται από όλους τους πιθανούς ερωτηθέντες που θεωρούνται κατάλληλοι για συμμετοχή στην έρευνα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, τον πληθυσμό της έρευνας αποτελούν οι διευθυντές των σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ σε όλη την επικράτεια της Ελλάδας.

Η μέθοδος δειγματοληψίας αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο επιλέγεται το δείγμα από ολόκληρο τον πληθυσμό της έρευνας. Οι μέθοδοι δειγματοληψίας μπορούν να χωριστούν σε δύο ευρείες κατηγορίες: δείγματα πιθανότητας και δείγματα χωρίς πιθανότητα. Η δειγματοληψία με πιθανότητα γίνεται σύμφωνα με τους νόμους των πιθανοτήτων, είναι

ελεγχόμενη ως προς τις παραμέτρους της και δίνει την δυνατότητα να γενικευτούν τα συμπεράσματα που εξάγονται από ένα δείγμα. Από την άλλη, σε ένα δείγμα χωρίς πιθανότητα τα αποτελέσματα δεν είναι γενικεύσιμα αφορούν μόνο τη συγκεκριμένη μελέτη στο συγκεκριμένο δείγμα (Ζαφειρόπουλος,2015, σελ.151).

Στην παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκε η δειγματοληψία σκοπιμότητας, που συγκαταλέγεται στις μεθόδους δειγματοληψίας χωρίς πιθανότητα και η οποία χρησιμοποιείται όταν στόχος είναι να επιλεγεί ένα συγκεκριμένο μέρος του πληθυσμού με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (Babbie, 2007, σελ.206). Αυτό το είδος της επιλογής δείγματος είναι εξ' ορισμού αναγκαίο διότι γνωρίζαμε από την αρχή ότι ο πληθυσμός της έρευνας θα ήταν οι διευθυντές των σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ της χώρας.

Το δείγμα αποτελείται από 70 διευθυντές των σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ της ελληνικής επικράτειας και η συλλογή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε το Ιανουάριο του 2020 έως τον Φεβρουάριο 2020. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι θα διατηρούνταν η εμπιστευτικότητα των απαντήσεων και επειδή η ανωνυμία κρίνεται ως ένας τρόπος ενίσχυσης της αξιοπιστίας των απαντήσεων (Babbie, 2007, σελ.310).

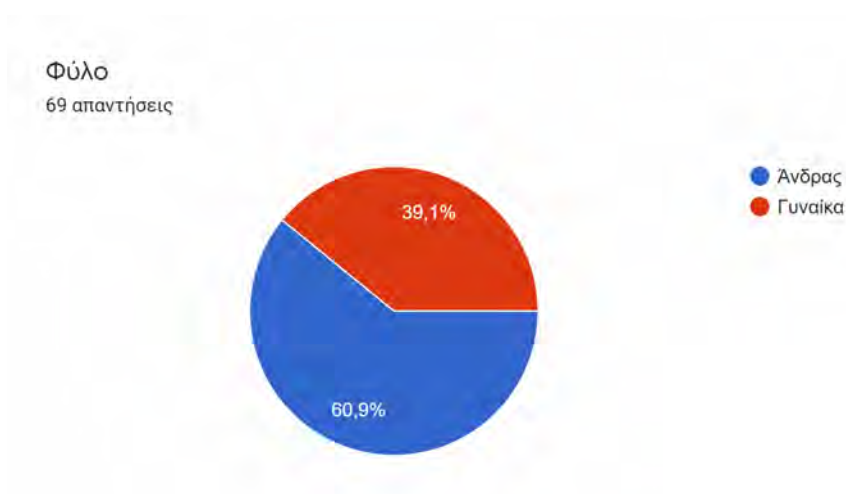
Η εκτέλεση της έρευνας έγινε με την αποστολή του ερωτηματολογίου στα κατά τόπους επαγγελματικά λύκεια της χώρας με την χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και την απευθείας παραλαβή και τεκμηρίωση των απαντήσεων. Τα επαγγελματικά λύκεια που συμμετείχαν στην έρευνα βρίσκονται στους εξής νομούς: Αττική, Χίος, Εύβοια, Ρέθυμνο, Λάρισα, Έβρος, Καβάλα, Αρκαδία, Αχαΐας, Ιωάννινα, Αιτωλοακαρνανία, Λέσβος, Πιερία, Σέρρες, Κυκλάδες, Θεσπρωτίας, Κιλκίς, Ξάνθης, Κεφαλονιά, Μαγνησία, Φθιώτιδα, Κορινθία, Κοζάνη, Ηλείας, Πέλλας, Λακωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

9.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

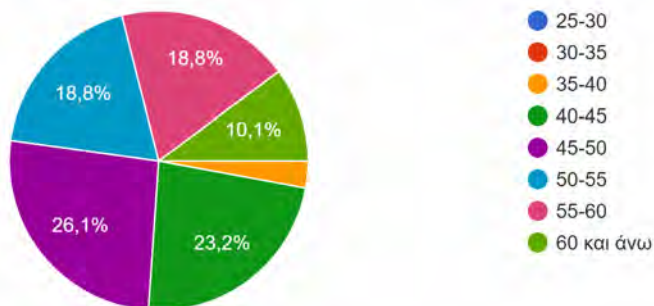
Από την αρχή του ερωτηματολογίου προκύπτουν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της έρευνας. Στην περίπτωση προσδιορισμού του φύλου απάντησαν 69 ερωτηθέντες εκ των

οποίων το 60,9 % είναι άντρες και το 39,1% είναι γυναίκες. Οπότε, θα λέγαμε, ότι στο δείγμα αυτό υπερτερούν πληθυσμιακά οι άντρες έναντι των γυναικών.

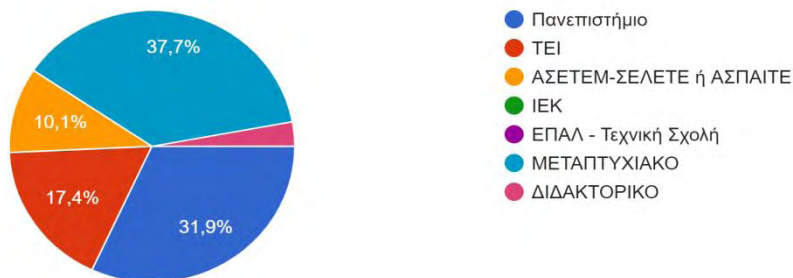
Ως προς την ηλικία δόθηκαν επίσης 69 απαντήσεις και παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν καθόλου απαντήσεις από τις ηλικιακές ομάδες 25 – 30 και 30 – 35. Επιπλέον, παρατηρούμε ότι οι ηλικιακές ομάδες 40 – 45 και 45 - 50 έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά και μάλιστα σχεδόν ισόποσα με την πρώτη ηλικιακή ομάδα να έχει ποσοστό 23,2% και η δεύτερη 26,1%. Στην συνέχεια, οι δύο επόμενες ηλικιακές ομάδες που κατέχουν και ισόποσα ποσοστά 18,8 % είναι η πρώτη 50 – 55 και η δεύτερη 55 – 60. Τέλος, μικρότερο ποσοστό παρουσιάζουν οι ηλικιακές ομάδες 60 και άνω με ποσοστό 10,1% και 35 – 40 με ποσοστό 3 %.

Ηλικία
69 απαντήσεις

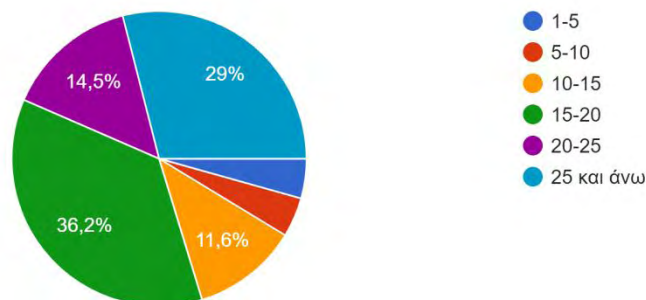
Στο ερώτημα για τις σπουδές που έχουν ολοκληρώσει οι ερωτηθέντες απάντησαν 69 άτομα με το μεγαλύτερο ποσοστό 37,7% να κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο, το 31,9% να έχουν ολοκληρώσει πανεπιστημιακές σπουδές, το 17,4% ανώτατη τεχνολογική εκπαίδευση ΤΕΙ, 10,1% ΑΣΕΤΕΜ – ΣΕΛΕΤΕ ή ΑΣΠΑΙΤΕ και το 2,9% να κατέχει διδακτορικό δίπλωμα. Οπότε, μπορούμε να πούμε ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΕΠΑΛ είναι αρκετά εκπαιδευμένο και καταρτισμένο.

Σπουδές
69 απαντήσεις

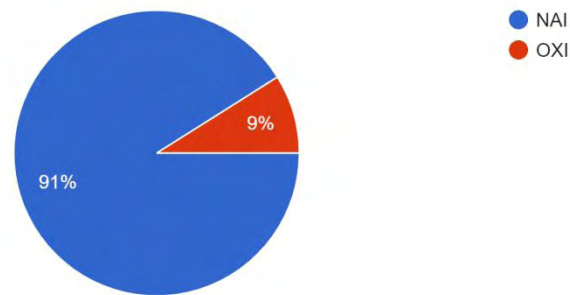
Όσον αφορά τα έτη που πραγματοποίησαν στην εκπαίδευση το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων έχει η κλίμακα 15 – 20 με ποσοστό 36,2%, το αμέσως επόμενο ποσοστό 29% έχει η κλίμακα 25 έτη και άνω, ακολουθεί το ποσοστό 14,5 % των απαντήσεων για τα έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση 20 – 25 ενώ 10 – 15 έτη έχει το ποσοστό 11,6%. Για τις δύο πρώτες κλίμακες των ετών 1 – 5 και 5 – 10 έχουμε ισόποσα ποσοστά 4,35%. Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε ότι οι εκπαιδευτικοί που κατέχουν προϋπηρεσία κάτω των 15 ετών είναι πολύ λιγότεροι σε σχέση με αυτούς που έχουν πάνω από 15 έτη και αυτό θα λέγαμε ότι οφείλεται στο γεγονός ότι έχουν να γίνουν νέες προσλήψεις μονίμων εκπαιδευτικών από το 2008. Το εκπαιδευτικό σύστημα βασίζεται πλέον στο καθεστώς των αναπληρωτών εδώ και 12 χρόνια και αυτή η κατάσταση έχει παγιωθεί μέχρι να υπάρξει ξανά νέα ανακοίνωση από τον ΑΣΕΠ για νέες προσλήψεις εκπαιδευτικών.

Έτη στην εκπαίδευση
69 απαντήσεις

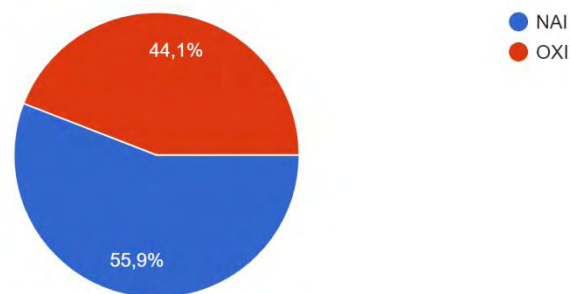
Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό 91% έχει παιδαγωγική επάρκεια έναντι 9% από τον συνολικό αριθμό των 67 απαντήσεων. Έτσι, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΕΠΑΛ είναι άρτια παιδαγωγικά εκπαιδευμένο.

Παιδαγωγική επάρκεια
67 απαντήσεις

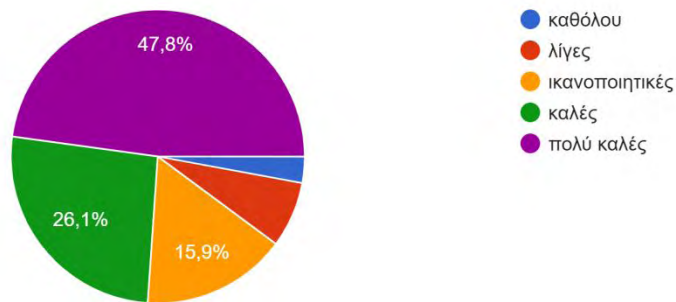
Στην ερώτηση εάν υπάρχουν γνώσεις σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού απάντησαν 68 διευθυντές εκ των οποίων το 55,9% απάντησε ΝΑΙ στο ερώτημα και το 44,1% ΟΧΙ. Από τις απαντήσεις σε αυτήν την ερώτηση βλέπουμε ότι το δείγμα είναι σχετικά ομοιογενές αφού υπάρχει σχεδόν ίσος αριθμός των διευθυντών που έχουν γνώσεις σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού με αυτούς που δεν έχουν.

Γνώσεις σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού
68 απαντήσεις

Στην συνέχεια, στο ερώτημα για τις γνώσεις ΤΠΕ απάντησαν 69 διευθυντές από τους οποίους το 47,8% έχουν πολύ καλές γνώσεις, το 26,1% καλές, το 15,9% ικανοποιητικές ενώ λίγες ή καθόλου έχουν τα μικρότερα ποσοστά με 6,8% και 3,4 αντίστοιχα.

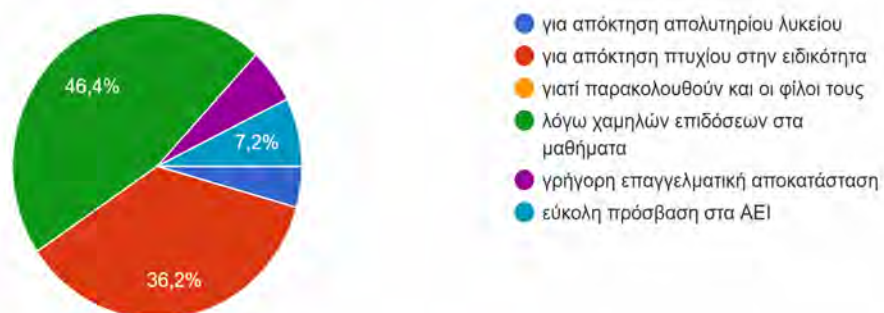
Γνώσεις ΤΠΕ
69 απαντήσεις

9.2 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

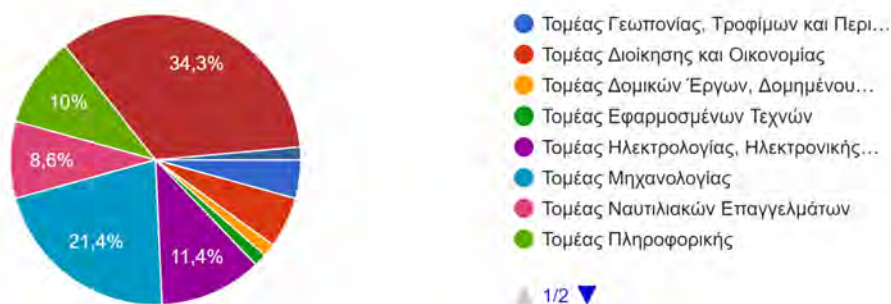
Στο ερώτημα για ποιο λόγο επιλέγουν οι μαθητές τα ΕΠΑΛ δόθηκαν 69 απαντήσεις με το μεγαλύτερο ποσοστό 46,4% αυτών να έχει η απάντηση λόγω χαμηλών επιδόσεων στα μαθήματα. Το αμέσως επόμενο ποσοστό 36,2% βρίσκεται στην απάντηση για απόκτηση πτυχίου και το ποσοστό 7,2% για εύκολη πρόσβαση στα ΑΕΙ ενώ 5,1% κατέχουν ισόποσα οι απαντήσεις για γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση και για απόκτηση απολυτηρίου λυκείου.

Οι μαθητές επιλέγουν τα ΕΠΑΛ:
69 απαντήσεις

Για τις ειδικότητες που λειτουργούν στα ΕΠΑΛ υπήρξαν 70 απαντήσεις εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό 34,3% καταλαμβάνει η ειδικότητα υγείας και πρόνοιας, έπεται η ειδικότητα μηχανολογίας με ποσοστό 21,4% και ο τομέας της ηλεκτρολογίας, ηλεκτρονικής και αυτοματισμού με ποσοστό 11,4%. Στην συνέχεια, το 10% των ειδικοτήτων στα ΕΠΑΛ από τις απαντήσεις φάνηκε να καταλαμβάνει ο τομέας της πληροφορικής και αμέσως επόμενο ποσοστό 8,6% καταλαμβάνει ο τομέας ναυτιλιακών επαγγελματιών. Ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά 4,76% ισόποσα κατέχουν οι τομείς διοίκησης και οικονομίας και γεωπονίας, τροφίμων και περιβάλλοντος και 1,58% οι ειδικότητες εφαρμοσμένων τεχνών, δομικών έργων και λοιπές.

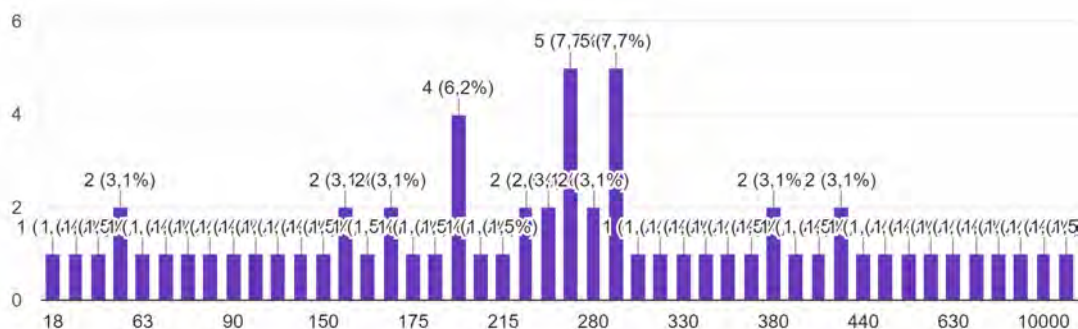
1. Ποιές ειδικότητες λειτουργούν στο ΕΠΑΛ;
70 απαντήσεις

Στην ερώτηση πόσοι μαθητές παρακολουθούν στο ΕΠΑΛ συνολικά υπήρξαν 65 απαντήσεις και από το γράφημα φαίνεται ένας ευρύς πληθυσμός με επικρατέστερες τιμές τους 270 και 300 μαθητές. Η αμέσως επόμενη επικρατέστερη τιμή μαθητικού πληθυσμού είναι οι 190 μαθητές και ακολουθούν οι υπόλοιπες τιμές οι οποίες κυμαίνονται από 18 και άνω των 630 μαθητών.

2. Πόσοι μαθητές παρακολουθούν στο ΕΠΑΛ συνολικά;

65 απαντήσεις

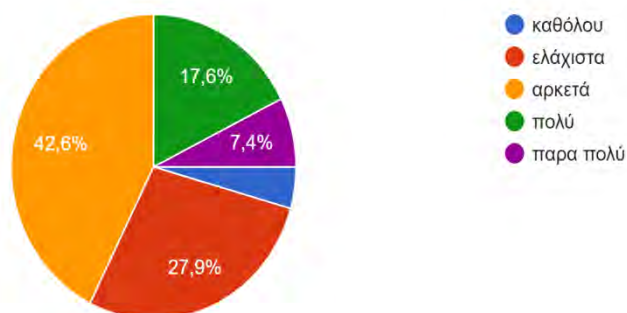

9.3 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗ ΣΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΛΥΚΕΙΑ

Σε ότι αφορά το αν η προτίμηση των μαθητών στην επιλογή της ειδικότητας επηρεάστηκε από την κρίση, από τις 68 απαντήσεις που δοθήκαν παρατηρείται ότι επηρεάστηκε αρκετά κατά 42,6% και ελάχιστα κατά 27,9%. Ακολουθεί το ποσοστό 17,6% που αντιπροσωπεύει την απάντηση πολύ και 7,4% την απάντηση πάρα πολύ ενώ σε ποσοστό 4,5% οι διευθυντές των σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ απάντησαν καθόλου.

3. Πιστεύετε ότι η προτίμηση των μαθητών στην επιλογή ειδικότητας επηρεάστηκε από την κρίση;

68 απαντήσεις

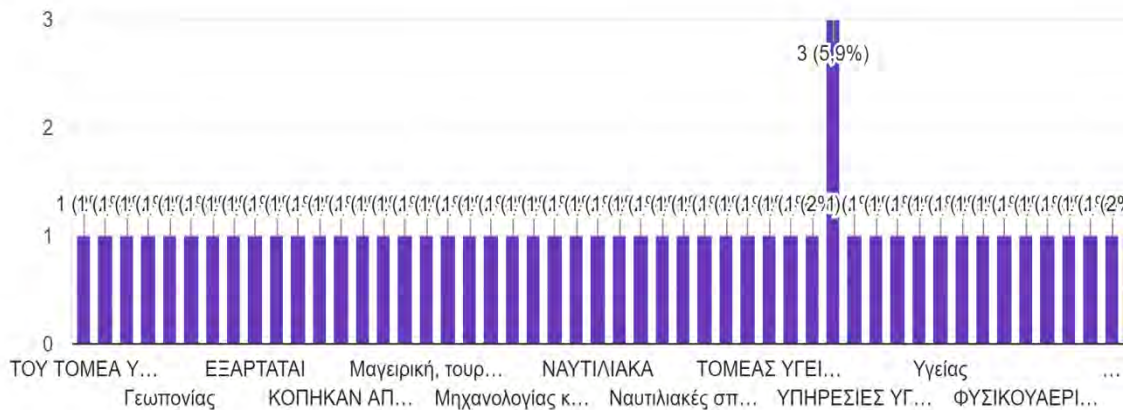

Όσον αφορά τις ειδικότητες που αναδύθηκαν μέσα από την κρίση υπήρξαν αρκετές απαντήσεις από τις οποίες φάνηκε ότι υπήρξαν κάποιες ειδικότητες όπως αυτή των

ναυτιλιακών επαγγελματών, τουριστικών επαγγελματών και του τεχνικού φυσικού αερίου. Το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων όμως δόθηκε για την ειδικότητα υγείας και πρόνοιας σε ποσοστό 5,9%.

4. Ποιές ειδικότητες αναδύθηκαν μέσα από την κρίση;

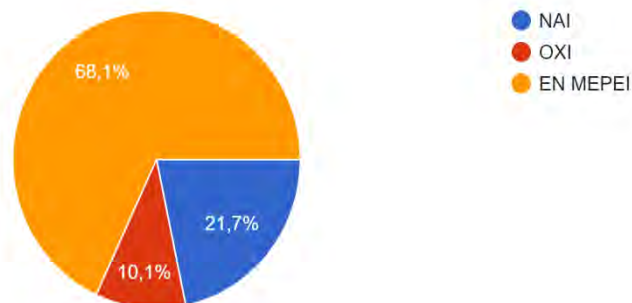
51 απαντήσεις

Στην ερώτηση για το αν οι ειδικότητες που προσφέρονται ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας έτσι όπως έχει διαμορφωθεί από την οικονομική κρίση δοθήκαν 69 απαντήσεις από τις οποίες το μεγαλύτερο μέρος σε ποσοστό 68,1% απάντησαν εν μέρει. Στην συνέχεια σε ποσοστό 21,7% απάντησαν ΝΑΙ και τέλος σε ποσοστό απάντησαν 10,1%.

5. Οι ειδικότητες που προσφέρονται ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας έτσι όπως έχει διαμορφωθεί από την κρίση;

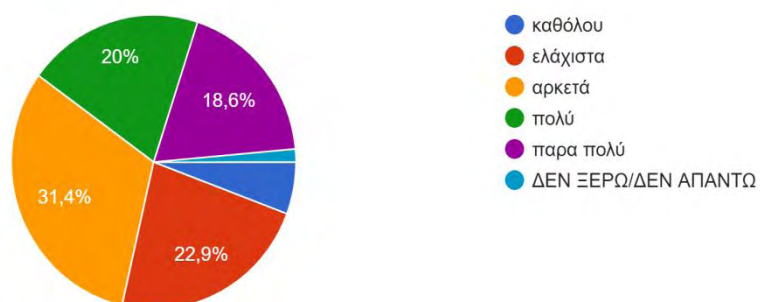
69 απαντήσεις

Όσον αφορά για το αν η κρίση επηρέασε την ποιότητα της εκπαίδευσης στα ΕΠΑΛ από τις 70 απαντήσεις σε ποσοστό 31,4% οι διευθυντές των ΕΠΑΛ απάντησαν αρκετά, σε ποσοστό 22,9% ελάχιστα και σε ποσοστό 20% πολύ. Ακόμη, σε ποσοστό 18,6% απάντησαν πάρα πολύ, σε ποσοστό 5,33% απάντησαν καθόλου και σε ποσοστό 1,77% απάντησαν ΔΕΝ ΞΕΡΩ / ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ.

6. Πιστεύετε ότι η κρίση επηρέασε την ποιότητα της εκπαίδευσης στα ΕΠΑΛ;

70 απαντήσεις

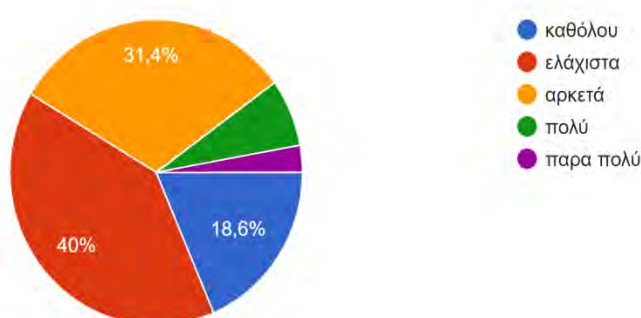

Στην ερώτηση σε ποιον βαθμό πιστεύετε ότι έχουν αναβαθμιστεί τα ΕΠΑΛ στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια της κρίσης όσον αφορά την ποιότητα της εκπαίδευσης από τις 70

απαντήσεις που δοθήκαν το μεγαλύτερο ποσοστό 40% απάντησε ελάχιστα, το 31,4% απάντησε αρκετά και το 18,6% καθόλου. Σε ποσοστό 6,66% απάντησαν πολύ και σε ποσοστό 3,33% απάντησαν πάρα πολύ.

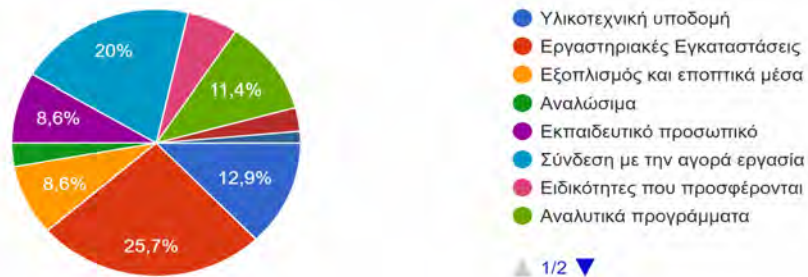
7. Σε ποιό βαθμό πιστεύετε ότι έχουν αναβαθμιστεί τα ΕΠΑΛ στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια της κρίσης όσον αφορά την ποιότητα εκπαίδευσης;

70 απαντήσεις

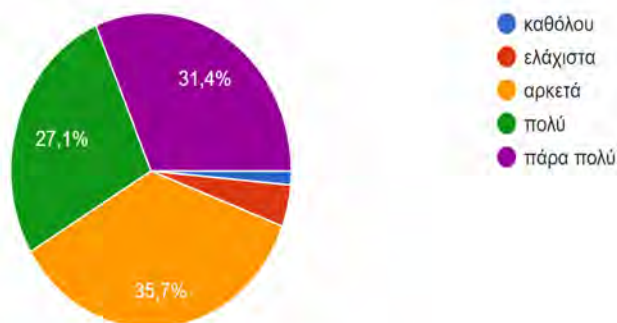
Όσον αφορά τα σημεία που πρέπει να αναβαθμιστούν στα ΕΠΑΛ στην χώρα μας υπήρξε ένα ευρύ φάσμα απαντήσεων από τις 70 απαντήσεις που έδωσαν οι διευθυντές των σχολικών μονάδων. Το μεγαλύτερο ποσοστό 25,7% απάντησε ότι θα πρέπει να αναβαθμιστεί οι εργαστηριακές εγκαταστάσεις, το 20% απάντησε ότι θα πρέπει να βελτιωθεί η σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, το 12,9% απάντησε η υλικοτεχνική υποδομή και το 11,4 % απάντησε τα αναλυτικά προγράμματα. Στην συνέχεια, τα ποσοστά 8,6% δοθήκαν αντίστοιχα για την αναβάθμιση του εξοπλισμού και εποπτικών μέσων και εκπαιδευτικού προσωπικού. Ακολουθεί το ποσοστό 5,7% για την αναβάθμιση των ειδικοτήτων που προσφέρονται, ποσοστό 2,9% αντίστοιχες απαντήσεις για αναλώσιμα και για άλλο και ποσοστό 1,4% για την απάντηση όλα.

8. Ποιά είναι τα σημεία που πρέπει να αναβαθμιστούν στα ΕΠΑΛ κατά την γνώμη σας στη χώρα μας
70 απαντήσεις

Ακόμη για την ερώτηση αν οι κτηριακές εγκαταστάσεις χρειάζονται αναβάθμιση από τις 70 απαντήσεις το μεγαλύτερο μέρος 35,7% απάντησε αρκετά, το ποσοστό 31,4% απάντησε πάρα πολύ, το ποσοστό 27,1% απάντησε πολύ και σε μικρότερα ποσοστά 4,3% και 1,4% αντίστοιχα για τις απαντήσεις ελάχιστα και καθόλου.

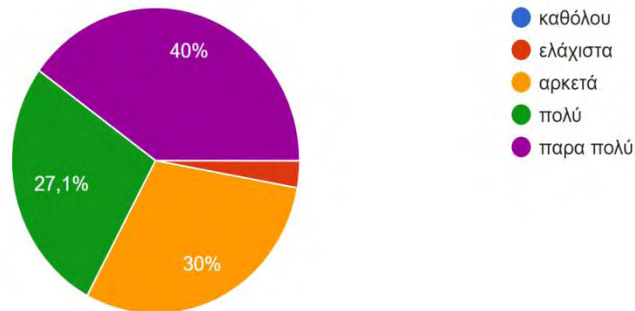
9. Πιστεύετε ότι οι κτηριακές εγκαταστάσεις χρειάζονται αναβάθμιση;
70 απαντήσεις

Αντίστοιχα για την ερώτηση αν τα εποπτικά μέσα χρειάζονται αναβάθμιση από τις 70 απαντήσεις που δοθήκαν το μεγαλύτερο ποσοστό 40% απάντησε πάρα πολύ, το ποσοστό

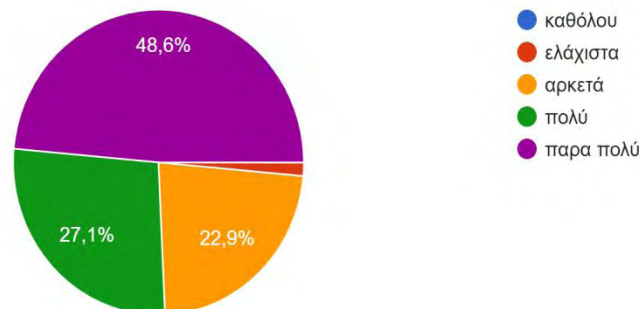
30% απάντησε αρκετά, το ποσοστό 27,1% απάντησε πολύ και ένα μικρό ποσοστό 2,9% απάντησε ελάχιστα.

10. Πιστεύετε ότι τα εποπτικά μέσα χρειάζονται αναβάθμιση;
70 απαντήσεις

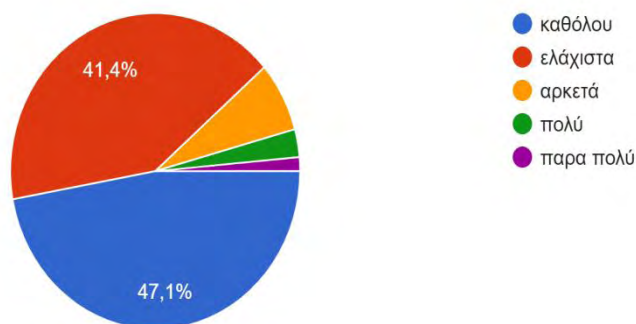
Στην συνέχεια, από τις 70 απαντήσεις που έδωσαν οι διευθυντές για το αν ο εξοπλισμός των εργαστηρίων χρειάζεται αναβάθμιση το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε πάρα πολύ, το 27,1% απάντησε πολύ, το 22,9% αρκετά και το μικρότερο ποσοστό 1,4% απάντησε ελάχιστα.

11. Πιστεύετε ότι ο εξοπλισμός των εργαστηρίων χρειάζεται αναβάθμιση;
70 απαντήσεις

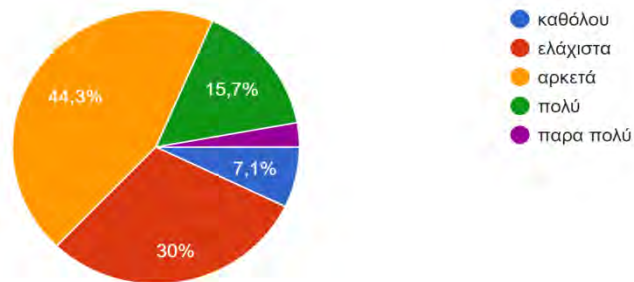
Οι διευθυντές των ΕΠΑΑ επίσης έδωσαν 70 απαντήσεις για το αν η χρηματοδότηση επαρκεί για την αναβάθμιση του εξοπλισμού των εργαστηρίων από τις οποίες το μεγαλύτερο ποσοστό 47,1% πιστεύει ότι δεν επαρκεί καθόλου, το 41,4% πιστεύει ελάχιστα επαρκεί, το 7,1% πιστεύει αρκετά, το 2,9% πολύ και το μικρότερο ποσοστό 1,4% πιστεύει πάρα πολύ.

12. Πιστεύετε ότι η χρηματοδότηση επαρκεί για την αναβάθμιση του εξοπλισμού των εργαστηρίων;
70 απαντήσεις

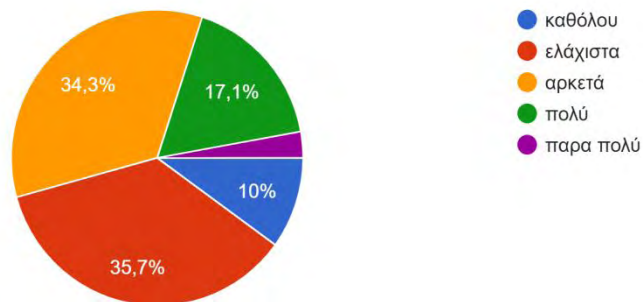
Όσον αφορά την επάρκεια της διοικητικής οργάνωσης και ομαλής λειτουργίας, οι 70 διευθυντές απάντησαν σε ποσοστό 44,3% ότι είναι αρκετά ικανοποιητική, το ποσοστό 30% ελάχιστα ικανοποιητική, το ποσοστό 15,7% απάντησε πολύ ικανοποιητική, το ποσοστό 7,1% καθόλου και τέλος το ποσοστό 2,9% απάντησε ότι είναι πάρα πολύ ικανοποιητική.

13. Πιστεύετε ότι στο ΕΠΑΛ η επάρκεια της διοικητικής οργάνωσης και ομαλής λειτουργίας είναι ικανοποιητική;
70 απαντήσεις

Για την συνεργασία των ΕΠΑΛ με τους γονείς δοθήκαν 70 απαντήσεις από τους διευθυντές εκ των οποίων το 35,7% πιστεύει ότι είναι ελάχιστα ικανοποιητική, το ποσοστό 34,3% πιστεύει ότι είναι αρκετά ικανοποιητική, το 17,1% πιστεύει ότι είναι πολύ ικανοποιητική, το 10% πιστεύει καθόλου και 2,9% πιστεύει πάρα πολύ.

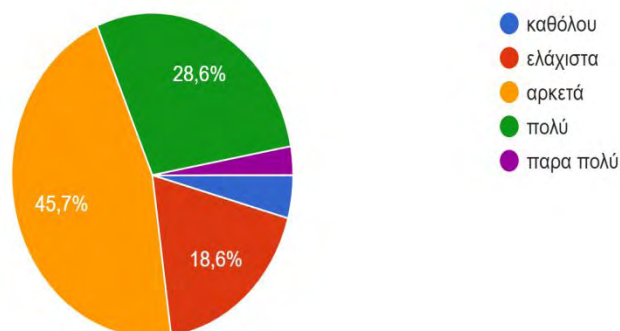
14. Πιστεύετε ότι το ΕΠΑΛ συνεργάζεται ικανοποιητικά με τους γονείς;
70 απαντήσεις

Στην ερώτηση αν η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών είναι ικανοποιητική το 45,7% των 70 απαντήσεων απεφάνθη αρκετά, το ποσοστό 28,6% πολύ, το 18,6% ελάχιστα, το 4,3% καθόλου και το 2,9% πάρα πολύ.

15. Πιστεύετε ότι η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών είναι ικανοποιητική;

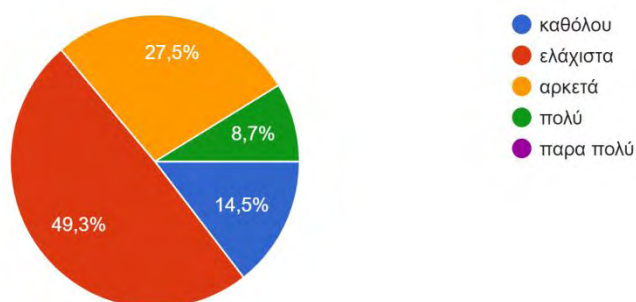
70 απαντήσεις

Στην ερώτηση για το αν η συνολική επίδοση των μαθητών είναι ικανοποιητική, δόθηκαν 69 απαντήσεις από τις οποίες το μεγαλύτερο ποσοστό 49,3% πιστεύει ότι είναι ελάχιστα ικανοποιητική, το 27,5% πιστεύει ότι είναι αρκετά ικανοποιητική, το 14,5% πιστεύει ότι είναι καθόλου ικανοποιητική και το 8,7% πολύ.

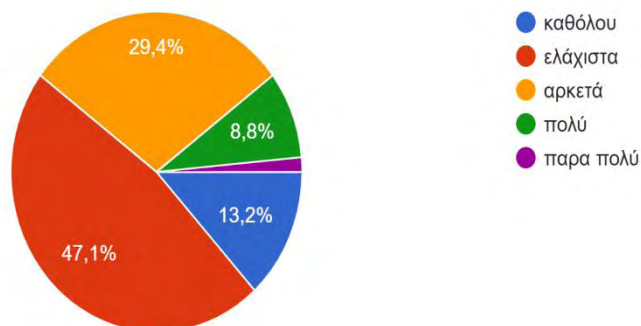
16. Πιστεύετε ότι η συνολική επίδοση των μαθητών είναι ικανοποιητική;

69 απαντήσεις

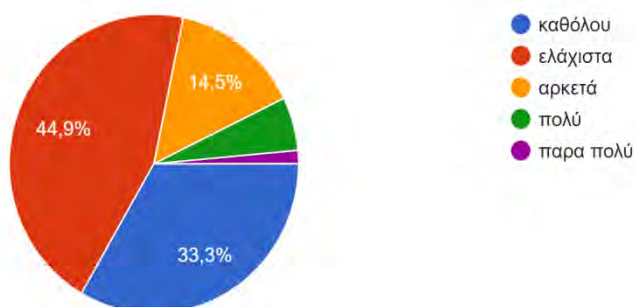
Όσον αφορά το αν οι μαθητές ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στην διδακτέα ύλη από τις 68 απαντήσεις το 47,1% απάντησε ελάχιστα, το 29,4% απάντησε αρκετά, το 13,2% απάντησε καθόλου, το 8,8% απάντησε πολύ και το 1,5% πάρα πολύ.

17. Οι μαθητές ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στην διδακτέα ύλη;
68 απαντήσεις

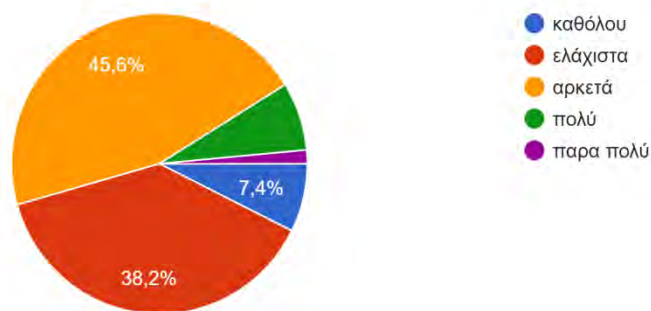
Στην ερώτηση αν τα αναλυτικά προγράμματα ανανεώνονται έτσι ώστε να ακολουθούν τις εξελίξεις των γνωστικών αντικειμένων από τις 69 απαντήσεις που έδωσαν οι διευθυντές των ΕΠΑΛ το 44,9% πιστεύει ότι ανανεώνονται ελάχιστα, το 33,3% πιστεύει καθόλου, το 14,5% πιστεύει αρκετά, το 5,8% πιστεύει πολύ και το μικρότερο ποσοστό 1,4% πιστεύει ότι ανανεώνονται πάρα πολύ.

18. Τα αναλυτικά προγράμματα ανανεώνονται έτσι ώστε να ακολουθούν τις εξελίξεις των γνωστικών αντικειμένων;
69 απαντήσεις

Επιπρόσθετα, οι διευθυντές των ΕΠΑΛ έδωσαν 68 απαντήσεις από τις οποίες το 45,6% απεφάνθη ότι το αναλυτικό πρόγραμμα καλύπτει τις δεξιότητες του επαγγέλματος που παρακολουθούν οι μαθητές αρκετά, το 38,2% απάντησε ελάχιστα, το 7,4% απάντησε αντίστοιχα καθόλου και πολύ και το 1,5% πάρα πολύ.

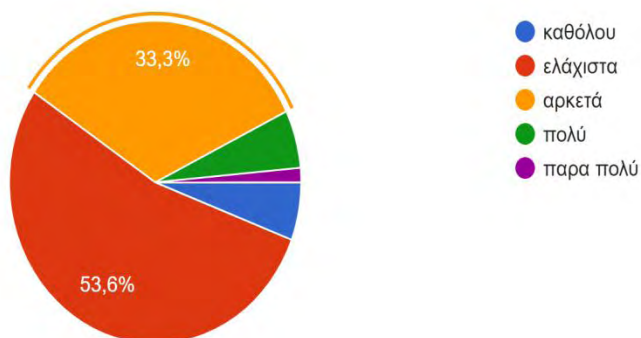
19. Το αναλυτικό πρόγραμμα καλύπτει τις δεξιότητες του επαγγέλματος που παρακολουθούν οι μαθητές;
68 απαντήσεις

Σε ότι αφορά την εύκολη απορρόφηση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας από τις 69 απαντήσεις το 53,6% απάντησε ότι απορροφούνται ελάχιστα, το 33,3% απάντησε αρκετά, το 5,8% αντίστοιχα πολύ και καθόλου και το 1,4% απάντησε πάρα πολύ.

20. Οι απόφοιτοι απορροφούνται εύκολα στην αγορά εργασίας;

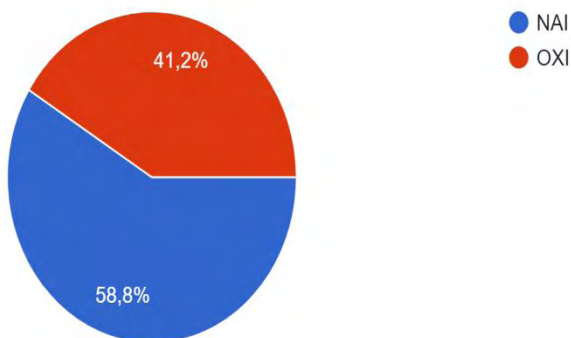
69 απαντήσεις

Όσον αφορά για το αν συνεχίζουν οι απόφοιτοι στην Ανώτερη Εκπαίδευση οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι 68 εκ των οποίων το 58,8% δήλωσε την απάντηση ΝΑΙ ενώ το 41,2% δήλωσε την απάντηση ΟΧΙ.

21. Οι απόφοιτοι συνεχίζουν στην Ανώτερη Εκπαίδευση;

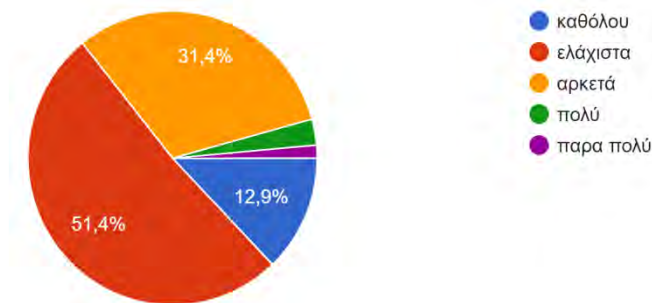
68 απαντήσεις

Επιπλέον, οι διευθυντές των σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ από τις 70 απαντήσεις που έδωσαν πιστεύουν ότι η συνεργασία του σχολείου τους με άλλα σχολεία και κοινωνικούς φορείς είναι κατά 51,4% ελάχιστα ικανοποιητική, κατά 31,4% αρκετά ικανοποιητική, κατά 12,9% καθόλου, το 2,9% πολύ και το 1,4% πάρα πολύ.

22. Πιστεύετε ότι η συνεργασία του ΕΠΑΛ με άλλα σχολεία και κοινωνικούς φορείς είναι ικανοποιητική

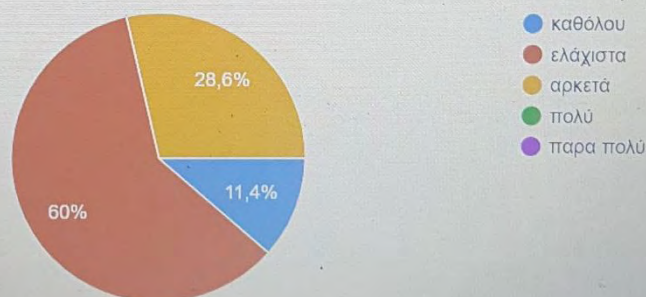
70 απαντήσεις

Όσον αφορά την συνεργασία του ΕΠΑΛ με την αγορά εργασίας και τις τοπικές επιχειρήσεις από τις 70 απαντήσεις που δόθηκαν το 60% πιστεύει ότι είναι ελάχιστα ικανοποιητική, το 28,6% πιστεύει ότι είναι αρκετά ικανοποιητική και το 11,4% καθόλου ικανοποιητική.

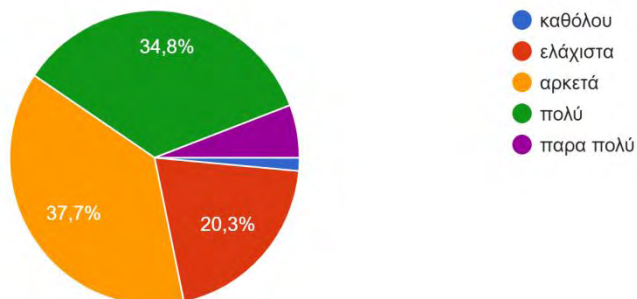
23. Πιστεύετε ότι η συνεργασία του ΕΠΑΛ με την αγορά εργασίας και τις τοπικές επιχειρήσεις είναι ικανοποιητική;

70 απαντήσεις

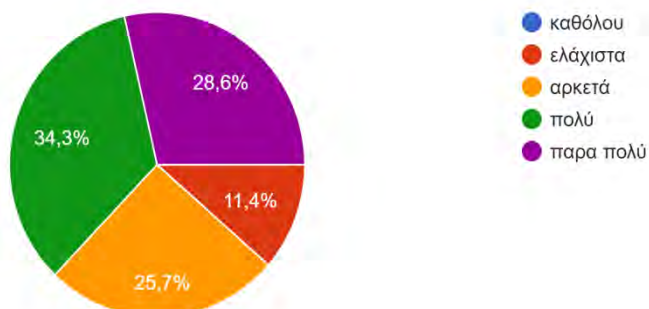
Στην ερώτηση αν το ΕΠΑΛ υποστηρίζει τον θεσμό Μαθητείας από τις 69 απαντήσεις το 37,7% πιστεύει ότι υποστηρίζει τον θεσμό αυτό αρκετά, το 34,8% πολύ, το 5,8% πάρα πολύ και το 1,4% καθόλου.

24. Πιστεύετε ότι το ΕΠΑΛ υποστηρίζει το Θεσμό Μαθητείας;
69 απαντήσεις

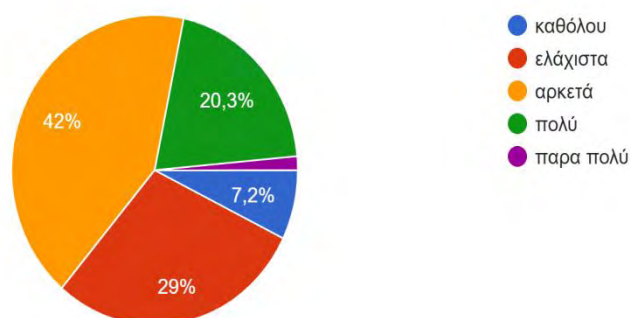
Ακόμη, οι διευθυντές πιστεύουν σε ποσοστό 34,3% ότι η κρίση επηρέασε την περικοπή εξόδων σχετικά με την αγορά βιβλίων και νέων τεχνολογιών πολύ, σε ποσοστό 28,6% πάρα πολύ, σε ποσοστό 25,7% αρκετά και σε μικρότερο ποσοστό 11,4% ελάχιστα.

25. Πιστεύετε ότι η κρίση επηρέασε την περικοπή εξόδων σχετικά με την αγορά βιβλίων και νέων τεχνολογιών;
70 απαντήσεις

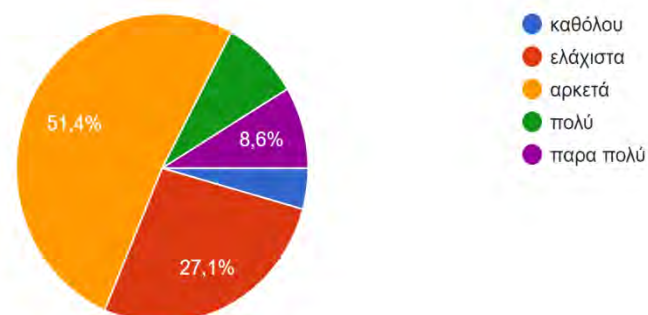
Επίσης, πιστεύουν ότι το ΕΠΑΛ χρησιμοποιεί και προωθεί τις καινοτόμες μέθοδοι – ΤΠΕ κατά 42% αρκετά, κατά 29% ελάχιστα, κατά 20,3% πολύ , κατά 7,2% καθόλου και κατά 1,4% πάρα πολύ από τις 69 απαντήσεις που δόθηκαν.

26. Πιστεύετε ότι το ΕΠΑΛ χρησιμοποιεί και προωθεί την χρήση καινοτόμων μεθόδων - ΤΠΕ;
69 απαντήσεις

Στην ερώτηση για το αν πιστεύουν ότι η κρίση επηρέασε την δυνατότητα οργάνωσης εκπαιδευτικών επισκέψεων σε επαγγελματικούς χώρους κ.α. για τους μαθητές από τις 70 απαντήσεις που δόθηκαν το 51,4% πιστεύει αρκετά, το 27,1% πιστεύει ελάχιστα, το 8,6% αντίστοιχα πάρα πολύ και πολύ και το 4,3% καθόλου.

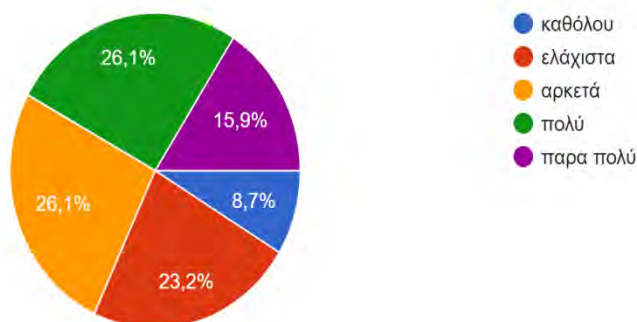
27. Πιστεύετε ότι η κρίση επηρέασε την δυνατότητα οργάνωσης εκπαιδευτικών επισκέψεων σε επαγγελματικούς χώρους κ.α. για τους μαθητές;
70 απαντήσεις

Στην ερώτηση για το αν το ΕΠΑΛ ενθαρρύνει και προωθεί την συμμετοχή των μαθητών στα προγράμματα ERASMUS οι 69 διευθυντές απάντησαν σε ποσοστό 26,1 % αντίστοιχα αρκετά και πολύ, σε ποσοστό 15,9% πάρα πολύ και σε ποσοστό 8,7% καθόλου.

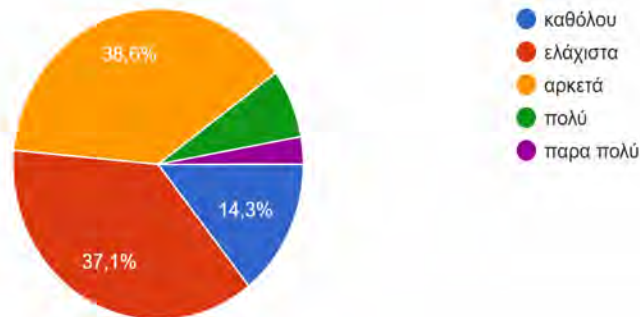
28. Πιστεύετε ότι το ΕΠΑΛ ενθαρρύνει και προωθεί την συμμετοχή των μαθητών στα προγράμματα ERASMUS;

69 απαντήσεις

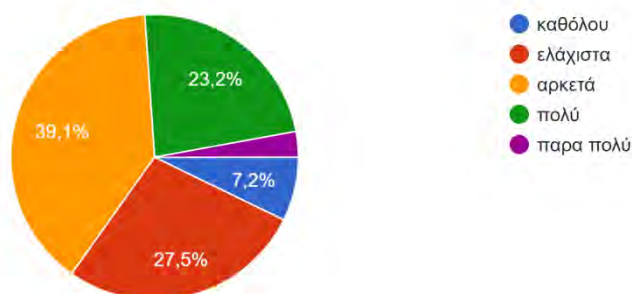
Όσον αφορά το αν η κρίση επηρέασε την πραγματοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων στο χώρο του σχολείου από τις 70 απαντήσεις το μεγαλύτερο ποσοστό 38,6% απάντησε αρκετά, το 37,1% απάντησε ελάχιστα, το 14,3% απάντησε καθόλου, το 7,1% απάντησε πολύ και το 2,9% απάντησε πάρα πολύ.

29. Πιστεύετε ότι η κρίση επηρέασε στην πραγματοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων στο χώρο του σχολείου;
70 απαντήσεις

Επίσης, από τις 69 απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση για το αν το ΕΠΑΛ προσφέρει επαρκή επαγγελματικό προσανατολισμό στους μαθητές και ενημέρωση σε θέματα που αφορούν την επαγγελματική αποκατάσταση και εξέλιξή τους το 39,1% απεφάνθη αρκετά, το 27,5% ελάχιστα, το 23,2% πολύ, το 7,2% καθόλου και το μικρότερο ποσοστό 2,9% απάντησε πάρα πολύ.

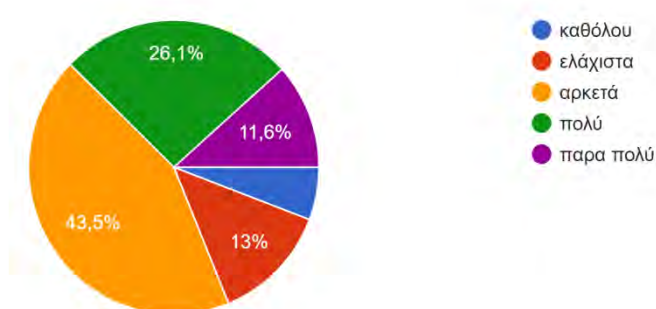
30. Πιστεύετε ότι το ΕΠΑΛ προσφέρει επαρκή επαγγελματικό προσανατολισμό στους μαθητές και ενημέρωση σε θέματα που αφορούν την επαγγελματική αποκατάσταση και εξέλιξή τους;
69 απαντήσεις

Στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι η κρίση επηρέασε στην πραγματοποίηση για την εργασία περαιτέρω εκπαίδευση ή κατάρτιση για το εκπαιδευτικό προσωπικό το μεγαλύτερο ποσοστό 43,5% απάντησε αρκετά, το 26,1% απάντησε πολύ, το 13% απάντησε ελάχιστα, το 11,6% πάρα πολύ και το 5,8% απάντησε καθόλου.

31. Πιστεύετε ότι η κρίση επηρέασε στην πραγματοποίηση επιθυμητής για την εργασία περαιτέρω εκπαίδευση ή κατάρτιση για το εκπαιδευτικό προσωπικό;

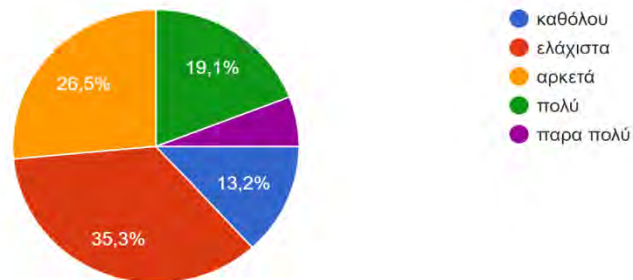
69 απαντήσεις

9.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑΛ.

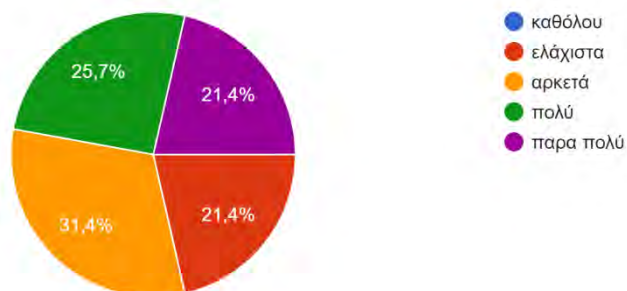
Στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι ο θεσμός του Σύμβουλου καθηγητή που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στην χώρα μας, επηρέασε θετικά το μαθησιακό αποτέλεσμα και κατ' επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ οι διευθυντές από τις 68 απαντήσεις το 35,3% απάντησε ελάχιστα, το 26,5% απάντησε αρκετά, το 19,1% απάντησε πολύ, το 13,2% καθόλου ενώ το 5,9% είπε πάρα πολύ.

32. Πιστεύετε ότι ο θεσμός του Συμβούλου καθηγητή που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στην χώρα μας, επηρέασε θε...τέλεσμα και κατ'επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ
68 απαντήσεις

Οι διευθυντές των ΕΠΑΛ έδωσαν 70 απαντήσεις για το αν πιστεύουν ότι ο θεσμός του Ψυχολόγου που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα μας, επηρέασε θετικά το μαθησιακό αποτέλεσμα και κατ' επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ και το 31,4% έκρινε ότι επηρέασε αρκετά θετικά, το 25,7% πολύ ενώ το 21,4% έκρινε αντίστοιχα πάρα πολύ και ελάχιστα.

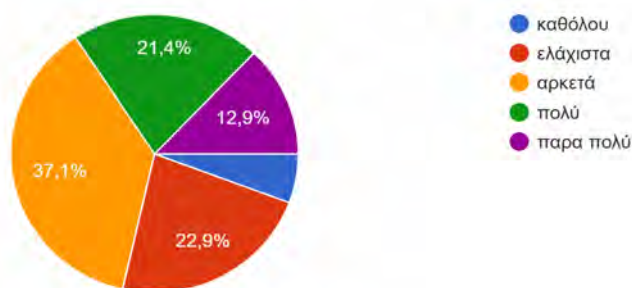
33. Πιστεύετε ότι ο θεσμός του Ψυχολόγου που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα μας, επηρέασε θετικά το μαθη...οτέλεσμα και κατ'επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ
70 απαντήσεις

Όσον αφορά τι πιστεύουν για το αν ο θεσμός της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα μας, επηρέασε

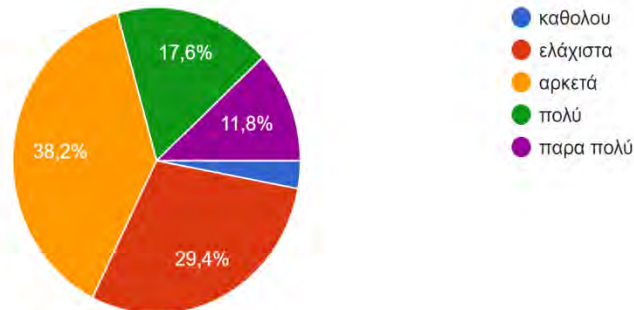
θετικά το μαθησιακό αποτέλεσμα και κατ' επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ από τις 70 απαντήσεις το 37,1% έκρινε ότι το επηρέασε αρκετά, το 22,9% ελάχιστα, το 21,4% πολύ, το 12,9% πάρα πολύ και το 5,7% καθόλου.

34. Πιστεύετε ότι ο θεσμός της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα...τέλεσμα και κατ'επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ
70 απαντήσεις

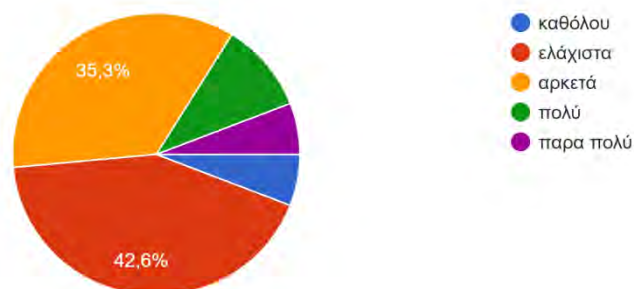
Στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι ο θεσμός των Σχεδίων Δράσης που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα μας, επηρέασε θετικά το μαθησιακό αποτέλεσμα και κατ' επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ από τις 68 απαντήσεις το 38,2% απάντησε αρκετά, το 29,4% απάντησε ελάχιστα, το 17,6% πολύ, το 11,8% πάρα πολύ και το 2,9% καθόλου.

35. Πιστεύετε ότι ο Θεσμός των Σχεδίων Δράσης που Θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα μας, επηρέασε θε...οτέλεσμα και κατ'επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ
68 απαντήσεις

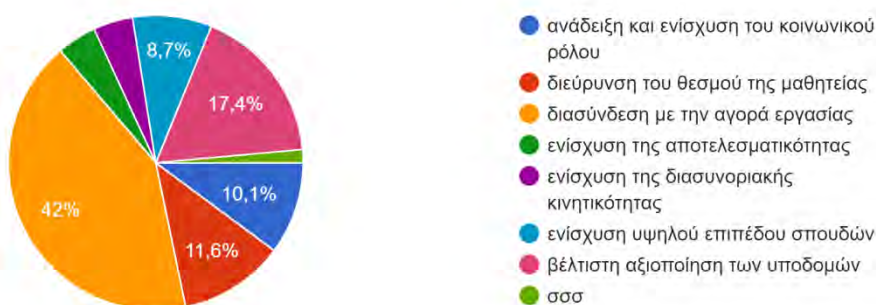
Επιπλέον οι διευθυντές έδωσαν 68 απαντήσεις για το αν πιστεύουν ότι ο θεσμός της Δικτύωσης των Σχολείων που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα μας, επηρέασε θετικά το μαθησιακό αποτέλεσμα και κατ' επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ από τις οποίες το 42,6% είπε ελάχιστα, το 35,3% αρκετά, το 10,3% είπε πολύ, ενώ το 5,9% αντίστοιχα καθόλου και πάρα πολύ.

36. Πιστεύετε ότι ο Θεσμός της Δικτύωσης των Σχολείων που Θεσμοθετήθηκε πρόσφατα, για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στη χώρα μας, επηρέασε θε...οτέλεσμα και κατ'επέκταση την εικόνα του ΕΠΑΛ
68 απαντήσεις

Τέλος, οι διευθυντές έδωσαν 69 απαντήσεις για το ποιες θα μπορούσαν να είναι οι καινούριες προτάσεις σας για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στην χώρα μας εκ των οποίων το 42% απάντησε η διασύνδεση με την αγορά εργασίας, το 17,6% απάντησε η βέλτιστη αξιοποίηση των υποδομών, το 11,6% είπε η διεύρυνση του θεσμού της μαθητείας, το 10,1% είπε η ανάδειξη και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου, το 8,7% είπε η ενίσχυση υψηλού επιπέδου σπουδών, το 4,3% αντίστοιχα είπε η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και η ενίσχυση της διασυνοριακής κινητικότητας και το 1,4% άλλο.

37. Ποιές θα μπορούσαν να είναι οι καινούριες προτάσεις σας για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ στην χώρα μας (δυνατότητα επιλογής και άνω της μίας απάντησης)
69 απαντήσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην συγκεκριμένη εργασία διενεργήθηκε έρευνα με ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε σε 70 διευθυντές των ΕΠΑΛ σε διάφορους νομούς ανά την επικράτεια. Η έρευνα αυτή έχει σαν στόχο την κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε διάφορα επίπεδα όπως κοινωνικό, διοικητικό, υποδομών, θεσμών κ.α. Το πληθυσμιακό δείγμα επιλέχθηκε να είναι οι διευθυντές γιατί αυτοί γνωρίζουν και αντιμετωπίζουν εν πρώτοις όλες τις ανάγκες που προκύπτουν στις σχολικές μονάδες, καλούνται να εφαρμόσουν τις νέες μεταρρυθμίσεις, έχουν ίδια άποψη από τις ελλείψεις που παρατηρούνται στα σχολεία και είναι οι άμεσοι γνώστες όλων των απαιτήσεων για την διεκπεραίωση των απαραίτητων για την διεκπεραίωση των μαθησιακών διαδικασιών αλλά και όλων των υπολοίπων παραγόντων που χρειάζονται για

την σύνδεση του σχολείου τόσο με την κοινωνία όσο και με την αγορά εργασίας σε τοπικό και κατ' επέκταση εθνικό επίπεδο. Μάλιστα, αυτό φάνηκε και από τα έτη προϋπηρεσίας που έχουν στην εκπαίδευση που επιβεβαιώνει την γνώση και την επαρκή εμπειρία τους στον χώρο της εκπαίδευσης και μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι έχουν εμπειριστατωμένη άποψη πάνω στα προβλήματα και τις ανάγκες στην επαγγελματική εκπαίδευση και είναι οι πλέον κατάλληλοι να δώσουν και προτάσεις για αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης όχι μόνο σε σχολικό επίπεδο αλλά και στην πολιτική της εκπαίδευσης γενικότερα.

Οπότε, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας παρατηρούμε ότι η οικονομική κρίση φάνηκε να επηρέασε την επιλογή των μαθητών για την ειδικότητα που θα παρακολουθήσουν αρκετά (42,6%) και πολύ (17,6%) και με αυτόν τον τρόπο αναδείχθηκαν και καινούριες ειδικότητες που βρίσκουν αντίκρισμα στην ελληνική αγορά εργασίας που έχει βιώσει την οικονομική κρίση τα τελευταία χρόνια όπως είναι η ειδικότητες ναυτιλιακών και τουριστικών επαγγελμάτων καθώς και η ειδικότητα τεχνικού φυσικού αερίου. Είναι πλέον σίγουρο ότι η οικονομική κρίση άφησε βαθύτατα σημάδια και διαμόρφωσε μία νέα πραγματικότητα η οποία αναμφισβήτητα επηρέασε και την ποιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης (αρκετά 31,4%, πολύ 20%, και πάρα πολύ 18,6%) και αυτό φάνηκε από την συμφωνία του μεγαλύτερου μέρους των διευθυντών στις απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο.

Ακόμη, οι κτηριακές εγκαταστάσεις και ο εργαστηριακός εξοπλισμός χρειάζεται αναβάθμιση και μάλιστα πάρα πολύ στις σχολικές μονάδες των ΕΠΑΛ με το μεγαλύτερο μέρος των διευθυντών να συμφωνούν (αρκετά 35,7%, πολύ 27,1%, πάρα πολύ 31,4%) με αυτήν την κατάσταση που επικρατεί. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τα εποπτικά μέσα (αρκετά 30%, πολύ 27,1%, πάρα πολύ 40%) που χρησιμοποιούνται από το διδακτικό προσωπικό για την διδασκαλία του αντικειμένου τους. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την ανεπαρκή χρηματοδότηση για την αναβάθμιση του εξοπλισμού λόγω της κρίσης (καθόλου 47,1% και ελάχιστα 41,4%) επιβεβαιώνουν την ομοφωνία των διευθυντών για την ανάγκη επίλυσης σημαντικών και καιρίων προβλημάτων που ταλανίζουν έως και σήμερα την επαγγελματική εκπαίδευση. Επιπλέον, τα σημεία που χρειάζονται αναβάθμιση στην επαγγελματική εκπαίδευση είναι σύμφωνα με τις επικρατέστερες και περισσότερες απαντήσεις που δόθηκαν οι εργαστηριακές εγκαταστάσεις (25,7%), η σύνδεση με την

αγορά εργασίας (20%) και η υλικοτεχνική υποδομή(12,9%). Είναι ένα ακόμη σημείο της έρευνας που καταδεικνύει την αναγκαιότητα της βελτίωσης αλλά και ανανέωσης του ήδη υπάρχοντος εξοπλισμού (αρκετά 22,9%, πολύ 27,1%, πάρα πολύ 48,6%) ώστε να μπορέσει η παρεχόμενη εκπαίδευση να είναι συμβατή με τις ανάγκες και εξελίξεις που προκύπτουν συνεχώς στην αγορά εργασίας. Τονίζεται με αυτόν τρόπο το πόσο συνυφασμένη και άρρηκτα συνδεδεμένη είναι οι εργαστηριακές υποδομές με την παρεχόμενη επαγγελματική εκπαίδευση διότι διαμορφώνει και πλαισιώνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η μαθησιακή διαδικασία.

Επιπρόσθετα, ως προς την επάρκεια της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας, το μεγαλύτερο μέρος των διευθυντών εξέφρασαν την άποψή τους λέγοντας ότι είναι αρκετά έως πάρα πολύ ικανοποιητική (αρκετά 44,3%, πολύ 15,7%, πάρα πολύ 2,9%) ενώ υπάρχει και ένα σημαντικό μέρος που δεν πρέπει να αγνοήσουμε και πιστεύει ότι είναι ελάχιστα (30%) έως καθόλου (7,1%) ικανοποιητική. Αυτό δείχνει ότι σε γενικές γραμμές εξασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία των σχολικών μονάδων χωρίς όμως να παραμερίζουμε και τυχόντα προβλήματα που ενδεχομένως να υπάρχουν. Ακόμη, από τις απόψεις των διευθυντών φάνηκε ότι και οι σχέσεις μεταξύ των εκπαιδευτικών είναι αρμονικές (αρκετά 45,7%, πολύ 28,6%, πάρα πολύ 2,9%) πράγμα επίσης πολύ σημαντικό για την ομαλή επίλυση των όποιων ζητημάτων προκύπτουν στην σχολική μονάδα μέσα από ένα κλίμα κατανόησης και ομαδικής συνεργασίας. Όμως από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι σχεδόν οι μισοί από τους διευθυντές υποστηρίζουν την άποψη ότι το ΕΠΑΛ συνεργάζεται αρκετά έως πάρα πολύ ικανοποιητικά (αρκετά 34,3%, πολύ 17,1%, πάρα πολύ 2,9%) με τους γονείς, με το άλλο μισό μέρος των διευθυντών να υποστηρίζει ότι η συνεργασία με τους γονείς είναι ελάχιστα(35,7%) έως καθόλου (10%) ικανοποιητική. Αυτό μπορεί να οφείλεται τόσο στο ότι οι γονείς μπορεί να εργάζονται αρκετές ώρες ώστε να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές και οικογενειακές τους απαιτήσεις όσο και στο ότι ο γονεϊκός ρόλος δεν υποστηρίζεται από ένα νομικό και εργασιακό πλαίσιο, όσο θα έπρεπε, ώστε από αυτό να μπορέσει να ασκήσει το δικαίωμα του να επισκεφθεί την σχολική μονάδα ώστε να ενημερωθεί για την πρόοδο του παιδιού του και να συνεργαστεί για οποιοδήποτε άλλο ζήτημα.

Η εξαγωγή αποτελεσμάτων από την έρευνα αυτή, ήρθε να επιβεβαιώσει την χρόνια πραγματικότητα που επικρατεί στα ΕΠΑΛ όσον αφορά την σχολική επίδοση των

μαθητών. Ένα μεγάλο ποσοστό των διευθυντών, σχεδόν οι μισοί και πάλι, υποστήριξαν ότι η σχολική επίδοση των μαθητών στα ΕΠΑΛ είναι ελάχιστα (49,3) ικανοποιητική όμως δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τα εναπομείναντα άλλα ποσοστά σχεδόν των υπολοίπων μισών (αρκετά 27,5%, πολύ 8,7%) από το σύνολο των διευθυντών που απεφάνθησαν ότι η σχολική τους επίδοση είναι αρκετά έως πολύ ικανοποιητική, ενώ δεν υπάρχει καμία απάντηση για πάρα πολύ ικανοποιητική. Έτσι, θα λέγαμε πλέον ότι οι μαθητές κάνουν ιδιαίτερη προσπάθεια να εξελιχθούν και προαχθούν ώστε να αντιμετωπίσουν την μετά σχολείου ζωή. Επιπλέον, από το ερωτηματολόγιο φάνηκε ότι το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών ανταποκρίνονται στην διδακτέα ύλη ελάχιστα (47,1%) έως καθόλου (13,2%) ικανοποιητικά και αυτό το αποτέλεσμα θα πρέπει να δώσει το έναυσμα για επανεξέταση και προσαρμογή της διδακτέας ύλης στις δυνατότητες των μαθητών αλλά και να προσεγγιστεί η μαθησιακή διαδικασία με τρόπο ευκόλως κατανοητό από τους μαθητές εισάγοντας νέες μεθόδους και τεχνολογία. Αξίζει να αναφέρουμε ότι σχεδόν το μισό μέρος των διευθυντών (58,8%) συμφώνησαν οι απόφοιτοι συνεχίζουν στην ανώτερη εκπαίδευση ενώ το υπόλοιπο μέρος (41,2%) απεφάνθη ότι δεν συνεχίζουν. Σε αυτό το σημείο θα λέγαμε ότι θα πρέπει να γίνει σχετική πολιτική μεταρρύθμιση για αναθεώρηση του ποσοστού εισαγωγής των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην ανώτατη εκπαίδευση ανάλογα με την ειδικότητα και τομέα που διάλεξαν.

Σε αυτό το αποτέλεσμα έρχεται να προστεθεί και η άποψη του μεγαλύτερου μέρους των διευθυντών ότι τα αναλυτικά προγράμματα ανανεώνονται ελάχιστα (44,9%) έως καθόλου (33,3%) έτσι ώστε να ακολουθούν τις εξελίξεις των γνωστικών αντικειμένων. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να γίνεται πιο συχνός έλεγχος και ανανέωση των αναλυτικών προγραμμάτων, μιας και οι τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις στον επαγγελματικό και εργασιακό τομέα είναι θα λέγαμε ραγδαίες και πρέπει να ακολουθούνται με γοργό ρυθμό. Όμως, από τις απαντήσεις των σχεδόν των μισού μέρους των διευθυντών (αρκετά 45,6%, πολύ 7,4%, πάρα πολύ 1,5%) διαπιστώθηκε ότι τα αναλυτικά προγράμματα καλύπτουν τις δεξιότητες του επαγγέλματος που παρακολουθούν οι μαθητές αρκετά έως πάρα πολύ, ενώ οι υπόλοιποι πιστεύουν πως καλύπτονται ελάχιστα (38,2%) έως καθόλου (7,4%). Αυτό το αποτέλεσμα δείχνει τα διαφορετικά κριτήρια που θέτει ο καθένας για τα αναλυτικά προγράμματα όσον αφορά τις επαγγελματικές δεξιότητες που θα πρέπει να καλύπτουν.

Άλλη μία δυσκολία που αναδεικνύεται με αυτήν την έρευνα είναι η δυσκολία σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των διευθυντών απάντησαν στην ερώτηση αν οι απόφοιτοι απορροφούνται εύκολα στην αγορά εργασίας ελάχιστα (53,6%) έως καθόλου (5,8%) και το ένα τρίτο απάντησε αρκετά (33,3%). Για αυτόν τον λόγο θα πρέπει να γίνει επαναξιολόγηση των προσφερόμενων ειδικοτήτων και αντιστοίχισή τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και εθνικό. Ακόμη, η ίδια εικόνα επικρατεί και για την συνεργασία του ΕΠΑΛ (ελάχιστα 60% και καθόλου 11,4%) με την τοπική αγορά και τοπικές επιχειρήσεις όπου θα πρέπει να δοθούν σημαντικά κίνητρα για μία τέτοιου είδους συνεργασία από την οποία φαίνεται ότι και οι δύο πλευρές έχουν να επωμιστούν διάφορα οφέλη. Όμως, από την έρευνα φάνηκε ότι το ΕΠΑΛ υποστηρίζει τον θεσμό μαθητείας σε μεγάλο βαθμό (αρκετά 37,7%, πολύ 34,8%, πάρα πολύ 5,8%) και αυτό θα πρέπει να αποτελέσει ένα βήμα για το άνοιγμα των ΕΠΑΛ στην ανάπτυξη δεσμών επικοινωνίας και συνεργασίας με την τοπική αγορά εργασίας και τοπικές επιχειρήσεις. Ακόμη, από το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων του ερωτηματολογίου φαίνεται να υπάρχει ελάχιστη (51,4%) έως καθόλου (12,9%) ικανοποιητική συνεργασία του ΕΠΑΛ με άλλα σχολεία και κοινωνικούς φορείς πράγμα που δείχνει την ανάγκη για ενθάρρυνση του ανοίγματος αλληλεπίδρασης της σχολικής μονάδας με την κοινωνία μέσα στην οποία εντάσσεται και λειτουργεί.

Στην συνέχεια, από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι η κρίση συνέβαλε στην περικοπή εξόδων (αρκετά 25,7%, πολύ 34,3%, πάρα πολύ 28,6%) σχετικά με την αγορά βιβλίων και νέων τεχνολογιών αφού το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων απάντησε ότι αυτή η περικοπή έγινε από πάρα πολύ έως αρκετά. Ένα πολύ μικρό ποσοστό των διευθυντών (11,4%) απάντησε ότι η κρίση επηρέασε ελάχιστα την περικοπή αυτών των εξόδων, ενώ αξίζει στο σημείο αυτό να τονισθεί ότι κανένας δεν έδωσε την απάντηση καθόλου πράγμα που δείχνει ότι η κρίση έθεσε ένα νέο τοπίο στην ικανότητα των σχολικών μονάδων να καλύψουν τις ανάγκες τους η οποία γίνεται με δυσκολία σύμφωνα με τα παραπάνω. Όμως, πιστεύεται ότι τα ΕΠΑΛ χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ και προωθούν την χρήση καινοτόμων μεθόδων αρκετά έως πολύ σύμφωνα με το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων (αρκετά 42%, πολύ 20,3%, πάρα πολύ 1,4%) όμως υπάρχει ένα αξιόλογο μέρος (ελάχιστα 29% και καθόλου 7,2%) το οποίο δείχνει ότι δεν προωθούνται όσο θα έπρεπε οι ΤΠΕ και οι καινοτόμες μέθοδοι και αυτό μπορεί να οφείλεται είτε στην ελλιπή χρηματοδότηση που έχει επιφέρει η οικονομική κρίση στην χώρα μας αλλά και στην

έλλειψη ενδιαφέροντος για αναζήτηση και επέκταση των γνώσεων για περαιτέρω ανάπτυξη. Έτσι, θα λέγαμε ότι υπάρχει η ανάγκη για ώθηση και χρήση των ΤΠΕ και καινοτόμων μεθόδων όμως από ότι φαίνεται από την έρευνα δίνεται βαρύτητα προφανώς και σε άλλα πεδία και ζητήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ακόμη, η οικονομική κρίση φαίνεται να επηρέασε ακόμη και την επιθυμία των εκπαιδευτικών για πραγματοποίηση περαιτέρω εκπαίδευσης και κατάρτισης που θα ωφελούσε και τον ίδιο αλλά και την εργασία του κατά ένα πολύ μεγάλο μέρος αρκετά έως πάρα πολύ (αρκετά 43,5%, πολύ 26,1%, πάρα πολύ 11,6%) και αυτό μπορεί να οφείλεται τόσο στην μισθολογική περικοπή που υπέστησαν αλλά και στην έλλειψη κινήτρων από την σχολική μονάδα στην οποία εργάζονται. Επίσης, το μεγαλύτερο μέρος του εκπαιδευτικού προσωπικού εργάζεται υπό το καθεστώς της αναπλήρωσης το οποίο από μόνο του δεν δίνει την δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά προγράμματα αφού μετακινούνται συνεχώς.

Επιπλέον, η ίδια εικόνα (αρκετά 51,4%, πολύ 8,6%, πάρα πολύ 8,6%) επικρατεί και την δυνατότητα οργάνωσης των εκπαιδευτικών επισκέψεων σε επαγγελματικούς χώρους κ.α. για τους μαθητές και αυτό είναι ένα πρόβλημα διότι δεν αφήνει αρκετά περιθώρια στο αυριανό εργατικό δυναμικό να ανοίξει τους πνευματικούς του ορίζοντες αλλά ούτε και να αποκτήσει την απαραίτητη γνώση για το τι επικρατεί στον επαγγελματικό χώρο που θα κληθεί αργότερα να εργαστεί.

Επιπρόσθετα, τα ΕΠΑΛ ενθαρρύνουν και προωθούν την συμμετοχή των μαθητών στα προγράμματα ERASMUS με το μεγαλύτερο μέρος των διευθυντών (αρκετά 26,1%, πολύ 26,1%, πάρα πολύ 15,9%) να απαντούν αρκετά έως πάρα πολύ. Αυτό είναι ενθαρρυντικό διότι οι σχολικές μονάδες έχουν την δυνατότητα να αλληλεπιδρούν και ανταλλάσσουν γνώσεις και δεξιότητες με άλλες σχολικές μονάδες και επιχειρήσεις εκτός συνόρων πράγμα που είναι πάρα πολύ δημιουργικό και βοηθά στην βελτίωση και αναβάθμιση των γνώσεων τόσο των ίδιων των μαθητών σε προσωπικό επίπεδο όσο και των σχολικών μονάδων σε γενικότερο επίπεδο. Όμως, υπάρχει και ένα αξιοσημείωτο ποσοστό (ελάχιστα 23,2% και καθόλου 8,7%) που δεν ενθαρρύνει την συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα ERASMUS και αυτό μπορεί να οφείλεται στην ελλιπή γνώση χειρισμού και διαχείρισης των απαιτούμενων για την διεκπεραίωση του προγράμματος από τους υπευθύνους. Ακόμη, η κρίση επηρέασε στην πραγματοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων στο χώρο του σχολείου με το μισό μέρος απαντήσεων (αρκετά 38,6%, πολύ 7,1%, πάρα

πολύ 2,9%) να λένε αρκετά έως πάρα πολύ και το άλλο μισό μέρος των απαντήσεων να λένε ελάχιστα (37,1%) έως καθόλου (14,3%). Αυτό δείχνει ότι γίνεται προσπάθεια σύνδεσης των σχολικών μονάδων με την τοπική κοινωνία, όμως η οικονομική κρίση ίσως να σταμάτησε την δυνατότητα υποστήριξης από τις σχολικές μονάδες τέτοιου είδους εκδηλώσεων λόγω του ότι χρειάζεται κάποια κάλυψη απαραίτητων εξόδων για την διεξαγωγή τους. Από την άλλη πλευρά τα ΕΠΑΛ προσφέρουν επαρκή επαγγελματικό προσανατολισμό στους μαθητές και ενημέρωση σε θέματα που αφορούν την επαγγελματική αποκατάσταση και εξέλιξή τους στο μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων (αρκετά 39,1%, πολύ 22,3%, πάρα πολύ 2,9%) και αυτό δείχνει ότι οι σχολικές μονάδες μέσα από την ενημέρωση των ειδικοτήτων που προσφέρουν καθώς και τις διεξόδους που υπάρχουν μέσα από την φοίτηση σε αυτές θέλουν να δώσουν το δυναμικό παρόν στην σύνδεση του σχολείου τόσο με την αγορά εργασίας όσο και με την κοινωνία. Το ΕΠΑΛ αποτελεί ουσιαστικά μέρος του τριγώνου σχολείο – κοινωνία – αγορά εργασίας και αλληλεπιδρά με τους υπόλοιπους παράγοντες δημιουργώντας μία ανατροφοδότηση των δεδομένων και πληροφοριών που ανταλλάσσουν.

Όσον αφορά τους θεσμούς που λειτούργησαν προσφάτως στα ΕΠΑΛ μέσω του προγράμματος Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ διαπιστώθηκε ότι αναβάθμισαν και βελτίωσαν το μαθησιακό αποτέλεσμα αλλά και κατ' επέκταση την εικόνα των ΕΠΑΛ. Πιο συγκεκριμένα, για τον θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή οι μισοί από τους διευθυντές απεφάνθησαν ότι η θεσμοθέτησή του επηρέασε αρκετά έως πάρα πολύ θετικά (αρκετά 26,5%, πολύ 19,1%, πάρα πολύ 5,9%) ενώ οι υπόλοιποι μισοί είπαν ότι ο Σύμβουλος Καθηγητής επηρέασε ελάχιστα (35,3%) έως καθόλου (13,2%) θετικά. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι σχέσεις μεταξύ μαθητών και καθηγητών θα πρέπει να υποστηριχθούν και να ενθαρρυνθούν ακόμη περισσότερο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι για τον θεσμό του ψυχολόγου (αρκετά 31,4%, πολύ 25,7%, πάρα πολύ 21,4% και ελάχιστα 21,4%) δεν υπάρχει καμία απάντηση που να λέει ότι δεν επηρέασε καθόλου θετικά το μαθησιακό αποτέλεσμα και την εικόνα των ΕΠΑΛ δείχνοντας πόσο σημαντική είναι η συνεισφορά του στην αντιμετώπιση όλων των ειδών προβλημάτων και στην συμβουλευτική προσέγγιση όλων των ζητημάτων που προκύπτουν στους μαθητές και στην σχολική μονάδα. Πολύ σημαντική είναι και η συνεισφορά του θεσμού της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας στην αναβάθμιση των ΕΠΑΛ με ένα μεγάλο μέρος των διευθυντών να υποστηρίζουν ότι ο θεσμός αυτός επηρέασε αρκετά έως πάρα πολύ (αρκετά 37,1%, πολύ 21,4%, πάρα πολύ 12,9%) το μαθησιακό αποτέλεσμα των ΕΠΑΛ όμως από

το υπόλοιπο μέρος των απαντήσεων υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό που δείχνει ότι επηρέασε ελάχιστα (22,9%) έως καθόλου (5,7%) το μαθησιακό αποτέλεσμα των ΕΠΑΛ. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι μαθητές να έχουν κάποιου είδους μαθησιακή δυσκολία που θα χρειαστεί περαιτέρω διερεύνηση και υποστήριξη από κάποιον ειδικό σε τέτοιου είδους ζητήματα ώστε να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους στο σχολείο. Επιπρόσθετα, για τα σχέδια δράσης που θεσμοθετήθηκαν πρόσφατα στα ΕΠΑΛ οι διευθυντές διέκριναν ότι βοήθησαν αρκετά έως πάρα πολύ (αρκετά 38,2%, πολύ 17,6%, πάρα πολύ 11,8%) την εικόνα των ΕΠΑΛ και αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες πράγμα που οδήγησε στην ανάπτυξη της καινοτομίας. Όσον αφορά την δικτύωση των σχολείων από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι μισοί διευθυντές απάντησαν ότι επηρέασε αρκετά έως πάρα πολύ (αρκετά 35,3%, πολύ 10,3%, πάρα πολύ 5,9%) θετικά το μαθησιακό αποτέλεσμα και την εικόνα των ΕΠΑΛ ενώ οι υπόλοιποι μισοί είπαν ότι επηρέασε ελάχιστα (42,6%) έως καθόλου (5,9%). Από αυτό γίνεται κατανοητό ότι πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο η επικοινωνία μεταξύ των σχολικών μονάδων και να δοθούν κίνητρα για αξιοποίηση αυτής της σύνδεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι διευθυντές έδωσαν κάποιες προτάσεις για την αναβάθμιση των ΕΠΑΛ επιγραμματικά με το μεγαλύτερο μέρος να συμφωνεί ότι η ανάγκη για σύνδεση των ΕΠΑΛ με την αγορά εργασίας είναι πρωταρχικής σημασίας και στην συνέχεια πρότειναν την βέλτιστη αξιοποίηση των υποδομών. Ακόμη, υποστήριξαν ότι η διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας αλλά και η ανάδειξη του κοινωνικού ρόλου θα βοηθήσει στην αναβάθμιση των ΕΠΑΛ. Επιπλέον, η ενίσχυση του υψηλού επιπέδου σπουδών θα αυξήσει την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς επίσης και η ενίσχυση της διασυνοριακής κινητικότητας θα αναβαθμίσει το μαθησιακό αποτέλεσμα των ΕΠΑΛ.

Από τα παραπάνω συμπεράσματα καταλήγουμε στην διαμόρφωση της άποψης ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό να γίνει εκσυγχρονισμός του ήδη υπάρχοντος εργαστηριακού εξοπλισμού και που θα μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ζήτησης της σύγχρονης αγοράς εργασίας. Στη συνέχεια θα πρέπει να εισαχθεί η ψηφιακή μάθηση με βελτίωση των εποπτικών μέσων στην μαθησιακή διαδικασία ώστε οι μαθητές να λαμβάνουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις πληροφορίες που χρειάζονται για να εξελιχθούν στην ειδικότητα που έχουν επιλέξει. Για να γίνουν αυτά, θα πρέπει να δοθεί

μία σχετική προτεραιότητα στην χρηματοδότηση των επαγγελματικών εκπαιδευτικών μονάδων ώστε να μπορέσουν να στελεχωθούν με τον απαραίτητο εξειδικευμένο εργαστηριακό εξοπλισμό ή να αναπληρώσουν τυχούσες ελλείψεις που μπορεί να προκύπτουν και ο οποίος με την σειρά του θα υποστηρίξει κατάλληλα την εκπαιδευτική διαδικασία.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να γίνει αναθεώρηση των προσφερόμενων ειδικοτήτων με βάση την τοπική ζήτηση της αγοράς εργασίας αλλά και την διεθνή. Ως εκ τούτου προκύπτει από την έρευνα ότι και τα αναλυτικά προγράμματα θα πρέπει να ανανεώνονται πιο συχνά ώστε να ακολουθούν τις τάσεις που επικρατούν στις ειδικότητες που προσφέρονται και να προετοιμάζουν κατάλληλα τους μαθητές για την μετέπειτα απασχόλησή τους. Με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν στην επαγγελματική εκπαίδευση θα ήταν χρήσιμο να υπάρξει μία Επιτροπή Παρατήρησης η οποία θα έχει ως αρμοδιότητα τον εντοπισμό των αναγκών που προκύπτουν στην στελέχωση των ΕΠΑΛ με τον απαραίτητο εργαστηριακό εξοπλισμό αλλά και την παρακολούθηση των αναλυτικών προγραμμάτων για την ανανέωσή τους στα διάφορα σημεία όπου απαιτείται για την ειδικότητα.

Επιπλέον, ένα άλλο βασικό κομμάτι που χρειάζεται αναβάθμιση είναι η σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας με περισσότερο άνοιγμα της σχολικής μονάδας στην τοπική οικονομία. Σε αυτό το σημείο θα βοηθούσε πολύ η εισαγωγή των projects μαθημάτων με την συμμετοχή των επιχειρήσεων στην μαθησιακή διαδικασία. Αυτό μπορεί να γίνει με την ανάληψη καθηκόντων από τους μαθητές για την διεκπεραίωση διαφόρων εργασιών με βάση το project που θα τους δίνεται πάνω στην παραγωγική διαδικασία της επιχείρησης και με την συχνότερη επίσκεψη των μαθητών στον εργασιακό χώρο που θα μπορούσε να ενταχθεί στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα. Ακόμη, στην κατεύθυνση αυτή θα συμβάλει και η διεύρυνση της μαθητείας στην επαγγελματική εκπαίδευση με την δημιουργία περισσότερων κινήτρων για συμμετοχή των επιχειρήσεων στην μαθητεία, καλύτερη κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού αλλά και του προσωπικού των επιχειρήσεων για την ομαλή ένταξη και υποστήριξη των μαθητών ώστε η συμμετοχή τους στην μαθητεία να καλύπτει ποιοτικά την θέση που τους προσφέρεται από την επιχείρηση, με παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης από ειδικούς, αξιολόγηση και δημιουργία δικτύωσης με άλλα σχολεία και επιχειρήσεις για ανταλλαγή πληροφοριών. Αυτή η δράση θα μπορεί να χρηματοδοτηθεί από το δημόσιο και έτσι οι επιχειρήσεις θα

μπορούν να αξιοποιούν την παραγωγική τους διαδικασία και να χτίσουν μία μακροπρόθεσμη σχέση με έναν πιθανό αυριανό συνεργάτη.

Επιπρόσθετα, η ανάδειξη του κοινωνικού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα μπορέσει να γίνει με την προσφορά ίσων ευκαιριών ιδιαίτερα στους μαθητές που έχουν βιώσει την αποτυχία σε προηγούμενες τάξεις και να τους ενθαρρύνει για συμμετοχή στην μαθησιακή διαδικασία έτσι ώστε να αναζητήσουν την καταξίωση στην επιτυχία και όχι στην παραβατική συμπεριφορά. Θα πρέπει, λοιπόν, να αναζητηθούν νέες παιδαγωγικές μέθοδοι προσέγγισης και αξιολόγησης των μαθητών ώστε να αρθούν οι κοινωνικές ανισότητες και να προαχθεί η γνώση σε ένα περιβάλλον που προσφέρει ίδιες δυνατότητες σε όλους τους μαθητές. Επίσης, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η μέθοδος *peer to peer* μία μέθοδος που βασίζεται στην μετάδοση γνώσης μεταξύ ομότιμων, αλληλοϋποστήριξης, κοινότητας μάθησης και *Open Education Resources* (ελεύθερο εκπαιδευτικό υλικό).

Όσον αφορά την αναβάθμιση του υψηλού επιπέδου σπουδών στην επαγγελματική εκπαίδευση, εκτός από την ενισχυτική διδασκαλία για την κάλυψη βασικών γνώσεων των μαθητών σε βασικά μαθήματα θα πρέπει να δημιουργηθούν τρόποι για να γίνει αναβάθμιση επιπέδου σπουδών και στα μαθήματα ειδικότητας. Αυτό μπορεί να γίνει με την παρακολούθηση και ενημέρωση όλων των εξελίξεων στην τεχνολογία των διδασκόμενων μαθημάτων καθώς και με την επίσκεψη όπου είναι δυνατό σε καινοτόμες δράσεις επιχειρήσεων. Ακόμη, η δικτύωση με σχολεία τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο αλλά και με εκπαιδευτικές μονάδες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για ανταλλαγή πληροφοριών πάνω σε καινούριες ιδέες που αφορούν την ειδικότητα που παρακολουθούν.

Επιπρόσθετα, για την αναβάθμιση της διασυνοριακής κινητικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης κρίνεται απαραίτητο να δημιουργηθεί μία ομάδα στην οποία θα συμμετέχουν η Δ/ση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, η Δ/ση Διά Βίου Μάθησης, η Δ/ση Ευρωπαϊκών και Διεθνών Θεμάτων και η Διεύθυνση Ειδικών Προγραμμάτων Διεθνών Υποτροφιών του ΠΚΥ και η οποία θα είναι υπεύθυνη για την αποτίμηση των καλών πρακτικών που προέκυψαν από την μέχρι τώρα εφαρμογή της διακρατικής κινητικότητας και πώς θα αξιοποιηθούν, να διαχειριστεί και να διαθέτει τις όποιες πληροφορίες στους μαθητές ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των συμμετεχόντων και να δοθούν τα κατάλληλα κίνητρα για περαιτέρω επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Ακόμη, θα πρέπει να στοχεύσει στην μακροχρόνια κινητικότητα με σκοπό την παροχή της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε μαθητές για επιμόρφωση και πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις του εξωτερικού. Επιπλέον,

το πρόγραμμα Erasmus να αποτελέσει πηγή ανατροφοδότησης για την διαμόρφωση ειδικοτήτων και προγραμμάτων σπουδών καθώς και στην πραγματοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί ο κατάλληλος επαγγελματικός προσανατολισμός μέσα από οδηγίες και υπηρεσίες προσαρμοσμένες στην τοπική αγορά εργασίας ώστε να αναστραφεί η πεποίθηση της κοινωνίας, των γονέων και των εκπαιδευόμενων ότι η μόνη διέξοδος από την ανεργία είναι η φοίτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ακόμη, θα πρέπει να προωθηθεί η συμμετοχή των επιχειρήσεων στην Μαθητεία για την ανάδειξη του ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Θα πρέπει να δοθεί το βήμα στις τοπικές επιχειρήσεις και κοινωνικούς φορείς ώστε να δώσουν τις δικές τους κατάλληλες οδηγίες και συμβουλές για τις ευκαιρίες που δίνονται στους εκπαιδευόμενους για εύρεση εργασίας στην τοπική αγορά. Ακόμη, να δοθούν τα κατάλληλα κίνητρα για αύξηση των θέσεων πρακτικής άσκησης και μαθητείας και ανταλλαγής γνώσεων και δεξιοτήτων μεταξύ εργαζόμενων και εκπαιδευόμενων. Σε αυτήν την κατεύθυνση θα υπήρχε η ώθηση για αναβάθμιση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης αν το σχολείο συνδεόταν με τις επιχειρήσεις μέσω της εφαρμογής κατάλληλων projects τα οποία θα επιλέγονται με βάση τις τοπικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επίσης, σε αυτό θα βοηθούσε και η αξιοποίηση των εργαστηριακών υποδομών του σχολείου ώστε ο μαθητής να είναι προετοιμασμένος να αντιμετωπίσει το συγκεκριμένο θέμα σε πραγματικό επαγγελματικό περιβάλλον. Η εμπειρία των εκπαιδευτικών καθώς και η επιμόρφωσή τους πάνω σε καίρια θέματα που αφορούν τις επιχειρήσεις θα μπορούσε να συνδράμει στην προσπάθεια αυτή για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Η ανάδειξη της αναγκαιότητας της καλλιέργειας κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας με τους εκπαιδευτικούς του χώρου εργασίας για την απόδοση καινούριας γνώσης και εμπειρίας που αποκτάται στο εργασιακό περιβάλλον συμβάλλει στην αναβάθμιση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ακόμη, μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη καινούριων μεθόδων διδασκαλίας και της καινοτομίας πάνω σε εκπαιδευτικά θέματα που αφορούν τους τοπικούς φορείς. Με αυτόν τον τρόπο οι κρίνεται αναγκαίο οι εκπαιδευτικοί να επιμορφωθούν πάνω σε εργαστηριακά θέματα και projects, σε παιδαγωγικές μεθόδους και

σε σύγχρονες μεθόδους e learning για να μπορέσουν στις καινούριες απαιτήσεις που συνεχώς προκύπτουν.

Σε κοινωνικό επίπεδο, η αναβάθμιση του κοινωνικού ρόλου του επαγγελματικού σχολείου θα επιφέρει την προσέλκυση περισσότερων μαθητών, βελτίωση των αδυνατούντων και βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών και στην συνέχεια της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ακόμη, η ανάπτυξη επικοινωνίας μεταξύ των ψυχοκοινωνικών δομών και του ανθρώπινου δυναμικού του σχολείου δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για εποικοδομητική επικοινωνία η οποία θα βοηθήσει πολύ και στην αναγνώριση του έργου που προσφέρει η επαγγελματική εκπαίδευση. Θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και η δημιουργία εθελοντικών ομάδων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στο διδακτικό έργο με την εμπειρία τους όπως για παράδειγμα η αξιοποίηση της εμπειρίας των συνταξιούχων εκπαιδευτικών ή τεχνικών.

Στο πλαίσιο της αναβάθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην προβολή της αξίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης στο ευρύτερο κοινό έτσι ώστε να προωθηθεί η κοινωνική αναγνώρισή της. Θα πρέπει να δημιουργηθούν αρμοδιότητες που θα έχουν να κάνουν με την πληροφόρηση και την ανάδειξη της αξίας της στρατηγικής για την αναβάθμιση της επαγγελματικής καθώς και τρόπους για παράταση των δράσεων επικοινωνίας ώστε να παραμείνει το ενδιαφέρον του κοινού αμείωτο.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αθανασούλα-Ρέππα Α.(1999). Λήψη αποφάσεων στο χώρο της εκπαίδευσης. Στο: Διοίκηση Σχολικών Μονάδων του ΕΑΠ, Τόμος Α΄. Πάτρα

Αναγνωστόπουλος, Δ. & Σουμάκη, Ευγ. (2013) Η κατάσταση των παιδιών και των εφήβων στην Ελλάδα της «κρίσης». Σύναψις, 29 (9) 11- 14. <http://www.soumaki.gr/synapsis.pdf>.

Αυγητίδου, Σ., Κομίνια, Ε., Λυκομήτρου, Σ., Αλεξίου, Β., Ανδρούσου, Α. Κακανά, Δ.Μ., Τσάφος, Β. & Κουσαξίδης, Κ. (2016) Αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στην

εκπαίδευση: Απόψεις και πρακτικές διευθυντών και προϊσταμένων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Έρευνα στην Εκπαίδευση, 5, (1), 172- 185.<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/view/10784/11070>. (7/2/2020)

Βαλάση Δ. (2017), «Οι απόψεις των ευρωπαϊών πολιτών για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση. Μερικά πρώτα αποτελέσματα της έρευνας γνώμης του CEDEFOP για την ΕΕΚ», Ενημερωτικά Σημειώματα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Δεκέμβριος, σσ. 12. https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2017/12/ΕΣ_2017_12_CEDEFOP-ΕΕΚ.pdf (3/3/2020)

Βέττας, Ν. (2017). “Εκπαίδευση και ελληνική οικονομία” στο Δ. Βαγιάνος (κ.α.) Πέρα από τη λιτότητα. Για μια νέα δυναμική στην ελληνική οικονομία. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Βούζας Φώτης (1998). Αξιοποίηση Ανθρώπινου Δυναμικού, Στρατηγικός παράγοντας βελτίωσης της ποιότητας: Α Contingency Approach <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/viewFile/9073/9320> (14/2/2020)

Γαλανάκη, Ε. (2015). Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη Παιδιών και Εφήβων σε συνθήκες οικονομικής κρίσης. Οδηγίες για γονείς. Αθήνα: ΕΚΠΑ, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ψυχολογίας. http://psychlab.primedu.uoa.gr/fileadmin/psychlab.primedu.uoa.gr/uploads/Pdf/Drastiriotes/Kataskeui_Ylikou/Fylladio_gia_goneis.pdf. (10/1/2020)

Γιολδάσης Γ. (2018). Μοντέλα Διοίκησης στην Επαγγελματική Εκπαίδευση. Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά Τεχνολογικού Τομέα. Αθήνα.

ΓΣΕΕ (2013). Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος. <http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/enhmerosh-teyxos-210.pdf>. (23/1/2020)

ΓΣΕΒΕΕ (2010). Εκπόνηση μελέτης για ένα ενιαίο πλαίσιο ποιοτικής αναβάθμισης αρχικής-συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης ενηλίκων (αδημοσίευτο).

ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ & ΣΕΤΕ (2015), Κοινωνικός διάλογος σε ζητήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με έμφαση στην εφαρμογή του δικού μοντέλου μαθητείας, Κείμενο Πολιτικής, Νοέμβριος, σσ. 12.

ΕΛΣΤΑΤ (2010). Ελληνική Στατιστική Αρχή.
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/ELLAS_IN_NUMBERS_GR.pdf. (25/1/2020)

ΕΛΣΤΑΤ (2012). Ελληνική Στατιστική Αρχή.
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-livingcond>. (25/1/2020)

ΕΛΣΤΑΤ (2013). Η Ελλάδα σε αριθμούς 2013. Πειραιάς: ΕΛΣΤΑΤ. <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-census2011>. (26/1/2020)

ΕΛΣΤΑΤ (2016), Δελτίο Τύπου: Έρευνα Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης σχολικού έτους 2014/2015 (26/1/2020).

ΕΟΠΠΕΠ (2013). Πρόταση για το ελληνικό πλαίσιο προσόντων, 20 Φεβρουαρίου 2013 (8/2/2020)

Εργαστήριο Παιδαγωγικής Έρευνας και Εκπαιδευτικών Πρακτικών (2016). Αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στην εκπαίδευση: Απόψεις και πρακτικές διευθυντών και προϊσταμένων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, Τόμος 5, Τεύχος 1, σσ. 172-185
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/viewFile/10784/11070> (1/2/2020)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), Νέο Θεματολόγιο Δεξιοτήτων για την Ευρώπη (Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN>) (2/2/2020)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012). Rethinking education, country analysis, part I [Επανεξετάζοντας την εκπαίδευση, ανάλυση χωρών, μέρος Ι]. Λουξεμβούργο : Υπηρεσία εκδόσεων SWD (2012)377 final. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0377:FIN:EN:HTML>. (2/2/2020)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018). Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ελλάδα: 2018 https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-greece_el.pdf (4/2/2020)

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή (2012). «Επιδίωξη ελκυστικότερης μεταδευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 2012/C 68/01. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52012IE0147> (4/4/2020)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2008). Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Απριλίου 2008 σχετικά με την θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για την δια βίου μάθηση. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C111,6.5.2008, σελ. 1-7. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EL:PDF> (4/4/2020)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2009^α). Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Ιουνίου 2009 για την δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για την διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 155, 8.7.2009, σελ. 1-10. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EL:PDF> (11/3/2020)

Ζάχαρης, Ε. (1985). Ιστορία, Οργάνωση και Διοίκηση Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως. Αθήνα

Ζαφειρόπουλος Κώστας (2015). Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία .Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (2013). Οι κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής 2013: η ανεργία των νέων. Ενημέρωση, Τεύχος 210, Νοέμβριος 2013. <http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/enhmerosh-teyxos-210.pdf> (5/3/2020)

Ίδρυμα Οικονομικών Βιομηχανικών Ερευνών(ΙΟΒΕ) (2018), Εκπαίδευση και αγορά εργασίας στην Ελλάδα: Επιπτώσεις της κρίσης και προκλήσεις.http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_09072018_REP.pdf (21/3/2020)

ΙΤΥΕ (2011). Αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στα ΕΠΑΛ – ΕΠΑΣ με την ανάπτυξη και αξιοποίηση εργαλείων ΤΕΕ στο πλαίσιο εφαρμογής των εκπαιδευτικών πολιτικών και παρεμβάσεων του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Ρίο: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων. Ενότητα Εργασίας 2, επιστημονική σχεδίαση και διενέργεια έρευνας, Παραδοτέο Π2.3 Τελική έκθεση.

Κακανά, Δ.-Μ., Γκαραγκούνη – Αραίου, Φ., Θεοδοσίου, Σ., Μανώλη, Π., Μαβίδου, Α., Ρούση-Βέργου, Χ., Χατζοπούλου, Κ., Ανδρούσου, Α., Αυγητίδου, Σ. & Τσάφος, Β. (2016). Το Πρόγραμμα TOCSIN: Διαστάσεις και Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Διάλογοι! Θεωρία και Πράξη στις Επιστήμες της Αγωγής και Εκπαίδευσης, 2, 78-102. <http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/dialogoi/article/view/10535/10920> (1/4/2020)

ΚΑΝΕΠ (2016), Τα βασικά μεγέθη της Εκπαίδευσης 2016. Η ελληνική πρωτοβάθμια & δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΜΕΡΟΣ Β: Το εθνικό πλαίσιο αναφορά 2001 - 2004), Αθήνα: ΚΑΝΕΠ. (15/1/2020)

ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, (2014). Δημόσιες και Ιδιωτικές Δαπάνες για την Εκπαίδευση σε Περιβάλλον Κρίσης, Καταγραφή Δαπανών περιόδου 2001-2013 σύμφωνα με τα Στοιχεία για τους Υποδείκτες του ΔΤΚ όπως ανακοινώθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ. (16/1/2020)

Καρατζόπουλος Σ. – Πανταζή Σ. (2014). Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Αδυναμίες, δυνατότητες και προοπτικές. ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Αθήνα: 2014. https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/10/meleti_eppagelmatiki_ekpaideusi.pdf (27/3/2020)

Κοντογεωργίου, Α., Κολοκοτρώνης, Δ. & Λαπούσης, Γ. (2015) Σημαντικές αλλαγές στην επαγγελματική ζωή των καθηγητών εν μέσω οικονομικής κρίσης: Μία ποιοτική έρευνα. Έρευνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών- Επιστημονικών Θεμάτων, 7, 178- 193. http://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/ekpaideytika/t07- 12.pdf. (9/3/2020)

Κυριατζή, Α. (2015). Οι Προσπάθειες της Ι. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης για την Αντιμετώπιση της Οικονομικής και Κοινωνικής Κρίσης κατά την Περίοδο της Κατοχής. Synthesis, Ηλεκτρονικό περιοδικό τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ, 3(2), 31-52, <http://ejournals.lib.auth.gr/synthesis/article/view/4632/4730> (17/3/2020)

Μακρυνιώτη, Δ. (2014). Λόγοι για την Παιδική Ηλικία στην Εποχή της Κρίσης. Στο Μ. Τζεκάκη & Μ. Κανατσούλη (Επιμ.). Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή: Αναστοχασμοί για την Παιδική Ηλικία (σ.σ. 27-41). Θεσσαλονίκη: ΤΕΠΑΕ ΑΠΘ.

Μητράκος Θ. (2013). Ανισότητα και φτώχεια: τάσεις και προκλήσεις. Ημερίδα στο ΚΕΠΕ για την κοινωνική συνοχή και την οικονομική κρίση, 30 Μαΐου 2013.

Μπούρας, Γ. & Λύκουρας, Λ. (2011) Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην ψυχική υγεία. Εγκέφαλος. 48, 54- 61. <http://www.encephalos.gr/pdf/48- 2- 02g.pdf>. (22/2/2020)

Mc Kinsey (2011). Η Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά. Προσδιορίζοντας το νέο μοντέλο ανάπτυξης. McKinsey&company. Αθήνα Σεπτέμβριος 2011. https://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/Greece_10_Years_Ahead_Executive_summary_Greek_version_small.pdf (23/3/2020)

Ντολιοπούλου, Ε. Σ. (2015). Οι Επιπτώσεις της Φτώχειας Γενικότερα και στα Παιδιά Ειδικότερα και Πιθανοί Τρόποι Παρεμβάσεων για την Πρόληψη και τη Μείωσή της. Έρευνα στην Εκπαίδευση,3, 97-125. <http://dx.doi.org/10.12681/hjre.8849> (5/4/2020)

Ομάδα Εργασίας ΚΕΜΕΤΕ (2011). Θέσεις και Προτάσεις της ΟΛΜΕ για το Νέο Σχολείο - Νέο Λύκειο. www.kemete.sch.gr

ΟΟΣΑ (2011). Ζητείται βοήθεια: υπολογισμός μελλοντικών δημογραφικών τάσεων και δαπανών μακροπρόθεσμης περίθαλψης (κεφάλαιο 2). Ζητείται βοήθεια:παρέχοντας και δαπανώντας για μακροχρόνια πρόνοια. Παρίσι: ΟΟΣΑ, σελ. 61-84. <http://www.oecd.org/els/health-systems/47884543.pdf>. (31/3/2020)

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2006). Η μαθητική διαρροή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γυμνάσιο, ενιαίο λύκειο, ΤΕΕ): Έρευνα. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. http://kesyp-ampel.att.sch.gr/Math_Diarroi_PI.pdf (4/3/2020)

Παϊδούση Χρύσα (2016). Ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης: κοινωνικές και έμφυλες διαστάσεις. ΕΙΕΑΔ, Φεβρουάριος 2016. www.eiead.gr/publications/docs/ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ_της_Επαγγελματικής_Εκπαίδευσης.pdf (27/2/2020)

Παρατηρητήριο Μετάβασης -Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Σύνδεση των προγραμμάτων σπουδών ΤΕΕ με την αγορά εργασίας, Αθήνα, 2008.

Πεσμαζόγλου Στ. (1987), Εκπαίδευση και Ανάπτυξη στην Ελλάδα 1948-1985. Το ασύμπτωτο μιας σχέσης, Θεμέλιο, Αθήνα, 1987.

Πουρκός, Μ. Α. & Δαφέρμος, Μ. (2010) (εισαγωγή - επιμέλεια). Ποιοτική Έρευνα στις Κοινωνικές Επιστήμες. Επιστημολογικά, Μεθοδολογικά και Ηθικά Ζητήματα. Αθήνα: Τόπος.

Προβατά Α. (2002). Η Πολυτεχνική Εκπαίδευση και το πρόγραμμα της ΕΔΑ του 1960. Σύγχρονη Εκπαίδευση 124: 41-45

ΣΕΒ (2013). Ο τομέας του περιβάλλοντος: μηχανισμός διάγνωσης των αναγκών των επιχειρήσεων σε επαγγέλματα και δεξιότητες. Αθήνα: ΣΕΒ, Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών. http://www.sevstegi.org.gr/sites/default/files/PERIVALLON_0.pdf. (14/3/2020)

Σιδηροπούλου-Δημακάκου Δ. (1993), «Τα χαρακτηριστικά του μαθητή που επιλέγει την Τεχνική Εκπαίδευση», Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, 26-27, σσ. 50-77.

Συνήγορος του Παιδιού (2012). Οι συνέπειες της κρίσης στη ζωή των μαθητών: έρευνα των εφήβων συμβούλων του Συνηγόρου του Παιδιού. <http://www.0-18.gr/giamegaloyis/nea/oi-synepeies-tis-krisis-sti-zoi-ton-mathiton-ereynaton-efibon-symboylon-toysynigoroy-toy-paidioy>. (18/2/2020)

Σύνταγμα της Ελλάδας, Άρθρο 16, Παράγραφος 4.

Στάγια, Δ. & Ιορδανίδης, Γ. (2014) Το επαγγελματικό άγχος και η επαγγελματική εξουθένωση των εκπαιδευτικών στην εποχή της οικονομικής κρίσης. Επιστημονική Επετηρίδα. 7. <http://dx.doi.org/10.12681/jret.855> (26/1/2020).

ΥΠΔΒΜΘ (2011). Π³ : εθνικό πλαίσιο διασφάλισης ποιότητας στη δια βίου μάθηση. Αθήνα: ΥΠΔΒΜΘ, Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. <http://www.gsae.edu.gr/images/stories/plaisio.pdf>. (28/1/2020)

Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων (2014). Πρόγραμμα «Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ». ΕΣΠΑ 2014-2020. <https://mnaepal.wordpress.com/>. (20/1/2020)

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων (2016), Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας (Διαθέσιμο στο: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/Στρατηγικό_Πλαίσιο_EEK.pdf). (6/2/2020)

Φραγκουδάκη Α. (1985). Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης – Θεωρίες για την Κοινωνική Ανισότητα στο Σχολείο. Εκδ. Παπαζήσης

Φωτόπουλος, Ν. (επιμ.) Κατάρτιση, Απασχόληση και Εκπαιδευτική Πολιτική. Διερεύνηση της σύνδεσης της επαγγελματικής κατάρτισης με την απασχόληση, ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, Αθήνα, 2013.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Agelopoulos, G. 2016. "Ex Nihilo Nihil Fit: On the Greek Crisis". In *Theorizing the Contemporary. Cultural Anthropology online*. Retrieved August 21, 2016 from the World Wide Web: <https://culanth.org/fieldsights/863-ex-nihilo-nihil-fit-on-the-greek-crisis> (1/2/2020)

Abric J.C. (1994), *Representation Sociales et Pratique*, Paris: PUF Bourdieu P. & Passeron J.-C. (1990), *Reproduction in Education, Society and Culture*, London: Sage Publications (2nd edition).

Akrivou, Ev. Bonoti, F. & Dermitzaki, I. (2016) School- aged children's perceptions of financial crisis. *Preschool and Primary Education*, 4, (2), 305- 322. <http://dx.doi.org/10.12681/ppej.9060>.

Andrews, B. & Wilding, JM. (2004). The Relation of Depression and Anxiety to Life-stress and Achievement in Students. *British Journal of Psychology*, 95(4), 509-21.

Avgitidou, S., Kominia, E., Likomitrou, S., Alexiou, V., Androusou, A., Kakana, D.- M., Tsafos, V. & Kousaxidis, K. (2017) Principals' views of the effects of socio- economic crisis on primary education. *MENON: Journal of Education Research*. 4, 126- 142. http://www.edu.uowm.gr/site/system/files/menon_issue_4th_032017_draft_1.pdf. (4/2/2020)

Babbie, E. (2007). *The Basics of Social Research*. Cengage Learning.

Ball, S.J. (2003). *Class strategies and the Education Market. The Middle Classes and social advantage*. London

Banks O. (1987). *Η Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη*

Bosch, G. (2010). *Dismissing hours not workers: work-sharing in the economic crisis*, in Heyes, J and Rychly, L (eds) *Labour Administration and the Economic Crisis: Challenges, Responses and Opportunities*, Geneva: ILO.

Bourdieu P. & Passeron J.- CL. (1996) *Οι κληρονόμοι. Οι φοιτητές και η κουλτούρα*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Brooks-Gunn, J. & Duncan, G.J. (1997). The Effects of Poverty on Children. *The Future of Children*, 7(2), 55-71.

Calhoun, C. & Derluigan, G. (eds.) (2011). *Business as Usual: the Roots of the Global Financial Meltdown*. vol. 1. New York: NYU Press.

Cedefop (2010a). Skills supply and demand in Europe: medium-term forecast up to 2020. Country fiche: Greece 2020.

Cedefop (2012). From education to working life: the labour market outcomes from vocational education and training. Cedefop Reference series. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3063_en.pdf. (10/2/2020)

Cedefop (2012). Future skills supply and demand in Europe: forecast Μελλοντική προσφορά και ζήτηση δεξιοτήτων στην Ευρώπη – πρόγνωση 2012. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (Cedefop Research Paper No 21).

Cedefop (2012β). Trends in VET policy in Europe 2010-12. Cedefop working paper; No 16. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/6116_en.pdf. (22/3/2020)

CEDEFOP (2014). Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λουξεμβούργο, 2014. https://www.cedefop.europa.eu/files/4130_el.pdf (19/3/2020)

Cedefop (2015), Ενημερωτικό σημείωμα – 9101 EL, Αριθμός καταλόγου: TI-BB-15-005-EL-N, ISBN 978-92-896-1776-5, doi: 10.2801/62500 http://www.cedefop.europa.eu/files/9101_el.pdf (31/3/2020)

CEDEFOP (2017), “CEDEFOP European public opinion survey on Vocational Education and Training”, CEDEFOP Research Paper, Luxembourg: Publication Office, no. 62.

Cedefop ReferNet (2018c), Greece: national committees linking the education system and the labour market (Ελλάδα: Εθνικές επιτροπές που συνδέουν το εκπαιδευτικό σύστημα και την αγορά εργασίας). <http://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/greece-national-committees-linking-educationsystem-and-labour-market> (25/2/2020)

Crowley, A. & Vulliamy, C. (2007). Listen Up! Children and Young People Talk About Poverty. Report. Cardiff: Save the Children UK. Retrieved January 21, 2016 from the World Wide Web: <http://www.savethechildren.org.uk/resources/online-library/listen-up-children-and-youngpeople-talk-about-poverty> (18/1/2020)

Damme, D.V. & Karkkainen, K. (2011). OECD Education today Crisis Survey 2010: The Impact of the Economic Recession and Fiscal Crisis on Education in OECD Countries. OECD Education Working Papers, 56.

Dimitropoulos, A., and Kindi, V., Accountability in Greek Education: Country Case Study Prepared for the 2017/8 Global Education Monitoring Report. Accountability in Education:

Meeting our Commitments, UNESCO, Paris,
<http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002595/259533e.pdf>. (29/1/2020)

Douglass, J. A.(2010). Higher Education Budgets and the Global Recession: Tracking Varied National Responses and Their Consequences. Center for Studies in Higher Education. Research & Occasional Paper Series: CSHE.4.10. Retrieved January 25, 2016
<http://escholarship.org/uc/item/44m4p8r4> (8/1/2020)

Dowdell, J. et al. (2009). How Teacher Educators Can Address Our Nation's Financial Crisis. SRATE, 18(1), 1-6.

Drydakis, N. (2015). The Effect of Unemployment on Self-Reported Health and Mental Health in Greece from 2008 to 2013: A Longitudinal Study Before and During the Financial Crisis. Social Science & Medicine, 128, 43-51
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277953614008338>. (7/3/2020)

Durkheim, E. (1977) Evolution of Educational Thought.London: RKP

Eagle, P. & Black, M. (2008) The Effect of Poverty and Child Development and Educational Outcomes. The New York Academy of Sciences. 1136, 243- 256.
http://digitalcommons.calpoly.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=psyed_fac.
(15/2/2020)

Elliot, R. & Leonard, C. (2004). Peer Pressure and Poverty: Exploring Fashion Brands and Consumption Symbolism Among Children of the 'British Poor'. Journal of Consumer Behavior, 3(4), 347–359.

Ernst & Young κ. α. (2017) Εκπαίδευση, Επιχειρηματικότητα και Απασχόληση: Ζητείται προσέγγιση
[https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-survey-20-06-2017/\\$FILE/eysurvey-20-06-2017.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-survey-20-06-2017/$FILE/eysurvey-20-06-2017.pdf). (8/3/2020)

Eurofound (2012). NEETs, young people not in employment, education or training: characteristics, costs and policy responses in Europe. Luxembourg 2012
<http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254EN.pdf>. (16/2/2020)

European Foundation (2012). European Foundation of Quality in e-Learning, Quality Management of Peer Production Handbook (QMPP), http://cdn.efquel.org/wp-content/uploads/2012/03/QMPPHandbook_ver099.pdf?a6409c (9/1/2020)

European Commission (2019). Διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης: Ελλάδα.
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-27_el
(10/1/2020)

European Commission (2020). Πρόγραμμα Erasmus plus.
https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_en (10/1/2020)

- European Union (2011). Supporting vocational education and training in Europe. The Bruges communiqué. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8739d626-1988-4453-a0b7-6f0554b06e2e> (11/1/2020)
- Eurostat (2013). European Commission. Education and training. http://ec.europa.eu/education/news/rethinking/sw377_en.pdf (3/2/2020)
- Eurostat (2013). Eurostat, income and living conditions (ILC) database. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/income_social_inclusion_living_conditions/data/database (3/2/2020)
- Eurostat (2013). General government deficit/surplus <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00127&language=en> (4/2/2020)
- Gardner H. (1983), *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, New York: Basic Books.
- Griggs, J. & Walker, R. (2008). *The Costs of Child Poverty for Individuals and Society*. Report. Joseph Rowntree Foundation. Retrieved January 21, 2016 from the World Wide Web: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.612.3913&rep=rep1&type=pdf> (8/1/2020)
- Horgan, G. (2009). *Speaking Out Against Poverty: Voices of Children Living in Disadvantaged Areas*. Report. Save the Children. Retrieved January 27, from the World Wide Web: <http://www.savethechildren.org.uk/resources/online-library/speaking-out-against-poverty-voices-of-children-living-in-disadvantaged-areas> (11/1/2020)
- Hossain, N., McGregor, A. (2011) A ‘Lost Generation’? Impacts of Complex Compound Crises on Children and Young People. *Development Policy Review*. 29, (5), 565- 584. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-7679.2011.00547.x/full>. (15/1/2020)
- Ioannidou and Stavrou (2013). *Prooptikes metarythmisis tis epagelmatikis ekpaidefsis stin Ellada*: Friedrich-Ebert-Stiftung. <http://library.fes.de/pdf-files/id/10315.pdf> (27/2/2020)
- Johnson, S., Cooper, C., Cartwright, S., Donald, I., Taylor, P., Millet, C. (2005) The experience of work-related stress across occupations. *Journal of Managerial Psychology*. 20, (2), 178187. <https://doi.org/10.1108/02683940510579803>. (28/1/2020)
- Kalyva, E. (2013) Stress in Greek Primary Schoolteachers Working Under Conditions of Financial Crisis. *Europe's Journal of Psychology*. 9, (1). <https://ejop.psychopen.eu/article/view/488/html>. (7/4/2020)
- Karkkainen, K. (2010). *Summary Of The Initial Education Today Crisis Survey*. June 2009: Initial Reflections On The Impact Of The Economic Crisis On Education. *OECD Education Working Papers 43*, 1-19, OECD Publishing.

Kokkevi, A., Stavrou, M., Kanavou, E. & Fotiou, A. (2014) The Repercussions of the Economic Recession in Greece on Adolescents and their Families, Innocenti Working Paper No. 2014- 08, UNICEF Office of Research, Florence. <https://www.unicefirc.org/publications/732/>. (17/3/2020)

Kollias Andreas (Feb. 2010), The intake of initial vocational orientation programmes and schools and student performance: Some preliminary PISA 2009 findings, The FARE project http://edemos.iacm.forth.gr/images/docs/vet_pisa2009.pdf (2/3/2020)

Kyriacou, Ch. (2001) Teacher Stress: directions for future research. Educational Review. 53, (1), 27- 35. <https://doi.org/10.1080/00131910120033628>. (3/4/2020)

Laux, F., & Connolly, T. (2013). E-Learning and Self-Assessment for HandsOn Labs. International Journal on Advances in Internet Technology, 6(3 & 4). Retrieved https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=33&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiC0M7lu8LLAhWBEywKHc8xB0I4HhAWCCcwAg&url=https%3A%2F%2Fwww.thinkmind.org%2Fdownload.php%3Farticleid%3Dinttech_v6_n34_2013_1&usg=AFQjCNGU0maZ36tK9zbHR7xyqo78_KqYyQ&si (5/4/2020)

Matsaganis, M. (2013). The Greek crisis: social impact and policy responses [Η Ελληνική κρίση: κοινωνικές επιπτώσεις και πολιτικές αντιμετώπισης]. Βερολίνο: Ίδρυμα Friedrich Ebert, Μονάδα Δυτικής Ευρώπης/Βόρειας Αμερικής. <http://library.fes.de/pdf-files/id/10314.pdf>. (9/3/2020)

Mc Coschan, A. et al. (2008). Beyond the Maastricht communiqué: developments in the opening up of VET pathways and the role of VET in labour market integration: consolidated final. ECOTEC Μάρτιος 2008.

Mouza, A- M. & Souchamvali, D. (2015) Effect of Greece's New Reforms and Unplanned Organizational Changes on the Stress Levels of Primary School Teachers. Social Indicators Research.128,(3),981- 994.https://www.researchgate.net/publication/282537605_Effect_of_Greece's_New_Reforms_and_Unplanned_Organizational_Changes_on_the_Stress_Levels_of_Primary_School_Teachers. (12/2/2020)

OECD, (2011). Education Policy Advice for Greece. Strong Performers and Successful Reformers in Education, OECD Publishing.

OECD, (2009) Education at a Glance 2009 από <http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2009> (15/3/2020)

OECD Education for a Bright Future in Greece, Reviews of National Policies for Education, Paris, 2018

OECD (2015) Open Educational Resources - A Catalyst for Innovation http://www.oecdilibrary.org/education/open-educational-resources_9789264247543en;jsessionid=1b4i92ows2v3s.x-oecd-live-02 (18/2/2020)

Pugh, G. (2010). Improving Outcomes for Young Children: Can we Narrow the Gap? Early Years, 30(1), 5-14.

Ridge, T. (2009). Living with Poverty : A Review of the Literature on Children's and Families' Experiences of Poverty. Department for Work and Pensions. Research Report No 594. Retrieved January 23, 2016 from the World Wide Web: <http://www.bristol.ac.uk/poverty/downloads/keyofficialdocuments/Child%20Poverty%20lit%20review%20DWP.pdf> (3/3/2020)

Shafiq, N., M. (2010). The Effect of an Economic Crisis on Educational Outcomes: An Economic Framework and Review of the Evidence. Current Issues in Comparative Education, 12 (2), 5-13. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ889563.pdf>. (6/4/2020)

Schietecatt, T. (2016). Trajectories of Poor Families in Child and Family Social Work. Unpublished Ph.D. Thesis. Department of Social Work and Social Pedagogy. University of Ghent.

Sobolewski, J. & Amato, P., (2005) Economic Hardship in the Family of Origin and Children's Psychological Well- Being in Adulthood. Journal of Marriage and Family. 67, 141- 156. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.00222445.2005.00011.x/abstract>. (24/3/2020)

Sutton, L., Smith, N., Dearden, C., Middleton, S. (2007). A Child's-eye view of Social Difference. Report. Joseph Rowntree Foundation. Retrieved October 27, 2015 from the World Wide Web: <https://www.jrf.org.uk/report/childs-eye-view-social-difference> (29/3/2020)

Sylva, K. (2014). The Role of Families and Pre-school in Educational Disadvantage. *Oxford Review of Education*, 40(6), 680-695.

Travers, C. & Cooper C. (1993) Mental health, job satisfaction and occupational stress among UK teachers. *Work & Stress*. 7, (3), 203- 219. <http://dx.doi.org/10.1080/02678379308257062>. (20/2/2020)

Tsakiridou, E., Kakalopoulou, G., Karamanidou, A., Papadopoulou Ou. & Tziouvara M.-R. (2014). Economic Crisis and Education in Greece. *Menon*, online journal of Educational Research, 3, 5-25

UNESCO Progress in getting all children to school stalls <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002281/228184E.pdf> (22/2/2020)

Unesco (2015), "Recommendation concerning Technical and Vocational Education and Training (παρ. 7), <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002325/232598e.pdf> (25/2/2020)

UNICEF (2014). Έκθεση: Η Κατάσταση των Παιδιών στην Ελλάδα. Οι Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στα Παιδιά. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή Unicef. Retrieved October 27, 2015 <https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2014/children-in-greece-2014.pdf> (28/1/2020)

UNICEF (2017) Η Κατάσταση των Παιδιών στην Ελλάδα 2017. Τα παιδιά της κρίσης. Αθήνα: Ελληνική Επιτροπή Unicef. <https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/children-in-greece-2017.pdf>. (20/1/2020)

Young, Π. (1998) *The Curriculum of the Future*. London: Psychology Press

Schultz, T.W. (1961). Investment in Human Capital. The American Economic Review, Vol. 51, No. 1 (Mar., 1961), pp. 1-17 <https://www.ssc.wisc.edu/~walker/wp/wp-content/uploads/2012/04/schultz61.pdf> (3/2/2020)

Verma, G.K. & Mallick, K. (2004). Εκπαιδευτική Έρευνα. Θεωρητικές προσεγγίσεις και τεχνικές. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός

World Bank (2013). Fertility rate per woman. <http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN>. (15/2/2020)

Wolf, A. (2011). Review of vocational education: the Wolf report: Department for Education and Department for Business, Innovation and Skills. <https://www.gov.uk/government/publications/review-of-vocational-educationthe-wolf-report>. (19/2/2020)

Ziontaki, Z. & Vissariou, A. (2014) The Consequences of the Financial Crisis in the Educational Praxis: A Content Analysis in the Light of Critical Pedagogy. International Journal of Educational Policies. 8, (2), 61- 78. http://ijep.icpres.org/2014/issue2/vol8n2_ziontaki&vissariou.pdf. (28/2/2020)

NΟΜΟΘΕΣΙΑ

Νόμος 3191 (ΦΕΚ 258/7.11.2003) σχετικά με το εθνικό σύστημα σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση.

Νόμος 3369 (ΦΕΚ 171/6.7.2005) σχετικά με την συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης.

Νόμος 3879 (ΦΕΚ 163/21.9.2010) σχετικά με την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης και λοιπές διατάξεις.

Νόμος 4186 (ΦΕΚ 193/17.9.2013) σχετικά με την αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις.

Νόμος 1566 (ΦΕΚ Α'167/30.9.1985) σχετικά με την δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

Νόμος υπ' αριθ. 2009/1992 σχετικά με το εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλες διατάξεις. Εφημερίς της Κυβερνήσεως.

Νόμος 6422/1934 (ΦΕΚ 412/Α` 28.11.1934) Περί ασκήσεως του επαγγέλματος του μηχανολόγου του ηλεκτρολόγου και μηχανολόγου – ηλεκτρολόγου μηχανικού, ως και του ναυπηγού

Νόμος 3971/59 (ΦΕΚ 187 τ. Α') σχετικά με τους μαθητές Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών

Νόμος 3475/2006 (ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006) σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

Νόμος 2640/1998 (ΦΕΚ 206/Α/3-9-1998) σχετικά με την δευτεροβάθμια τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.